

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы

Басылымның 3-ші жылы, №28, Сәуір 2018

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАТЫН БАСЫЛЫМЫ



PROSPECTS AND CHALLENGES IN REALIZING THE TAPI PROJECT

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА ТАПИ

СҰХБАТ РӨПОРТАЖ

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ АГРАРЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ»
ГУМАНИТАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ,
Т.Ғ.Д., АКАДЕМИК ХАНГЕЛДІ ӘБЖАНОВ

KAZAK MİLLİ TARIM ÜNİVERSİTESİ
"MANEVİ CANLANMA" BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ
PROF. DR. HANGELDY ABZHANOV

U.S.-RUSSIAN NUCLEAR
MUSCLE-FLEXING: OPENING
PATH TO A NEW ARMS RACE?

ДЕМОНСТРАЦИЯ ЯДЕРНОЙ
МОЩИ США И РОССИИ:
НАЧАЛО НОВОЙ ГОНКИ
ВООРУЖЕНИЙ?

DAUREN ABEN

2017 YILINDA
ÇİN'DE ASKERİ
GELİŞMELER

ҚЫТАЙДЫҢ 2017
ЖЫЛҒЫ ӘСКЕРИ
ДАМУЫ

OMİRBЕК HANAYİ

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Vakur Sümer

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Zhandos Ranov

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Omirbek Hanayi
Aigerim Manatkızı
Kanat Makhanov

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Abulhairkhan Zhunisbek

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Vakur Sümer
Zhengizkhan Zhanaltay
Dr. Zhandos Ranov
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben
Lidiya Parchomchik

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Сұхбат", "Ақпараттық сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

Назарларыңызға «Азия Еуропа» журналының жаңа санын ұсынып отырымыз. Осы орайда сіздерге журналды дайындауға атсалысқан барлық Еуразия ғылыми-зерттеу институты қызметкерлерінің атынан сәлем жолдаймын.

Өздеріңізге белгілі, Қожа Ахмет Ясауи университеті жанындағы Еуразия ғылыми-зерттеу институты ретінде «Азия Еуропа» журналын ай сайын жариялап, аймақтағы маңызды оқиғалармен бөлісеміз. Журналымыздың әр санында Еуразияда орын алған өзекті мәселелер туралы жан-жақты талдаулар, ақпараттық сараптамалар, сондай-ақ аймаққа қатысты инфографикалар мен сұхбаттарды ұсынамыз.

Дәл қазір Ұлыстың Ұлы күні Наурыз мейрамына орай бүкіл Еуразия аймағында мерекелік көңіл-күй орнаған кезең. Наурыз Қытайдан Балқанға дейінгі кең алқапты қамтып жатқан әлемнің ортақ мақсат-мұраттарын білдіреді. Әркімнің жүрегінде үміт отын жағатын көктемнің хабаршысы Наурыз бүкіл Еуразия өңіріне бақыт пен бейбітшілік әкеледі деген үміттеміз.

Наурыз айы сондай-ақ, Түркияның ұлттық әнұраны қабылданып, Чанаккале шайқасында түрік жауынгерлері жеңіске жеткен ай болып табылады. Еуразия ғылыми-зерттеу институты ретінде біз де Түркия мемлекеті тарихында алтын әріппен жазылған осы екі маңызды оқиғаны еске ала отырып, арнайы іс-шара өткізуді жөн санадық.

«Азия Еуропа» журналының жаңа санында да жұртшылық назарын ерекше аударарлықтай талдауларды ұсынамыз. Түркіменстан, Ауғанстан, Пәкістан және Үндістан елдерін бір-бірімен байланыстырып, қысқаша ТАPI деп аталатын табиғи газ құбыр желісінің құрастыру жаңа кезеңге өтті. 2020 жылы аяқталады деп жоспарланып отырған осы маңызды жобаға қатысты талдауды журналымыздың осы санында оқи аласыз. Сондай-ақ, бұл санда АҚШ пен Ресей Федерациясы арасындағы соңғы уақытта шиеленісіп кеткен ядролық мәселе талқыланып, жаңа қарулану жарысының басталып кету мүмкіндігіне қатысты талдау жасалынды. Сонымен қатар, талдаулардың бірі Қытайда орын алған маңызды оқиғаны басты тақырып етті. Қытай Ұлттық халық конгресі президенттің билігін екі мерзіммен шектемеу туралы конституциялық өзгеріс енгізді. Мақалада бұл аймақтық және әлемдік саясат үшін нені білдіретіні қарастырылды. Журналдың осы санында ұсынылған тағы бір талдауымызда Қазақстандағы зейнетақы қорларының ағымдағы жағдайын талқыладық.

Келесі санымызда қайта қауышқанша.

Değerli Okuyucularımız,

Asya Avrupa'nın yeni sayısı ile karşınızdayız. Sizleri, dergimizde emeği geçen tüm Avrasya Araştırma Enstitü personeli adına saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin bir şubesi olan Avrasya Araştırma Enstitüsü olarak Asya Avrupa Dergisi'ni aylık olarak yayınlamakta ve bölgemizdeki önemli gelişmeleri sizlerle paylaşmaktayız. Dergimizin her sayımızda Avrasya'da yaşanan güncel gelişmelerle ilgili derinlemesine analizler ve haberler ile bölgeyi tanıtan infografik ve röportajlar yer alıyor.

İçinde bulunduğumuz dönem, Nevruz coşkusunun Avrasya bölgesini sardığı bir zaman dilimi. Nevruz, Çin'den Balkanlar'a kadar çok geniş bir coğrafyanın ortak ideallerini sembolize ediyor. Baharın müjdecisi, umutları yeşerten Nevruz'un Avrasya'nın tamamına mutluluklar ve esenlik getirmesi dileğini paylaşıyoruz.

Aynı zamanda Mart ayı, Türkiye'de İstiklal Marşı'nın kabul edildiği ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin kazanıldığı bir dönem. Avrasya Araştırma Enstitüsü olarak biz de bu iki önemli olay anısına bir panel düzenleyerek bu tarihi gelişmelerin anılmasına ortak olduk.

Asya Avrupa'nın yeni sayısında yine ilgi çekici olduğunu düşündüğümüz analizlere yer veriyoruz. Türkmenistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'ı birbirine bağlayacak olan ve kısaca TAPI olarak bilinen doğalgaz boru hattı projesinin son aşamalarına gelinmiş bulunuyor. 2020'da tamamlanması planlanan bu önemli projeye ilgili analizimizi bu sayıda okuyabilirsiniz. Yine bu sayıda, Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya Federasyonu arasında son dönemde yaşanan nükleer meseleyi tartışan ve yeni bir nükleer silahlanma yarışının başlayabileceği tartışmalarına ışık tutan bir analizimiz bulunuyor. Ayrıca, Çin'de yaşanan önemli bir gelişmeyi de bu sayımızda bir analiz yazımıza konu ettik: Çin Ulusal Halk Kongresi devlet başkanlığı için iki dönem sınırlamasını kaldırdı. Bunun bölge ve dünya siyaseti için ne anlam ifade ettiği ile ilgili detayları yazımızda bulabilirsiniz. Bu ayki Asya Avrupa'da yer alan bir diğer analizimizde de Kazakistan'daki emeklilik fonları ile ilgili gelişmeleri ele aldık.

Bir sonraki sayımızda buluşabilmek ümidiyle.

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ DOÇ. DR. VAKUR SÜMER.....	1
--	---

RÖPORTAJ СҰХБАТ

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ АГРАРЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ГУМАНИТАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ, Т.Ғ.Д., АКАДЕМИК ХАНГЕЛДІ ӘБЖАНОВ KAZAK MİLLİ TARIM ÜNİVERSİTESİ "MANEVİ CANLANMA" BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. HANGELDY ABZHANOV	4
--	---

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

PROSPECTS AND CHALLENGES IN REALIZING THE TAPI PROJECT ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА ТАПИ ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK.....	12
U.S.-RUSSIAN NUCLEAR MUSCLE-FLEXING: OPENING PATH TO A NEW ARMS RACE? ДЕМОНСТРАЦИЯ ЯДЕРНОЙ МОЩИ США И РОССИИ: НАЧАЛО НОВОЙ ГОНКИ ВООРУЖЕНИЙ? DAUREN ABEN.....	22
2017 YILINDA ÇİN'DE ASKERİ GELİŞMELER ҚЫТАЙДЫҢ 2017 ЖЫЛҒЫ ӘСКЕРИ ДАМУЫ OMIRBEK HANAYI	33
ASSET ALLOCATION OF THE UNIFIED ACCUMULATIVE PENSION FUND OF KAZAKHSTAN РАСПРЕДЕЛЕНИЕ АКТИВОВ ЕДИНОГО НАКОПИТЕЛЬНОГО ПЕНСИОННОГО ФОНДА DANIYAR NURBAYEV	47

HABER-YORUM

АҚПАРАТТЫҚ САРАПТАМА

AZERBAIJAN AND TURKMENISTAN	
ON THE WAY TO INTENSIFYING THEIR CASPIAN TALKS.....	54
CASHLESS CARD PAYMENTS GREW BY 120% IN KAZAKHSTAN.....	56
ADVANCEMENTS IN REGIONAL INDUSTRIAL COOPERATION	
BETWEEN KAZAKHSTAN AND UZBEKISTAN	58
ALMANYA'DA BÜYÜK KOALİSYON GÖRÜŞMELERİ BAŞLADI.....	60
CASPIAN SPECIAL WORKING GROUP MET IN MOSCOW	62
EBRD FORECASTS A POSITIVE OUTCOME FOR KAZAKHSTAN'S	
ECONOMY IN 2018.....	64
KASE INDEX GREW BY ABOUT 60% IN 2017.....	66
STRONG WOMEN OF ASIAN POLITICS.....	68
CURRENT DEVELOPMENTS IN THE INTERNATIONAL	
NORTH-SOUTH TRANSPORT CORRIDOR PROJECT	71
NUMBER OF WEALTHY PEOPLE ROSE FASTER IN CIS THAN	
ANYWHERE ELSE IN 2017.....	73
EUROPEAN COMMISSION AGREED ON PROVIDING A	
€1 BILLION LOAN TO UKRAINE.....	75
ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ DEVLET BAŞKANLIĞI İÇİN İKİ	
DÖNEM SINIRLAMASINI KALDIRDI.....	77
HISTORIC VISIT OF UZBEK PRESIDENT TO TAJIKISTAN.....	79
FOREIGN MINISTERS OF THE SYRIAN CEASEFIRE GUARANTOR	
STATES MET IN ASTANA.....	81
PUTIN WINS HIS FOURTH TERM BY WIDE MARGIN.....	83
S&P CONFIRMS KAZAKHSTAN'S SOVEREIGN CREDIT RATING	
AT "BBB-/A-3"	85
THE ECONOMY OF UZBEKISTAN IS EXPECTED TO GROW	
BY 5% IN 2018.....	87

ETKİNLİKLER

ІС-ШАРАЛАР

.....	90
-------	----

İNFOGRAFİK

ИНФОГРАФИКА

.....	104
-------	-----



**ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ АГРАРЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ «РУХАНИ
ЖАҢҒЫРУ» ГУМАНИТАРЛЫҚ
ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫНЫҢ
ДИРЕКТОРЫ, Т.Ғ.Д., АКАДЕМИК
ХАНГЕЛЬДЫ ӘБЖАНОВ**

KAZAK MİLLİ TARIM ÜNİVERSİTESİ
"MANEVİ CANLANMA" BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ
PROF. DR. HANGELDY ABZHANOV

**Оқырмандарымызға өзіңіз жайлы
қысқаша айта кетсеңіз?**

Қазақстан – Еуразия құрлығының ұлан-байтақ аумағына орналасқан мемлекет. Мен осы елдің орталық бөлігінде – Қарағанды облысында 1953 жылы дүниеге келген екенмін. Орта мектепті аяқтағаннан кейін Қазақстанның сол уақыттағы астанасы Алматыда Қазақ мемлекеттік университетінің (қазір әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті) тарих факультетінде білім алдым. Содан бері Алматы мен Астана қалаларындағы университеттерде, ғылыми-зерттеу институттарында еңбек етіп келе жатқаным биыл 42 жыл толады.

Қазақстанның интеллектуалды тарихын, ұлттық тарихтың методологиясын зерттеумен айналасамын. 800-ден астам ғылыми және ғылыми-көпшілік еңбектер жариялаған екенмін. «Түркі әлемінің көшбасшы-



Kendiniz hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

Kazakistan, Avrasya coğrafyasında geniş bir bölgeyi kapsayan bir devlettir. 1953 yılında ülkenin orta kesimi olan Karagandı bölgesinde doğdum. Liseden mezun olduktan sonra Kazakistan'ın eski başkenti Almatı'da bulunan Kazak Devlet Üniversitesi (şimdiki Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi) Tarih Fakültesi'nde eğitim aldım. O zamandan beri Almatı ve Astana'daki üniversitelerde ve araştırma enstitülerinde çalışalı 42 yıl oldu.

Kazakistan'ın entelektüel tarihini, milli tarih metodolojisini inceliyorum. 800'den fazla bilimsel ve popüler bilim eserlerini yayınladım. "Türk Dünyasının Liderleri", "Kazakistan: Tarih, Dil ve Ulus", "Kazakistan: Milli Tarih, Fikir, Metodoloji" adlı kitaplarım geniş bir okuyucu kitlesi tarafından ilgi ile karşılandı. 1993 yılında Tarih Bilimleri Doktoru ünvanı aldım ve 2007 yılında tarih alanında profesör oldum. 2017

лары», «Қазақстан: тарих, тіл, ұлт», «Қазақстан: ұлттық тарих, идея, методология» атты кітаптарымды оқырман қауым жылы қабылдады. 1993 жылы тарих ғылымдарының докторы дәрежесін, 2007 жылы тарих профессоры атағын алдым. 2017 жылы Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі болып сайландым. Қазір Алматы қаласындағы Қазақ ұлттық аграрлық университетінде «Рухани жаңғыру» гуманитарлық зерттеулер институтын басқарамын.

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасынан бастау алған рухани жаңғыру үдерісі – қазіргі таңда Қазақстандағы көкейтесті мәселелердің бірі болып отыр. Осы бағытта елімізде атқарылып жатқан рухани-мәдени іс-шаралар туралы ойларыңызбен бөліссеңіз.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласының жариялғанына 2018 жылғы 12 сәуірде 1 жыл толды. Мұнда бірнеше жүздеген іс-шараларды жүзеге асыру қарастырылған. Мәселен, алдағы бірнеше жылда гуманитарлық білімнің барлық бағыттары бойынша әлемдегі ең жақсы 100 оқулықты әртүрлі тілдерден қазақ тіліне аудару міндеті күн тәртібіне қойылғаны белгілі. Шынтуайтына келсек, ең жақсы бір оқулықты анықтаудың өзі көптеген іс-шараларды талап етпей ме?!

Ең бастысы – мақала үш ғасырға жуық отарлық және тоталитарлық қыспақта жоғалған немесе әлсіреген ұлттық құндылықтарымызды қалпына келтіруге, мемлекеттік тәуелсіздігіміздің мүддесіне пайдалануға, қазіргі ахуалға бейімдеумен бәсекелік қабілетімізді нығай-



МӘСЕЛЕН, АЛДАҒЫ БІРНЕШЕ ЖЫЛДА ГУМАНИТАРЛЫҚ БІЛІМНІҢ БАРЛЫҚ БАҒЫТТАРЫ БОЙЫНША ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ ЖАҚСЫ 100 ОҚУЛЫҚТЫ ӘРТҮРЛІ ТІЛДЕРДЕН ҚАЗАҚ ТІЛІНЕ АУДАРУ МІНДЕТІ КҮН ТӘРТІБІНЕ ҚОЙЫЛҒАНЫ БЕЛГІЛІ.

ӨРНЕГІН, ÖNÜMÜЗДЕКІ БІРҚАШ ҮЛІ ІЧІНДЕ СОСЫАЛ ЕГІТІМІН ТҮМ YÖNLERİYLE İLGİLİ DÜNYADAKİ EN KALİTELİ 100 DERS KİTABININ HER TҮRLÜ DİLLERDEN KAZAK DİLİNE ÇEVİRİLMESİ GÜNDEMЕ GETİRİLDİĞİ BİLİNMEKTEDİR.



ылда Kazakhstan Milli Bilimler Akademisi üyesi olarak seçildim. Şu an Almatı'daki Kazak Milli Tarım Üniversitesi'ne bağlı Manevi Canlanma İnsani Araştırma Enstitüsü'nün Müdürü olarak çalışıyorum.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in "Geleceğe Doğru: Manevi Uyanış" isimli programı ile başlatılan manevi canlanma süreci, Kazakistan'ın gündeminde olan acil sorunlardan biridir. Bu konuda gerçekleştirilmekte olan manevi ve kültürel etkinlikler hakkında düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz?

Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in "Geleceğe Doğru: Manevi Canlanma" isimli makalesinin yayınlanmasının üzerinden 12 Nisan 2018'de 1 yıl geçmiştir. Program kapsamında birçok çalışmaların yapılması öngörülmüştür. Örneğin, önümüzdeki birkaç yıl içinde sosyal eğitimin tüm yönleriyle ilgili dünyadaki en kaliteli 100 ders kitabının her türlü dillerden Kazak diline çevrilmesi gündeme getirildiği bilinmektedir. Aslında, dünyanın en önde gelen 100 ders kitabını seçmek yoğun bir çaba gerektirir.

En önemlisi, bu makale, yaklaşık üç yüzyıllık bir süre içerisinde sömürgeci ve totaliter rejim altında kaybolan ya da zayıflayan milli değerlerimizi geri kazanmak, bunları devlet yararına kullanarak ve mevcut durumumuza uyum sağlayarak rekabet gücümüzü güçlendirmek için büyük bir fırsat yaratmıştır.

Elbette, Cumhurbaşkanı önceden de devlet dili, milli kültür, tarihi ve kültürel anıtlar, yeni dünyadaki yeni Kazakistan ve maneviyat hakkında epeyce konuşmuştur. Başka bir deyişle, bu makale söylenecek sözlerin özünü anlatmaktadır. Buna tek bir delil gösterilebilir. Cumhurbaşkanı Nazarbayev, gerçekten de kanlı ve şiddet dolu 20. yüzyılı şöyle özetlemektedir:

туға тамаша мүмкіншілік берді.

Әрине, бұған дейін де Елбасымыз мемлекеттік тіл, ұлттық мәдениет, тарихи-мәдени ескерткіштер, жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан, оның руханияты туралы айтудай айтқан. Мақала, қазақы ұғыммен бекем-десек, тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйінін шығарды. Бұған бір ғана айғақ-дәлел келтіруге болады. Ұлт көшбасшысы Н.Ә. Назарбаев XX ғасырдың қазақ халқына әкелген қасіретін, зобалаңы мен зұлматын былайша түйіндейді:

«Біріншіден, ұлттық дамудың көнеден жалғасып келе жатқан өзімізге ғана тән жолы біржола күйретіліп, қоғамдық құрылымның бізге жат үлгісі еріксіз таңылды.

Екіншіден, ұлтымызға адам айтқысыз демографиялық соққы жасалды. Оның жарасы бір ғасырдан бері жазылмай келеді.

Үшіншіден, қазақтың тілі мен мәдениеті құрдымға кете жаздады.

Төртіншіден, еліміздің көптеген өңірлері экологиялық апат аймақтарына айналды».

Бірақ «Кім кінәлі» екенін анықтаумен іс бітпейді. Келесі міндет «Не істеу керек» деген сұраққа дұрыс жауап табуда. Осыған орай Елбасымыз алты жобаны жүзеге асыруды ұсынды (Қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіру, «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық», «Туған жер», «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы», «Жаһандағы заманауи қазақстандық мәдениет», «Қазақстандағы 100 жаңа есім»). Сондағы түпкі мақсат – ұлттық кодымызды сақтау, алға бастайтын жаңғыру аясында өзгере білу.

Иә, президентік бағдарлама үлкен құлшыныспен жүзеге асуда. Газет-журналдар, телерадио арналар рухани жаңғыру тақырыбына үздіксіз оралуда, жер-жерде ғылыми-практикалық орталықтар ашылды. Ұйымдастырылған көрмелерде, байқауларда, конкурстарда, түрлі жарыстарда қисап жоқ. Латын әліпбиіне көшу туралы Президенттің екі жарлығы қабылданғаны

“Ілк olarak, eski çağlardan beri devam edegelen kendimize has milli kalkınma tarzımız tamamen yok edilerek, milletimize tamamen yabancı olan toplumsal yapı zorla kabul ettirilmeye çalışılmıştır. İkincisi, milletimizin demografik gelişimine çok ciddi bir darbe vurulmuştur. Onun yarası bir asırdan bu yana hâlâ iyileşmiş değildir. Üçüncüsü, Kazakların dili ve kültürü neredeyse yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Dördüncüsü, ülkemizin birçok bölgesi ekolojik felaket bölgeleri haline dönüşmüştür”.

Bununla birlikte, “Kimin suçlu” olduğunu belirlemekle bu sorun ortadan kalkmayacaktır. Bir sonraki görev, “Ne yapmalı?” sorusuna doğru cevabı bulmaktır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı, Kazak dilinin Latin alfabesine ka-



да көп шаруадан хабар береді.

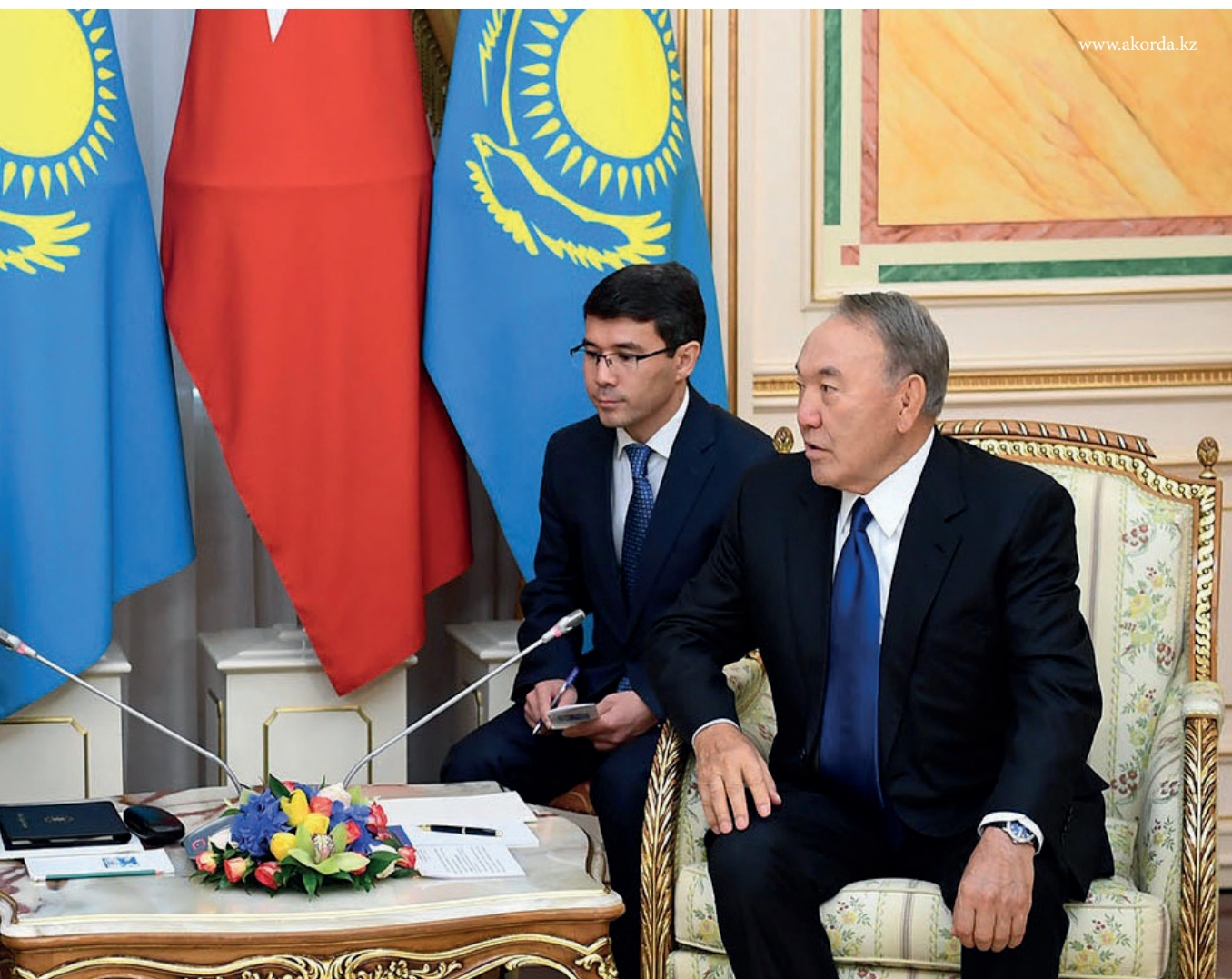
Кемшілік те жоқ емес. Айталық, кез келген тарихи-мәдени нысанды сакралды географияға жатқызу байқалуда. Мұны Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев та сынаған болатын.

Сананы жаңғырту үшін ұзақ уақыт керек. Ол асығыстықты көтермейді. Бірақ біз асығудамыз. Президенттік 6 жобаның бірі – «Қазақстандағы 100 жаңа есім» орындалып қойды. Сонда қалай: ақылымен, қолымен, дарынымен заманауи Қазақстанды жасап жатқан нақты адамдар бұдан былайда тарих сахнасына көтерілмей ме?

Қазақстан өзін құқықтық мемлекет санайды. Конституциямызда солай жазылған.

demeli bir geçişi, “Yeni Sosyal Eğitim Kazak Dilindeki 100 Yeni Ders Kitabı”, “Anavatan”, “Kazakistan’ın Kutsal Topraklarının Coğrafyası”, “Dünyada Çağdaş Kazakistan Kültürü” ve “Kazakistan’daki 100 Yeni İsim” gibi altı projenin gerçekleştirilmesini önermiştir. Buradaki asıl amaç, milli kodumuzu korumak ve ileriye dönük modernleşme sürecinde değişebilmektir.

Cumhurbaşkanı programı büyük bir gayretle uygulanmaktadır. Gazeteler ve dergiler, televizyon ve radyo kanalları sürekli olarak manevi uyanış konusuna dönmekte ve her yerde araştırma ve uygulama merkezleri açılmaktadır. Bu konuda düzenlenen sergiler ve yarışmalar sayısızdır. Aynı zamanda, Latin alfabesi



Демек, рухани жаңғырудың 6 жобасына қатысты 6 заң қабылдануы керек. Әзірге латиницаға көшу туралы мәселе бойынша ғана Президент жарлықтары бар. Заңмен бекемделмеген істе асыра сілтеу орын алуы әбден мүмкін.

Тұтастай алғанда, рухани жаңғыру идеясы тәуелсіздік арқасында дүниеге келген ұлы жетістік.

Рухани жаңғыруда тарихи сабақтастық мәселесі де өте маңызды. Осы тұрғыдан алғанда, қазақ халқының, тіпті түбі бір түркінің рухани-мәдени тарихында айрықша орны бар ерекше тұлға Қожа Ахмет Ясауидің бүгінгі жаһандану дәуіріндегі рухани жаңғыруымыз үшін рөлі қалай болмақ?

Тарихи сабақтастықсыз және жалғастықсыз қоғамның ілгері басуы мүмкін емес. Тап осы тұрғыдан келгенде Қожа Ахмет Ясауи – мәңгілік тұлға. Өйткені ол қазақ үшін де, түркі әлемі үшін де мәңгілік құндылықтарды орнықтырды, ақыл-парасатымен дүниеге әкелді, келер ұрпаққа аманаттады. Біріншіден, ислам дінінің Ұлы дала елінде салтанат құруына серпін берді. Отандық ғылыми әдебиетте Алтын Орда ханы Беркенің ислам дінін қабылдауы тым жоғары бағаланып келеді. Қ.А. Ясауи қызметі мен мұрасы осы қателесуді жөнге салуға шылбыр ұстатады. Екіншіден, Қ.А. Ясауидің сопылық ілімі бүгінгі жаһандану тұсында Қазақстан азаматтарын прагматик болуға жетелейді. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың сөзімен айтсақ, «Қазіргі қоғамда шынайы мәдениеттің белгісі – орынсыз сән-салтанат емес. Керісінше, ұстамдылық, қанағатшылдық пен қарапайымдылық, үнемшілдік пен орынды пайдалану көргенділікті көрсетеді». Үшіншіден, Қ.А. Ясауи

“

ТАП ОСЫ ТҰРҒЫ-
ДАН КЕЛГЕНДЕ
ҚОЖА АХМЕТ
ЯСАУИ – МӘҢГІЛІК
ТҰЛҒА. ӨЙТКЕНІ
ОЛ ҚАЗАҚ ҮШІН
ДЕ, ТҮРКІ ӘЛЕМІ
ҮШІН ДЕ МӘҢГІЛІК
ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ
ОРНЫҚТЫРДЫ,
АҚЫЛ-ПАРАСА-
ТЫМЕН ДҮНИЕГЕ
ӘКЕЛДІ, КЕЛЕР
ҰРПАҚҚА АМАНАТ-
ТАДЫ.

**HOCA AHMET YESEVI
SONSUZ BİR DEĞERE
SAHİPTİR. ÇÜNKÜ O,
HEM KAZAKLAR HEM
DE TÜRK DÜNYASI
İÇİN EBEDİ DEĞERLER
YARATMIŞ, MANEVİ
VARLIĞA DÖNÜŞ-
TÜRMÜŞ VE GELECEK
NESİLLERE EMANET
ETMİŞTİR.**

”



**БІЗ ХХІ ҒАСЫ
ЖАҒАНДЫҚ КА
ЕШКІМГЕ ҰҚСАМАЙТЫН
ҰЛТ БОЛАМЫЗ ДЕС
МӘДЕНИ ЖЕТІСТІКТЕРІМІЗ**

sine geçiş konusunda Cumhurbaşkanı'nın iki kararının kabul edilmesi de büyük çaba sarf edildiğini belirtmektedir.

Bu noktada eksikliklerin de olduğunu söylemek gerekir. Örneğin, herhangi bir tarihsel ve kültürel nesnenin kutsal topraklar olarak algılanması Cumhurbaşkanı Nazarbayev tarafından eleştirilmiştir.

Kamu bilincinin modernizasyonu uzun bir zaman alır. Fakat biz bu konuda acele etmekteyiz. Cumhurbaşkanı'nın 6 projesinden biri olan "Kazakistan'daki 100 Yeni İsim" projesi şimdiden gerçekleştirilmiştir. Peki, modern Kazakistan'ı zekâsı, elleri, yeteneği ile yapan gerçek insanlar artık tarih sahnesine çıkmayacak mı?

ҚҒЫРУ

РДЫҢ
РТАСЫНДА, ДЕРБЕС ОРНЫ БАР
ЕК, ӘЛЕМ БІЗДІ
БЕН ТАҢУЫ КЕРЕК

Н.Назарбаев


www.assembly.sko.kz

идің «Диван-и Хикмет» шығармасы ұлттық кодты сақтауды ұлықтаған идеяларға, тұжырымдарға, ескертулерге толы. Ал қазақтың, түркі әлемінің ұлттық коды ортақ тарихпен, тағдырмен біте қайнаған.

Ясауиді тану, Ясауиге оралу рухани жаңғыруымызға қуат беретін фактор деп бағалаймын.

Ортақ мәдени құндылықтарға ие бауырлас екі ел – Қазақстан мен Түркияның бүгінгі рухани-мәдени қарым-қатынастарын қалай бағалайсыз?

Қазақстан мен Түркияның бүгінгі рухани-мәдени қарым-қатынасы әртарапты әрі айтарлықтай жоғары деңгейде дамып келеді. Бұған екі елдің бірінші басшылары өлшеусіз үлес қосуда. Анкарада Н.Ә. Назарбаевтың, Астанада Ататүрктің ескерткіштері тұрғанынан Қазақстан мен Түркия-

Kazakistan, hukuk devletidir. Anayasamızda öyle yazılmıştır. Dolayısıyla, manevi canlanmanın 6 projesi için 6 yasa kabul edilmektedir. Şimdilik sadece Latin alfabesine geçiş ile ilgili Cumhurbaşkanlığı kararları bulunmaktadır. Yasa ile tespit edilmeyen herhangi bir projede abartılar ortaya çıkabilir.

Genel olarak, manevi canlanma fikri, bağımsızlıktan doğan büyük başarıdır.

Manevi canlanmada tarihsel süreklilik konusu da çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Kazak halkının hatta tüm Türk halklarının manevi ve kültürel tarihinde özel bir yeri olan Hoca Ahmet Yesevi modern dünyanın küreselleşme çağında nasıl bir rol oynayabilir?

Tarihi bir süreklilik ve devamlılık olmaksızın toplumun gelişmesi mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında, Hoca Ahmet Yesevi son-

яның ынтымақтастығы зор болашаққа ие екенін көргеніміз абзал. Қ.А. Ясауи атындағы Қазақ-Түрік университеті, Халықаралық Түркі академиясы екі ел арасындағы байланыстың интеллектуалды өресін арттыруға қызмет етуде.

Дегенмен, Ортақ тарихымызды жаңа деректер негізінде, жаңа методологиямен жазатын уақыт келді. Бірбіріміздің тарихымызды білсек, ақын М. Жұмабаев айтқан алыстағы бауырлар жақын тарта түсері сөзсіз.

Сөз соңында, қайткенде қазақ қоғамы рухани тұрғыдан жаңғырады деп ойлайсыз?

сuz bir değere sahiptir. Çünkü o, hem Kazaklar hem de Türk dünyası için ebedi değerler yaratmış, manevi varlığa dönüştürmüş ve gelecek nesillere emanet etmiştir. İlk olarak, İslam'ın Orta Asya bozkırlarında hızla yayılmasına vesile olmuştur. Ulusal literatürde öncelikle Altınordu Hanı Berke'nin Müslümanlığı kabul etmesine çok fazla değer verilmektedir. Hoca Ahmet Yesevi'nin şahsiyeti ve mirası bu hatayı düzeltmek için bir anahtardır. İkincisi, Hoca Ahmet Yesevi'nin tasavvufi akımı mevcut küreselleşme döneminde de Kazakistan toplumunun entelektüel pratik düşünce yapısına sahip olması için yol gösterebilecektir. Bu, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in belirttiği üzere "Modern yaşamın cafcıflı gö-



**ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫН РУХАНИ
ЖАҢҒЫРТУДЫҢ КІЛТІ МЕН
НЕГІЗІ ҰЛТТЫҚ ТІЛІМІЗДІҢ
МЕМЛЕКЕТТІК МӘРТЕБЕСІН
ТОЛЫҚ ЖӘНЕ ТҮПКІЛІКТІ
ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУДЕ.**



Қазақ қоғамын рухани жаңғыртудың кілті мен негізі ұлттық тіліміздің мемлекеттік мәртебесін толық және түпкілікті қалпына келтіруде. Халықтың барша болмыс-бітімі, болашағы ана тілінде. Қазақстан билігі ішкі саясатында да, сыртқы саясатында да қазақ тілінде сөйлегенше, рухани жаңғыру жартыкеш күйде қала береді. Әрі-беріден соң республика халқының 70 пайызға жуығы қазақтар бола тұра ресми биліктің басқа тілде сөйлеуі әлеуметтік наразылыққа әкелуі бек мүмкін, ұлттық қауіпсіздікке қатер төндіреді. Мемлекеттік тілді білу – міндет, басқа тілдерді игеру – қажеттілік. □

**KAZAK TOPLUMUNUN
MANEVİ MODERNLEŞMESİNİN
ANAHTARI VE TEMELİ,
ÖNCELİKLE KAZAK DİLİNİN
DEVLET STATÜSÜNÜN TAM
VE NİHAİ OLARAK YERİNE
GETİRİLMESİDİR.**

”

рүнтүлері gerçek kültürün sembolü değildir, aksine kararlılık, kanaatkarlık, sadelik ve ihtiyatkârlık ve terbiye göstergesidir” sözleri ile aynı doğrultudadır. Üçüncüsü, Hoca Ahmet Yesevi'nin Divan-ı Hikmet milli kodu korumayı öneren fikirler, sonuçlar ve sözlerle doludur. Nitekim Kazak ve Türk dünyasının milli kimliği, tarihi ve kaderi de ortaktır.

Bu yüzden, Yesevi'yi tanımak ve önem vermek manevi canlanmamamız açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.

Ortak kültürel değerleri paylaşan iki kardeş ülke, Kazakistan ile Türkiye arasındaki mevcut manevi ve kültürel ilişkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Günümüzde Kazakistan ve Türkiye arasındaki manevi-kültürel ilişkileri çeşitli konularda büyük seviyede gelişmektedir. Buna iki ülkenin de kurucu liderleri çok değerli bir katkı sağlamaktadır. Ankara'da Nazarbayev'in ve Astana'da ise Mustafa Kemal Atatürk'ün heykelinin olması Kazakistan ile Türkiye arasındaki işbirliğinin geleceğinin parlak olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ve Türk Akademisi iki ülke ilişkilerinin potansiyelini artırmaya hizmet etmektedir.

Ancak, ortak tarihimizi yeni kaynaklara dayanarak yeni metotla yazmanın zamanı geldi. Ortak tarihimizi bilirsek, aynen ünlü şairimiz Magcan Cumabayev'in söylediği gibi uzaktaki kardeşlerimizle yakınlaşabiliriz.

Sonuç olarak, Kazak toplumunun manevi olarak nasıl canlanabileceğini düşünüyorsunuz?

Kazak toplumunun manevi modernleşmesinin anahtarı ve temeli, öncelikle Kazak dilinin devlet statüsünün tam ve nihai olarak yerine getirilmesidir. Halkın kimliği ve geleceği ana dilindedir. Kazakistan yönetimi iç ve dış politikasında Kazak dilini kullanmayınca manevi canlanma da tam olarak sonuçlanmayacaktır. Ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 70'i Kazaklar, devlet yönetiminin başka bir dilde konuşması, sosyal memnuniyetsizliğe yol açabilir ve ulusal güvenlik açısından da tehdit olabilir. Devlet dilini bilmek bir borçtur, diğer dilleri bilmek ise bir zorunluluktur. □

PROSPECTS AND CHALLENGES IN REALIZING THE TAPI PROJECT



ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

On February 23, 2018, the ceremony to mark the beginning of the construction of a 700-kilometer long Afghan section of the Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India (TAPI) pipeline was held in Herat, Afghanistan's north-western province. The inauguration event was attended by high-ranking government officials including President of Afghanistan Ashraf Ghani, President of Turkmenistan Gurbanguly Berdimukhammedov, Prime Minister of Pakistan Shahid Khaqan Abbasi, and Minister of State for External Affairs of India Shri Akbar. It is expected that once the 1,840-kilometer TAPI pipeline is completed by the beginning of 2020, it would transport 33 billion cubic meters (bcm) of natural gas annually from the Galkynysh field in Turkmenistan to Afghanistan, India and Pakistan for the next three decades. According to the Asian Development Bank, the official Transaction Advisor for the project, 5 bcm would go to Afghanistan while the rest would be consumed by India and Pakistan each buying around 14 bcm (ADB, 2016). The \$10 billion project if realized would bring substantial benefits for the parties involved as it would help to diversify the energy markets for Turkmenistan that is heavily dependent on its gas exports to China, create income ranging from \$500 million to \$1 billion annually in transit fees for the cash strapped Afghan government and satisfy growing energy demands of Pakistan and India. However, significant barriers related to the financing difficulties and the provision of security along the proposed route are the hurdles that must be addressed

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА ТАПИ

23 февраля 2018 года в Герате, в северо-западной провинции Афганистана, состоялась церемония, посвященная началу строительства афганского участка трубопровода Туркменистан-Афганистан-Пакистан-Индия (ТАПИ) длиной в 700 километров. В торжественном мероприятии приняли участие высокопоставленные чиновники государств-участников проекта, в том числе президент Афганистана Ашраф Гани, президент Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедов, премьер-министр Пакистана Шахид Хакан Аббаси и министр иностранных дел Индии Мубашир Джавед Акбар. Ожидается, что после того как трубопровод ТАПИ протяженностью 1840 километров будет сдан в эксплуатацию в начале 2020 года, через него ежегодно в течение следующих трех десятилетий будет поставляться около 33 млрд. кубометров (куб. м) природного газа из гигантского туркменского месторождения Галкыныш в Афганистан, Индию и Пакистан. По данным Азиатского банка развития, транзакционного советника по проекту, 5 млрд. куб. м, будут ежегодно поставляться в Афганистан, остальные объёмы будут потребляться Индией и Пакистаном, каждая из двух стран должна будет закупить около 14 млрд. куб. м (ADB, 2016). В случае реализации, проект стоимостью в 10 млрд. долларов США принесет существенные выгоды каждой из сторон, поскольку поможет диверсифицировать энергетический рынок для Туркменистана, который в последнее время в значительной степени зависит от экспорта

before the first gas from Turkmenistan could reach India.

The planned pipeline would start from the Galkynysh giant gas field located in the Turkmenistan's eastern Mary province, go through five southern Afghan provinces, then pass Quetta and Multan in Pakistan before reaching the state of Punjab in northern India. The TAPI had first been proposed in the early 1990s and enjoyed support of the United States as an alternative route easing access of the Central Asian energy to the world markets thus

газа в Китай, стать источником валютных поступлений в размере от 500 млн. до 1 млрд. долларов США в год в виде транзитных сборов для испытывающего недостаток средств афганского правительства и удовлетворить растущую потребность в энергоносителях со стороны Пакистана и Индии. Однако существуют проблемы, связанные с обеспечением финансирования и безопасности вдоль предлагаемого маршрута, которые необходимо решить до того, как первый газ из Туркменистана



alleviating the region's heavy dependence on the Russian transportation infrastructure (Foster, 2010). However, the takeover of power by Taliban in 1996 made the crossing of Afghanistan problematic significantly delaying the actual implementation of the project. TAPI made a decisive return when Turkmenistan started construction of its 214-kilometer long segment of the TAPI pipeline in December 2015. Therefore, the February 23, 2018 inauguration ceremony devoted to mark taking the pipeline from Turkmenistan further to Afghanistan represents a milestone in the implementation of the project. In its turn, Pakistan reportedly started initial works on its section of the project in early March of 2017 focusing on the route survey, detailed engineering and feasibility study (Tribune, 2017).

Turkmenistan as the sole supplier of gas

придет в Индию.

Планируемый трубопровод берет начало с газового месторождения Галкыныш, расположенного в Марыйской области в восточной части Туркменистана и, прежде чем достичь штата Пенджаб в северной Индии, проходит через пять южных провинций Афганистана и провинции Кветта и Мултан в Пакистане. Первоначально проект ТАПИ был предложен в начале 1990-х годов и пользовался поддержкой США в качестве альтернативного маршрута для экспорта энергетических ресурсов Центральной Азии на мировые рынки с целью уменьшения зависимости стран региона от транзитной инфраструктуры России (Foster, 2010). Однако захват власти движением Талибан в 1996 году существенно осложнил процесс пересечения территории Афгани-



counts on the successful realization of the project to diversify the market for its main export product. At present, Turkmenistan, a country that possesses one of the world's largest natural gas reserves estimated at 13.4 trillion cubic meters, faces hard times in exporting its gas due to a sharp decrease in commodity prices and contract disputes with two of its major gas importers, Iran and Russia. Turkmenistan lost Russia and Iran as customers in the early 2016 and 2017, respectively. Currently, China is the only buyer of Turkmenistan's gas in contrast to 2015 when roughly 60% of Turkmenistan's gas exports went to China, while 40% was shared between Russia and Iran. Therefore, if the TAPI project is completed and reaches its



THE \$10 BILLION PROJECT IF REALIZED WOULD BRING SUBSTANTIAL BENEFITS FOR THE PARTIES INVOLVED.

В СЛУЧАЕ РЕАЛИЗАЦИИ, ПРОЕКТ СТОИМОСТЬЮ В 10 МЛРД. ДОЛЛАРОВ ПРИНЕСЕТ СУЩЕСТВЕННЫЕ ВЫГОДЫ КАЖДОЙ ИЗ СТОРОН.



стана, что в итоге значительно отсрочило фактическую реализацию проекта. Позитивные изменения в реализации проекта произошли в декабре 2015 года, когда Туркменистан приступил к строительству своего 214-километрового участка трубопровода ТАПИ. В этой связи начало строительства ветки газопровода на территории Афганистана можно считать важной вехой на пути реализации проекта. По официальным сообщениям, Пакистан с марта 2017 года приступил к проведению предварительных работ на своей части проекта, начав исследования маршрута трубопровода, рабочее проектирование и подготовку технико-экономического обоснования (Tribune, 2017).

Туркменистан, как единственный поставщик газа, рассчитывает на успешную реализацию проекта с целью диверсифицировать рынок сбыта своей основной экспортной продукции. В настоящее время страна, которая обладает одними из крупнейших в мире запасов природного газа, который оценивается в 13,4 трлн. куб. м, сталкивается со сложностями в экспорте газа из-за резкого снижения цен на сырье и контрактных споров с двумя своими основными покупателями – Ираном и Россией. Туркменистан потерял Россию и Иран в качестве партнеров, соответственно, в начале 2016 и 2017 годов. В настоящее время Китай является единственным покупателем туркменского газа, в то время как в 2015 году примерно 60% экспорта приходилось на Китай, а 40% – на Россию и Иран. Если проект ТАПИ будет завершен и выйдет на проектную мощность, то у страны появится еще один крупный энергетический рынок, который будет потреблять около 35 млрд. куб. м, сопоставимый с ежегодным объемом экспорта Туркменистана в Китай.



full capacity it would create another large energy market for the Turkmen gas which would consume close to 35 bcm, the volume Turkmenistan exports to China annually.

Afghanistan, India, and Pakistan have all stated their commitment to the project despite the tensions that exist between them. Perhaps this rare show of cooperation observed

Афганистан, Индия и Пакистан уже заявили о своей полной поддержке проекта, несмотря на напряженность, существующую между ними. Возможно, столь редкое проявление сотрудничества, наблюдаемое между Нью-Дели и Исламабадом, связано с необходимостью ликвидировать острый энергетический дефицит, который испытывают обе страны, что

www.atimes.com



between New Delhi and Islamabad comes from the need to resolve acute energy shortages, which negatively affect their economic prospects. According to the statistics, both Pakistan and India experience acute deficit in energy that stands at over 7,000 megawatts (Khetran, 2017). For instance, in Pakistan gas is widely used for electricity generation (almost 32%) leading to a severe domestic and industrial gas load shedding (Mahmood et al., 2013). Some of the solutions to the problem apart from TAPI are: the Iran-Pakistan-India (IPI) gas pipeline, and imports of Liquefied Natural Gas (LNG), particularly from Qatar. However, the withdrawal of India from the IPI project in 2009 and the ongoing row in the implementation of the Iran-Pakistan pipeline make TAPI and the LNG delivery the only available alternatives. For Afghanistan that has long suffered from the internal turmoil, a series of ambitious connectivity infrastructure projects such as the Lapis Lazuli railroad, the CASA-1000 power transmission line and the TAPI pipeline defines hopes for the reconstruction and industrialization held by its government and population (Anceschi, 2017). From this perspective, TAPI fits well into this discourse of development as it would provide hard currency revenues in the form of transit fees, create jobs for the population, and once the project is up and running Afghanistan would also gain access to energy to generate electricity and increase the current electrification rate from 20% to 33% (ADB, 2012).

On the other hand, the doubts over the prospects of actual implementation of the TAPI pipeline still remain, and they have mainly to do with security and financial concerns. In particular, the Afghan part of the pipeline goes through the Herat, Farah, Nimruz, Helmand and Kandahar provinces of Afghanistan which have a strong Taliban presence. Although the Tali-



**FEBRUARY 23, 2018
INAUGURATION
CEREMONY DEVOTED
TO MARK TAKING
THE PIPELINE FROM
TURKMENISTAN
FURTHER TO AFGHAN-
ISTAN REPRESENTS
A MILESTONE IN THE
IMPLEMENTATION OF
THE PROJECT.**

**НАЧАЛО СТРОИ-
ТЕЛЬСТВА ВЕТКИ
ГАЗОПРОВОДА НА
ТЕРРИТОРИИ АФГА-
НИСТАНА МОЖНО
СЧИТАТЬ ВАЖНОЙ
ВЕХОЙ НА ПУТИ
РЕАЛИЗАЦИИ ПРО-
ЕКТА.**



отрицательно сказывается на их экономическом развитии. Согласно статистическим данным, дефицит энергии, который испытывают Пакистан и Индия, составляет более 7000 мегаватт (Кетран, 2017 г.). Например, в Пакистане газ широко используется для выработки электроэнергии (почти 32%), что приводит к значительному его дефициту для внутреннего и промышленного потребления (Mahmood et al., 2013). Другими вариантами решения проблемы, помимо ТАПИ, являются газопровод Иран–Пакистан–Индия (ИПИ) и импорт сжиженного природного газа (СПГ), в частности из Катара. Однако выход Индии из проекта ИПИ в 2009 году и продолжающиеся споры между Ираном и Пакистаном по строительству совместного трубопровода делают ТАПИ и поставку СПГ наиболее доступными альтернативами. Для Афганистана, который в течение долгого времени страдает от внутренней нестабильности, ряд амбициозных транс-региональных инфраструктурных проектов, таких как железная дорога Лапис-Лазули, линия электропередач CASA-1000 и трубопровод ТАПИ, воплощает надежду правительства и населения страны на восстановление экономики и индустриализацию (Anceschi, 2017). С этой точки зрения ТАПИ хорошо вписывается в этот дискурс развития, поскольку должен обеспечить доход в валюте от транзитных сборов, создать рабочие места для населения, и, как только проект будет запущен, Афганистан также сможет получить доступ к энергии для выработки электричества, что позволит увеличить электрификацию страны с 20% до 33% (ADB, 2012 г.).

С другой стороны, сомнения в успешной реализации трубопровода ТАПИ по-прежнему остаются, и они в основном связаны с пробле-

ban's pledge to support the project it released in a statement the same day as the ground-breaking ceremony took place seems reassuring, experts are warning of potential dangers coming from different sources. In addition to Taliban, there are other armed groups active in northern and western Afghanistan including ISIS that following their near total defeat in Syria and Iraq found a new stronghold in Afghanistan where around 10,000 of its fighters are concentrated. According to Russian special envoy to Afghanistan Zamir Kabulov, the ISIS forces are strongest in the areas bordering Tajikistan and Turkmenistan (RT, 2017).

Apart from security concerns, there is still a question of financing, and, with an estimated cost of \$10 billion, the realization of TAPI would require considerable investments which the operator of the project, state-owned Turkengaz (holding an 85% stake in the TAPI Pipeline Company Construction Consortium), has found rather difficult to secure. So far it has managed to attract only \$700 million from the Islamic Development Bank, while the other three participating states committed themselves to contributing only 5% (corresponding to their share in the consortium), or \$500 million, each to the project. In effect, the remaining almost \$8 billion is the sum that Turkmenistan has to invest in order to realize TAPI which raises doubts over its capacity to allocate this large amount. A number of reports indicate that currently Turkmenistan is exporting gas without making enough hard currency since China, the only buyer of the Turkmen gas, uses its monopolistic power to set the price below the market level at approximately \$185 per 1,000 bcm. Moreover, part of these revenues are used to repay the country's debts ('debt for gas' policy), which were received from China in 2011



THE DOUBTS OVER THE PROSPECTS OF ACTUAL IMPLEMENTATION OF TAPI PIPELINE STILL REMAIN, AND THEY HAVE MAINLY TO DO WITH THE SECURITY AND FINANCIAL CONCERNS.

СОМНЕНИЯ В УСПЕШНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ТРУБОПРОВОДА ТАПИ ПО-ПРЕЖНЕМУ ОСТАЮТСЯ, И ОНИ В ОСНОВНОМ СВЯЗАНЫ С ПРОБЛЕМАМИ БЕЗОПАСНОСТИ И ФИНАНСИРОВАНИЯ.



мами по обеспечению безопасности и финансирования. В частности, афганская часть трубопровода проходит через провинции Герат, Фара, Нимруз, Гильменд и Кандагар, где наблюдается значительное присутствие талибов. Даже несмотря на обнадеживающее обещание талибов поддержать проект, о котором они объявили в день церемонии, посвященной началу строительства афганского участка, эксперты предупреждают о других



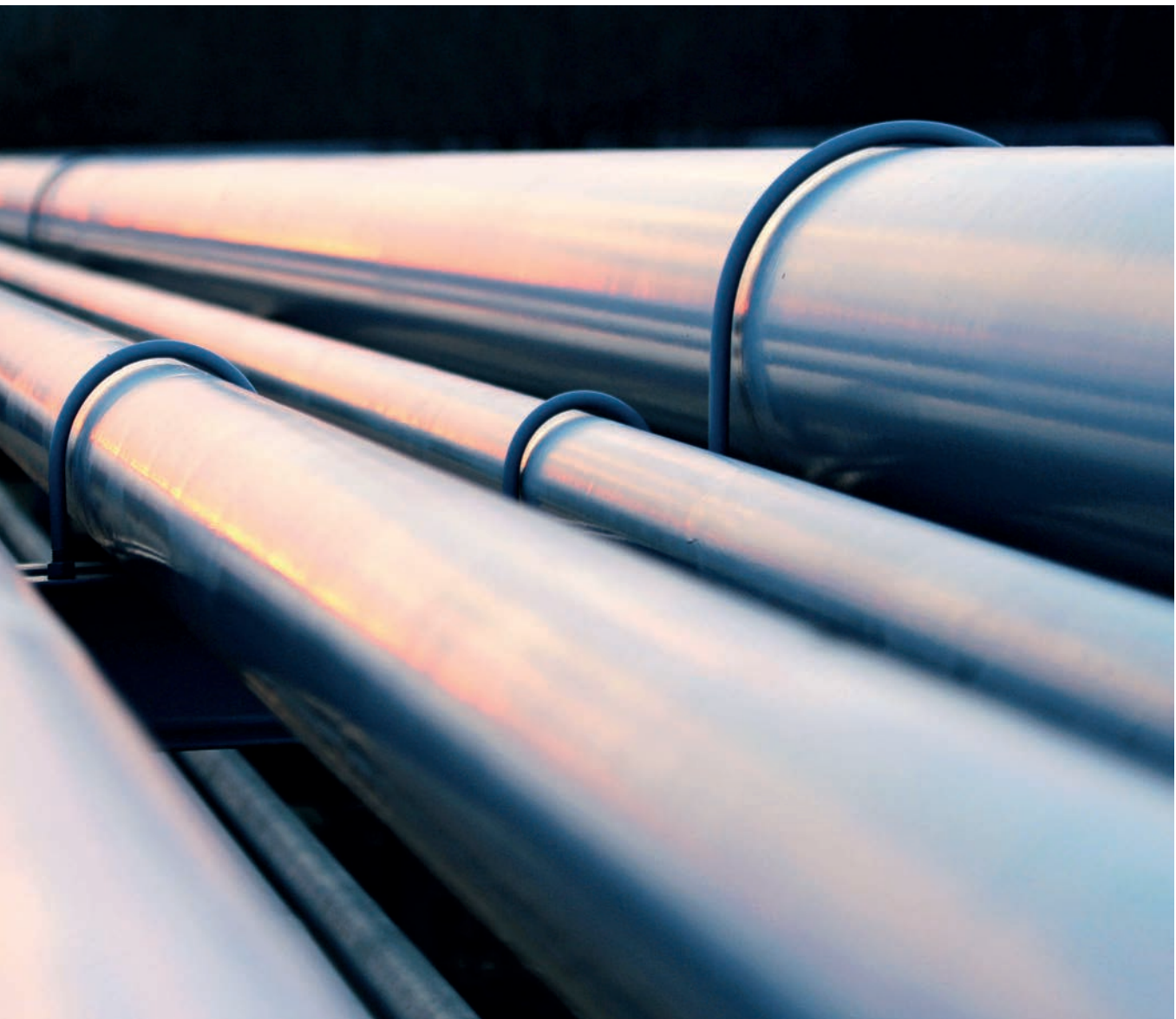
and 2013 to develop the Galkynash gas field and build a gas transportation network (Central Asia-China pipeline). Falling revenues have led to the depreciation of the national currency by 19% in 2015, the budget deficit of 0.8% of GDP and the current account deficit of 18.5% that the country runs third year in a row (Tradingeconomics, 2018). Turkmenistan's struggling economy not only threatens the construction of the entire 1 840-kilometer pipeline but also 214 kilometers running through its own territory.

At present, the information is limited on the



потенциальных опасностях. Помимо талибов в северных и западных регионах Афганистана действуют другие боевики, в том числе ИГИЛ, которые после почти полного поражения в Сирии и Ираке смогли найти новый оплот на территории Афганистана, где сосредоточено около 10 тыс. их бойцов. По словам специального посланника президента России по Афганистану Замира Кабулова, силы ИГИЛ сосредоточены в районах, граничащих с Таджикистаном и Туркменистаном (RT, 2017).

Помимо проблем с безопасностью все



progress made in constructing the Turkmen section of TAPI. Despite its officials claiming the progress, Turkmenistan's strictly controlled media has shown no photographic evidence or any footage of TAPI's construction, while no international journalists have been allowed anywhere near works making any independent assessment problematic. It is worth mentioning that the construction of the Turkmenistan–China gas pipeline (completed in 2009) in contrast enjoyed an extensive coverage. Turkmenistan's economic crisis, combined with no footage indirectly proving TAPI's construction, raises serious suspicions that no or very little progress is made since the initiation of works in December 2015.

Overall, the skepticism regarding the TAPI project related to financial and security concerns still remains even though its relevance and prospective benefits for the parties involved are well established. Given that none of the countries involved has so far done any construction with observers questioning if the Turkmen section has even got off the ground, the project, the completion of which is scheduled for 2020, is likely to be postponed if not discontinued. □

References:

1. ADB. (2016). TAPI Gas Pipeline. Asian Development Bank (infographics). Available at: <https://www.adb.org/news/infographics/tapi-gas-pipeline>. Accessed on: 01.03.2018.
2. J. Foster. (2010). Afghanistan, the TAPI Pipeline, and Energy Geopolitics. Journal of Energy Security. Available at: [http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=233:afghanistan-the-tapi-pipeline-and-energy-geopolitics&catid="](http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=233:afghanistan-the-tapi-pipeline-and-energy-geopolitics&catid=) Accessed on: 02.03.2018.
3. Tribune. (2017). Work on TAPI pipeline to start in Pakistan today. Available at: <https://tribune.com.pk/story/1343211/work-tapi-pipeline-start-pakistan-today/>. Accessed on: 07.03.2018.
4. S. Khetran. (2017). Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India (TAPI) Gas Pipeline. Institute of Strategic Studies, Issue Brief. Available at: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NdgUSjJ-YQ8cJ:issi.org.pk/wp-content/uploads/2017/02/Final_IB_Khetran_dated_16-2-2017.pdf+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=kz. Accessed on: 12.03.2018.
5. A. Mahmood, N. Javaid, A. Zafar, R. Ali Riaz, S. Ahmed and S. Razzaq. (2013). Pakistan's overall energy potential assessment, comparison of LNG, TAPI and IPI gas projects. Renewable and Sustainable Energy Reviews, [e-journal], (31):329-340. Journal homepage: www.elsevier.com/locate/rser. Accessed on: 12.03.2018.

еще существует проблема финансирования проекта, так как предполагаемая стоимость в 10 млрд. долларов США требует значительных инвестиций, однако оператор проекта в лице принадлежащей государству компании Туркменгаз (владеющей долей в 85% в консорциуме «TAPI Pipeline Company Construction» не смог обеспечить их приток. До сих пор компании удалось привлечь только 700 млрд. долларов из средств Исламского банка развития, в то время как остальные три государства-участника взяли на себя обязательство вложить в проект только по 5% (что соответствует их доле в консорциуме), или по 500 млн. долларов. Таким образом, оставшиеся почти 8 млрд. долларов – это та сумма, которую Туркменистан должен инвестировать, чтобы реализовать ТАПИ, однако возможности страны вложить в этот проект столь значительную сумму вызывают определенные сомнения. В ряде отчетов указывается, что в настоящее время Туркменистан экспортирует газ, не получая достаточных доходов в валюте, поскольку Китай использует свое монопольное положение единственного покупателя и устанавливает цену ниже рыночного уровня, примерно 185 долларов за тысячу куб. м. Более того, часть этих доходов используется для погашения кредитов (политика «долг за газ»), которые были получены от Китая в 2011 и 2013 годах для разработки газового месторождения Галкыныш и строительства газотранспортной сети (трубопровод «Центральная Азия-Китай»). Падение доходов привело к обесцениванию национальной валюты на 19% в 2015 году, дефициту бюджета в размере 0,8% ВВП и дефициту текущего счета в размере 18,5%, которые страна испытывает третий год подряд (Tradingeconomics, 2018). Кризис туркменской экономики угрожает не только строительству всего трубопровода длиной в 840 километров, но и участку в 214 километров, проходящему по территории страны.

В настоящее время поступление информации о ходе строительства туркменского участка ТАПИ ограничено. Несмотря на

то, что официальные лица страны заявляют о прогрессе, строго контролируемые государством туркменские СМИ не предоставляют никаких видео- или фотодоказательств, или других материалов о строительстве газопровода, в то время как международным журналистам не разрешается находиться в районе строительных работ, что делает проведение какой-либо независимой оценки проблематичным. Стоит отметить, что строительство газопровода Туркменистан-Китай (завершено в 2009 году), напротив, освещалось местными СМИ достаточно широко. Экономический кризис в Туркменистане в сочетании с отсутствием каких-либо свидетельств, косвенно доказывающих успешное строительство ТАПИ, вызывает серьезные сомнения в том, что с момента начала работ в декабре 2015 года был достигнут заметный прогресс.

В целом, скептицизм в отношении проекта ТАПИ, связанный с вопросами финансирования и безопасности, по-прежнему сохраняется, хотя его значимость и потенциальные выгоды для стран-участниц не вызывают сомнения. Учитывая, что ни одна из участвующих сторон до сих пор не начала проведение строительных работ, включая, очевидно, туркменский участок, завершение проекта, намеченное на

6. L. Anceschi. (2017). Turkmenistan and the virtual politics of Eurasian energy: the case of the TAPI pipeline project, Central Asian Survey, [e-journal], 36(4): 409-429. Available at: <http://dx.doi.org/10.1080/02634937.2017.1391747>. Accessed on: 12.03.2018.
7. ADB. (2012). Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India Natural Gas Pipeline Project, Phase 3. Asian Development Bank, Technical Assistance Report. Available at: <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/73061/44463-013-reg-tar.pdf>. Accessed on: 01.03.2018.
8. RT. (2017). ISIS has over 10,000 fighters in Afghanistan, more arriving from Syria & Iraq – Moscow. Available at: <https://www.rt.com/news/414048-afghanistan-isis-numbers-rise/>. Accessed on: 12.03.2018.



GIVEN THAT NONE OF THE COUNTRIES INVOLVED HAVE SO FAR DONE ANY CONSTRUCTION WITH OBSERVERS QUESTIONING IF THE TURKMEN SECTION HAS EVEN GOT OFF THE GROUND, THE PROJECT, THE COMPLETION OF WHICH IS SCHEDULED FOR 2020, IS LIKELY TO BE POSTPONED IF NOT DISCONTINUED.

УЧИТЫВАЯ, ЧТО НИ ОДНА ИЗ УЧАСТВУЮЩИХ СТОРОН ДО СИХ ПОР НЕ НАЧАЛА ПРОВЕДЕНИЕ СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОТ, ВКЛЮЧАЯ, ОЧЕВИДНО, ТУРКМЕНСКИЙ УЧАСТОК, ЗАВЕРШЕНИЕ ПРОЕКТА, НАМЕЧЕННОЕ НА 2020 ГОД, СКОРЕЕ ВСЕГО, БУДЕТ ОТЛОЖЕНО, ЕСЛИ И ВОВСЕ НЕ ПРЕКРАТИТСЯ.



2020 год, скорее всего, будет отложено, если и вовсе не прекратится.

□

Источники:

1. ADB. (2016). TAPI Gas Pipeline. Asian Development Bank (infographics). Доступен по адресу: <https://www.adb.org/news/infographics/tapi-gas-pipeline>. Дата обращения: 01.03.2018.
2. J. Foster. (2010). Afghanistan, the TAPI Pipeline, and Energy Geopolitics. Journal of Energy Security. Доступен по адресу: http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=233:afghanistan-the-tapi-pipeline-and-energy-geopolitics&catid. Дата обращения: 02.03.2018.
3. Tribune. (2017). Work on TAPI pipeline to start in Pakistan today. Доступен по адресу: <https://tribune.com.pk/story/1343211/work-tapi-pipeline-start-pakistan-today/>. Дата обращения: 07.03.2018.
4. S. Khetran. (2017). Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India (TAPI) Gas Pipe line. Institute of Strategic Studies, Issue Brief. Доступен по адресу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NdgUSjYQ8cJ:issi.org.pk/wp-content/uploads/2017/02/Final_IB_Khetran_dated_16-2-2017.pdf+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=kz. Дата обращения: 12.03.2018.
5. A. Mahmood, N. Javaid, A. Zafar, R. Ali Riaz, S. Ahmed and S. Razzaq. (2013). Pakistan's overall energy potential assessment, comparison of LNG, TAPI and IPI gas projects. Renewable and Sustainable Energy Reviews, [e-journal], (31):329-340. Страница журнала: www.elsevier.com/locate/rser. Дата обращения: 12.03.2018.
6. L. Anceschi. (2017). Turkmenistan and the virtual politics of Eurasian energy: the case of the TAPI pipeline project, Central Asian Survey, [e-journal], 36(4): 409-429. Доступен по адресу: <http://dx.doi.org/10.1080/02634937.2017.1391747>. Дата обращения: 12.03.2018.
7. ADB. (2012). Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India Natural Gas Pipeline Project, Phase 3. Asian Development Bank, Technical Assistance Report. Доступен по адресу: <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/73061/44463-013-reg-tar.pdf>. Дата обращения: 01.03.2018.
8. RT. (2017). ISIS has over 10,000 fighters in Afghanistan, more arriving from Syria & Iraq – Moscow. Доступен по адресу: <https://www.rt.com/news/414048-afghanistan-isis-numbers-rise/>. Дата обращения: 12.03.2018.

U.S.-RUSSIAN NUCLEAR MUSCLE-FLEXING: OPENING PATH TO A NEW ARMS RACE?



DAUREN ABEN

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ДЕМОНСТРАЦИЯ ЯДЕРНОЙ МОЩИ США И РОССИИ: НАЧАЛО НОВОЙ ГОНКИ ВООРУЖЕНИЙ?

On February 2, 2018, the U.S. Department of Defense released the Trump administration's version of the Nuclear Posture Review (NPR), the policy document that describes the role of nuclear weapons in the U.S. national security strategy [U.S. Department of Defense, 2018]. The new NPR that provides for the development and deployment of sophisticated nuclear capabilities is perceived by many observers as significantly lowering a threshold for the use of nuclear weapons by the United States. In his turn, on March 1, 2018, Russian President Vladimir Putin delivered an annual address to the Federal Assembly, the large part of which was devoted to the latest innovations of the Russian military-industrial complex rather than to economic and social parameters of his program for the next presidential term [President of Russia, 2018]. Presenting the newly created types of strategic weapons that he equated to real technological breakthroughs, Putin asserted that Russia was capable of withstanding military threats from any potential military adversary, which was interpreted as Moscow's response to the updated U.S. nuclear doctrine. These recent developments leave the global community to wonder whether the saber rattling by Washington and Moscow is an attempt to use nuclear weapons as a bargaining chip in global politics or a prelude to a new Cold War-style arms race between them.

For U.S. defense analysts, the current inter-

2 февраля 2018 года Министерство обороны США обнародовало Обзор ядерной политики (ОЯП) в версии администрации Трампа – это программный документ, в котором описывается роль ядерного оружия в стратегии национальной безопасности США [U.S. Department of Defense, 2018]. По мнению многих наблюдателей, новый ОЯП, который предусматривает разработку и развертывание усовершенствованных ядерных сил и средств, значительно снижает порог использования ядерного оружия США. В свою очередь, 1 марта 2018 года президент России Владимир Путин выступил с ежегодным обращением к Федеральному собранию, большая часть которого была посвящена новейшим разработкам российского военно-промышленного комплекса, а не экономическим и социальным параметрам его программы на следующий президентский срок [Президент России, 2018]. Представляя вновь созданные виды стратегических вооружений, которые он приравнял к реальным технологическим прорывам, Путин провозгласил, что Россия способна противостоять военным угрозам со стороны любого потенциального военного противника, что было воспринято как ответ Москвы на обновленную ядерную доктрину США. Эти последние события заставляют мировое сообщество задаться вопросом, является ли бряцание оружием Вашингтона и Москвы попыткой исполь-

national security situation is the most complicated since the end of the Cold War, and, in their view, a pragmatic assessment of the threats faced by the United States demands urgent modernization of the U.S. nuclear forces to ensure a credible and effective nuclear deterrent. In their view, the world has witnessed the return of great power competition, with both Russia and China seeking to revise the existing international order and developing military capabilities to counter the United States. According to the NPR, Russia has demonstrated its readiness to use force in violation of the international law, as proved by its annexation of Crimea and support for separatists in eastern Ukraine, and continues to improve its strategic and non-strategic nuclear forces. China, too, expands its already significant nuclear arsenal, as well as conventional capabilities, and challenges international norms by intensifying its claims on the disputed islands in the East and South China Seas. The document also mentions a threat posed by North Korea that pursues nuclear weapons and missile capabilities in direct violation of the Nuclear Non-proliferation Treaty and a number of UN Security Council resolutions. Moreover, Iran's nuclear program remains a cause of serious concern for the United States, despite constraints imposed by the Joint Comprehensive Plan of Action, as Tehran, from Washington's perspective, retains the technological capacity to rapidly develop nuclear weapons. Thus, as the NPR contends, these threats, in combination with other major risks, including from non-state actors, create a deteriorating and uncertain security environment.

Russia has its own set of long-voiced arguments supporting its increased reliance on nuclear weapons, and President Putin has repeated the most essential of them in his address. First



PRESENTING THE NEWLY CREATED TYPES OF STRATEGIC WEAPONS THAT HE EQUATED TO REAL TECHNOLOGICAL BREAKTHROUGHS, PUTIN ASSERTED THAT RUSSIA WAS CAPABLE OF WITHSTANDING MILITARY THREATS FROM ANY POTENTIAL MILITARY ADVERSARY.

ПРЕДСТАВЛЯЯ ВНОВЬ СОЗДАННЫЕ ВИДЫ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ВООРУЖЕНИЙ, КОТОРЫЕ ОН ПРИРАВНЯЛ К РЕАЛЬНЫМ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМ ПРОРЫВАМ, ПУТИН ПРОВОЗГЛАСИЛ, ЧТО РОССИЯ СПОСОБНА ПРОТИВОСТОЯТЬ ВОЕННЫМ УГРОЗАМ СО СТОРОНЫ ЛЮБОГО ПОТЕНЦИАЛЬНОГО ВОЕННОГО ПРОТИВНИКА.



зывать ядерное оружие в качестве средства давления в мировой политике или это прелюдия к новой гонке вооружений между ними в духе холодной войны.

Для американских аналитиков по вопросам обороны нынешняя ситуация в области международной безопасности является наиболее сложной с момента окончания холодной войны, и, по их мнению, прагматическая оценка угроз, с которыми сталкиваются США, требует срочной модернизации американских ядерных сил для обеспечения надежного и эффективного ядерного сдерживания. На их взгляд, мир стал свидетелем возвращения конкуренции между великими державами, поскольку и Россия, и Китай стремятся пересмотреть существующий международный порядок и развить военный потенциал для противодействия США. Согласно ОЯП, Россия продемонстрировала готовность применить силу в нарушение международного права, что было подтверждено ее аннексией Крыма и поддержкой сепаратистов на востоке Украины, и продолжает совершенствовать свои стратегические и нестратегические ядерные силы. Китай также расширяет свой и без того значительный ядерный арсенал и мощь обычных вооружений и бросает вызов международным нормам, усиливая свои претензии на спорные острова в Восточном и Южно-Китайском морях. В документе также упоминается угроза со стороны Северной Кореи, которая ведет разработку ядерного оружия и развивает ракетный потенциал, напрямую нарушая Договор о нераспространении ядерного оружия и ряд резолюций Совета Безопасности ООН. Более того, ядерная программа Ирана по-прежнему вызывает серьезную озабоченность у США, несмотря на ограничения, предусмотренные Совместным всеобъемлющим

of all, in Putin's words, Russia had to upgrade its offensive weapon systems in response to the unilateral withdrawal of the United States from the Anti-Ballistic Missile (ABM) Treaty in 2002 and its plans for the deployment of a global anti-ballistic missile system. The ABM Treaty signed by Washington and Moscow in 1972 had been regarded as a cornerstone of strategic stability as it had forbidden the two superpowers from constructing strategic defenses against long-range ballistic missiles, thus making both vulnerable to mutually assured destruction and opening up the possibility for subsequent bilateral nuclear arms control agreements [Boese, 2002]. The United States rejected Russia's suggestions to work together in the area of missile defenses insisting that its global system was not directed against Russia and moved ahead with deploying its elements in Alaska, California, Romania, and Poland, with plans to expand it to Japan and South Korea. In Putin's view, the U.S. unwillingness to listen to Moscow's protests and appeals and stop its unilateral pursuit of missile defenses stemmed from its neglectful attitude towards Russia after the collapse of the Soviet Union. So, to maintain the credibility of its nuclear potential, Russia had no choice but to work intensively on developing advanced models of strategic weapons that make ballistic missile defenses irrelevant, as reported by Putin.

The United States, however, claims that it is Russia that is in violation of its international legal and political commitments, including the 1987 Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty, the 2002 Open Skies Treaty, and the 1991 Presidential Nuclear Initiatives, as well as the 1994 Budapest Memorandum [U.S. Department of Defense, 2018]. Assuming that Russia possesses a significant advantage in tactical nuclear weapons over the United States and its allies, Washington accuses Moscow in building new non-strategic dual-capable systems that may be armed with nuclear or conventional weapons and in rejecting proposals to launch negotiations on such systems. The United States also believes that, in addition to using nuclear weapons as deterrence, the Russian military strategy relies on the threat of limited nuclear escalation to coerce adversaries or de-escalate

планом дій, поскільки Тегеран, з точки зору Вашингтона, зберігає технічні можливості, необхідні для прискореного створення ядерної зброї. Таким чином, як стверджується в ОЯП, ці загрози в поєднанні з іншими серйозними ризиками, в тому числі з боку недержавних суб'єктів, ведуть до погіршення і підвищенню неопределенності обстановки в плані безпеки.

У Росії є свій набір давно озвучуваних аргументів, підкріплюючих її рідущу опору на ядерну ору-



potential conflicts on terms favorable to Russia as its military doctrine allows for the first use of nuclear weapons. Indeed, the doctrine states that the Russian Federation reserves the right to use nuclear weapons not only in response to an attack with nuclear and other weapons of mass destruction against it or its allies, but also in the case of an aggression using conventional weapons against Russia that "threaten the very existence of the state" [President of Russia, 2014]. President Putin confirmed this provision in his address, declaring that Russia's "retaliation will be im-

жие, и президент Путин повторил наиболее важный из них в своем обращении. Прежде всего, по словам Путина, России пришлось модернизировать свои системы наступательных вооружений в ответ на односторонний выход США из Договора об ограничении систем противоракетной обороны (ПРО) в 2002 году и планы американцев по развертыванию глобальной системы ПРО. Договор, подписанный Вашингтоном и Москвой в 1972 году, рассматривался как краеугольный камень стратегической стабильности, поскольку



mediate, with all the attendant consequences" [President of Russia, 2018]. Nevertheless, as some experts argue, the Russian military doctrine does not lower the nuclear use threshold as most scenarios involving possible nuclear escalation do not qualify as existential threats for Russia [Oliker and Baklitskiy, 2018].

In fact, Washington itself has never adopted a "no first use" policy, and the Trump administration continues to hold that such a policy is not justified under the contemporary security environment. Nevertheless, the NPR states that the enhanced U.S. nuclear forces, backed with low-yield options, would help deter aggression and preserve peace, thus raising the nuclear threshold by convincing adversaries that even a limited use of nuclear weapons by the United States will be very costly to them. However, despite statements to the contrary, it can be argued that the new U.S. nuclear doctrine lowers the threshold for nuclear use as it broadens the definition of "extreme circumstances" that open the possibility for employing nuclear weapons. Such circumstances now also include significant non-nuclear strategic attacks on civilian populations, infrastructure, and nuclear forces of the United States and its allies, including attacks on the command and control, or warning and attack assessment capabilities, effectively meaning conventional arms attacks and cyber attacks. The NPR confirmed that the modernization and replacement programs initiated during the Obama administration targeting the U.S. nuclear triad – land-based intercontinental ballistic missiles, strategic bombers carrying nuclear gravity bombs and air-launched cruise missiles, and submarine-launched ballistic missiles (SLBMs) – will be completed. In addition, as a response to the Russian modernization efforts, the Trump administration plans to re-introduce low-yield nuclear weapons



FOR U.S. DEFENSE ANALYSTS, THE CURRENT INTERNATIONAL SECURITY SITUATION IS THE MOST COMPLICATED SINCE THE END OF THE COLD WAR, AND, IN THEIR VIEW, A PRAGMATIC ASSESSMENT OF THE THREATS FACED BY THE UNITED STATES DEMANDS URGENT MODERNIZATION OF THE U.S. NUCLEAR FORCES TO ENSURE A CREDIBLE AND EFFECTIVE NUCLEAR DETERRENT.

ДЛЯ АМЕРИКАНСКИХ АНАЛИТИКОВ ПО ВОПРОСАМ ОБОРОНЫ НЫНЕШНЯЯ СИТУАЦИЯ В ОБЛАСТИ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЯВЛЯЕТСЯ НАИБОЛЕЕ СЛОЖНОЙ С МОМЕНТА ОКОНЧАНИЯ ХОЛОДНОЙ ВОЙНЫ, И, ПО ИХ МНЕНИЮ, ПРАГМАТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА УГРОЗ, С КОТОРЫМИ СТАЛКИВАЮТСЯ США, ТРЕБУЕТ СРОЧНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ АМЕРИКАНСКИХ ЯДЕРНЫХ СИЛ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАДЕЖНОГО И ЭФФЕКТИВНОГО ЯДЕРНОГО СДЕРЖИВАНИЯ.



он запрещал двум сверхдержавам создавать стратегическую оборону против баллистических ракет большой дальности, что делало обе страны уязвимыми перед взаимно гарантированным уничтожением и открыло возможность для заключения в последующем двусторонних соглашений о контроле над ядерными вооружениями [Boese, 2002]. США отвергли предложения России о совместной работе в области ПРО, настаивая на том, что их глобальная система не направлена против России, и, не откладывая долгий ящик, развернули элементы системы на Аляске, в Калифорнии, Румынии и Польше, планируя также разместить их в Японии и Южной Корее. По мнению Путина, нежелание США прислушаться к протестам и призывам Москвы и прекратить одностороннее развитие системы ПРО проистекало из их пренебрежительного отношения к России после распада Советского Союза. Поэтому, чтобы сохранить надежность своего ядерного потенциала, у России не оставалось выбора, кроме как интенсивно работать над разработкой передовых моделей стратегических вооружений, которые, как заявил Путин, делают системы ПРО бесполезными.

Однако США утверждают, что именно Россия нарушает свои международно-правовые и политические обязательства, в том числе по Договору о ликвидации ракет средней и меньшей дальности 1987 года, Договору по открытому небу 2002 года и Президентским ядерным инициативам 1991 года, а также Будапештскому меморандуму 1994 года [U.S. Department of Defense, 2018]. Предполагая, что Россия обладает значительным преимуществом в тактическом ядерном оружии над США и их союзниками, Вашингтон обвиняет Москву в создании новых нестратегических систем двойного

to the U.S. nuclear weapon arsenal, including SLBMs and sea-launched cruise missiles with low-yield nuclear warheads [U.S. Department of Defense, 2018].

At the same time, the range of new weapon systems presumably developed by Russia, as presented by President Putin, is much wider and more impressive. In the first place, it includes a new heavy (200 tons) intercontinental ballistic missile called Sarmat with multiple independently targetable nuclear warheads that can attack targets both via the North and South poles and an air-launched cruise missile powered by a small nuclear propulsion unit, with Putin claiming that both systems are invincible against all existing and prospective missile and air defense systems. Others weapons mentioned by Putin included a dual-capable unmanned, nuclear-powered submersible vehicle that can

назначения, которые могут быть использованы для доставки как ядерных, так и обычных боеприпасов, и отклонении предложений о начале переговоров по таким системам. США также полагают, что в дополнение к использованию ядерного оружия в качестве средства сдерживания российская военная стратегия опирается на угрозу ограниченной ядерной эскалации для принуждения противников или деэскалации потенциальных конфликтов на благоприятных для России условиях, поскольку ее военная доктрина позволяет применение ядерного оружия первым. Действительно, в доктрине говорится, что Российская Федерация оставляет за собой право применить ядерное оружие не только в ответ на применение против нее и ее союзников ядерного и других видов оружия массового поражения, но также в случае агрессии против России с приме-



operate at extreme ocean depths and has an intercontinental range, a high-precision, hypersonic air-launched missile system called Kinzhal (Dagger), a strategic missile system with a gliding wing unit called Avangard (Avant-garde), as well as laser weapon systems. It is understandable that Putin was not addressing the United States and its Western allies only, but also the domestic audience, in an effort to ignite national pride by the dis-



нением обычного оружия, когда «под угрозу поставлено само существование государства» [Президент России, 2014]. Президент Путин подтвердил это положение в своем обращении, заявив, что со стороны России «ответ будет мгновенным и со всеми вытекающими последствиями» [Президент России, 2018]. Тем не менее, как доказывают некоторые эксперты, российская военная доктрина не снижает порог использования ядерного



play of military power as part of his election campaign. Nevertheless, in a message clearly directed at “arrogant” West, Putin asserted that “everything I have said today is not a bluff – and it is not a bluff, believe me” [President of Russia, 2018]. At the same time, while the United States is confident that Russia is upgrading its traditional nuclear forces and developing new weapons and delivery systems, certain experts called into question the



оружия, так как большинство сценариев, связанных с возможной ядерной эскалацией, не могут рассматриваться как экзистенциальные угрозы для России [Oliker and Baklitskiy, 2018].

Фактически сам Вашингтон никогда не принимал политику неприменения ядерного оружия первым, и администрация Трампа продолжает считать, что такая политика не оправдана в современных условиях безопасности. Тем не менее, в ОЯП заявляется, что усовершенствованные ядерные силы США при поддержке систем малой мощности помогут сдержать агрессию и сохранить мир, тем самым повышая ядерный порог путем убеждения противников, что даже ограниченное применение ядерного оружия США будет им очень дорого стоить. Однако, несмотря на заявления об обратном, можно утверждать, что новая ядерная доктрина США понижает порог применения ядерного оружия, поскольку она расширяет определение «чрезвычайных обстоятельств», открывающих возможность для ядерного удара. В настоящее время такие обстоятельства также включают масштабные неядерные стратегические нападения на гражданское население, инфраструктуру и ядерные силы США и их союзников, включая нападения на системы командования и управления или оповещения и оценки средств нападения, что по сути означает нападения с применением обычных вооружений и кибератаки. ОЯП подтверждает, что инициированные во время правления администрации Обамы программы модернизации и замены, которые касаются ядерной триады США – наземных межконтинентальных баллистических ракет, стратегических бомбардировщиков с ядерными гравитационными бомбами и крылатыми ракетами воздушного базирования, и баллистических ракет подводных лодок (БРПЛ) – будут завершены. Кроме того, в ответ на российскую программу модернизации администрация Трампа планирует вновь ввести в ядерный арсенал США ядерное оружие малой мощности, в том числе БРПЛ и крылатые ракеты морского базирования с ядерными боеголовками малой мощности [U.S. Department of Defense, 2018].

В то же время спектр представленных президентом Путиным новых систем оружия, кото-



“

IN PUTIN'S VIEW, THE U.S. UNWILLINGNESS TO LISTEN TO MOSCOW'S PROTESTS AND APPEALS AND STOP ITS UNILATERAL PURSUIT OF MISSILE DEFENSES STEMMED FROM ITS NEGLECTFUL ATTITUDE TOWARDS RUSSIA AFTER THE COLLAPSE OF THE SOVIET UNION.

ПО МНЕНИЮ ПУТИНА, НЕЖЕЛАНИЕ США ПРИСЛУШАТЬСЯ К ПРОТЕСТАМ И ПРИЗЫВАМ МОСКВЫ И ПРЕКРАТИТЬ ОДНОСТОРОННЕЕ РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ПРО ПРОИСТЕКАЛО ИЗ ИХ ПРЕНЕБРЕЖИТЕЛЬНОГО ОТНОШЕНИЯ К РОССИИ ПОСЛЕ РАСПАДА СОВЕТСКОГО СОЮЗА.

”

reality of some technological achievements announced by President Putin, particularly a nuclear-powered cruise missile [Luzin, 2018].

In any case, nuclear weapons remain the major instrument of international power, and the U.S. new nuclear doctrine and Putin's bellicose rhetoric pose a risk of a dangerous escalation of bilateral tensions that will threaten the global security architecture. The U.S. and Russian policies and statements weaken the nuclear nonproliferation regime and re-

└

рые Россия предположительно разработала, намного шире и более впечатляющий. В первую очередь он включает новую тяжелую (200 тонн) межконтинентальную баллистическую ракету под названием «Сармат» с множеством ядерных боеголовок с автономным наведением на цели, которая может атаковать объекты как через Северный, так и Южный полюс, а также крылатую ракету воздушного базирования с малогабаритной ядерной энергетической установкой, причем Путин утверждает, что обе системы неуязвимы перед всеми существующими.



duce to zero the prospects for the renewal of the existing nuclear arms control and disarmament agreements. Both the United States and Russia continue to modernize their nuclear arsenals, advocate the applicability of low-yield nuclear weapons and admit the possibility of a nuclear strike in response to a conventional threat. These developments blur the line between nuclear and conventional forces sending a signal that the use of nuclear weapons in military conflicts is acceptable. More importantly, there is a se-

ющими и перспективными системами ПРО и противовоздушной обороны. Другие виды оружия, упомянутые Путиным, – это оснащенный ядерной энергоустановкой беспилотный подводный аппарат двойного назначения, который может работать на экстремальных глубинах океана и имеет межконтинентальную дальность, высокоточный гиперзвуковой авиационно-ракетный комплекс под названием «Кинжал», ракетный комплекс стратегического назначения с планирующим крылатым блоком под названием «Авангард», а также системы лазерного оружия. Понятно, что Путин обращался не только к США и их западным союзникам, но и ко внутренней аудитории, пытаясь демонстрацией военной мощи в рамках своей избирательной кампании возбудить национальную гордость. Тем не менее, в меседже, явно адресованном «высокомерному» Западу, Путин утверждал, что «все, что мною было сегодня сказано, это не блеф, – а это не блеф, поверьте» [Президент России, 2018]. В то же время, хотя США и уверены, что Россия модернизирует свои традиционные ядерные силы и разрабатывает новые системы вооружений и доставки, некоторые эксперты поставили под сомнение реальность некоторых технологических достижений, анонсированных президентом Путиным, в частности, крылатой ракеты с ядерным двигателем [Лузин, 2018].

Как бы то ни было, ядерное оружие остается основным инструментом силы на международной арене, а новая ядерная доктрина США и воинственная риторика Путина вызывают риск опасной эскалации двусторонней напряженности, которая ставит под угрозу архитектуру глобальной безопасности. Проводимая США и Россией политика и их соответствующие заявления ослабляют режим ядерного нераспространения и сводят к нулю перспективы пролонгации существующих соглашений о контроле над ядерными вооружениями и разоружении. И США, и Россия продолжают модернизировать свои ядерные арсеналы, выступают за применимость ядерного оружия малой мощности и допускают возможность ядерного удара в ответ на угрозу применения обычных видов оружия. Такое развитие событий размывает границы между ядерными и обычными силами, посылая сигнал о том, что применение ядерного оружия

rious risk that Washington and Moscow may embark on a destabilizing nuclear arms race, which would increase the risk of miscalculation and the potential for military confrontation. The implementation of nuclear modernization plans would come at a significant cost to both countries, especially to Russia as its economy is hit by Western sanctions and current defense spending is almost 10 times less than that of the United States. There is still a possibility to avoid opening Pandora's box full of catastrophic consequences since both the NPR and Putin's address contain conciliatory overtures, but for this the two sides should refrain from nuclear threats, adopt positive diplomatic approaches and engage in a mutual strategic dialogue on a transparent and constructive platform. □

References:

1. U.S. Department of Defense. (2018). Nuclear Posture Review. Retrieved from https://media.defense.gov/2018/Feb/02/200187_2886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW_FINAL-REPORT.PDF. Accessed on 15.03.2018.
2. President of Russia. (2018). Presidential Address to the Federal Assembly. Retrieved from <http://en.kremlin.ru/events/president/news/56957>. Accessed on 15.03.2018.
3. Boese, Wade. (2002). U.S. Withdraws From ABM Treaty; Global Response Muted. Retrieved from https://www.armscontrol.org/act/2002_07-08/abmjul_aug02. Accessed on 16.03.2018.
4. President of Russia. (2014). Voennoy doktrina Rossiyskoy Federatsii (The Military Doctrine of the Russian Federation). Retrieved from <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d-527556bec8deb3530.pdf>. Accessed on 16.03.2018.
5. Olikier, Olga and Baklitskiy, Andrey. (2018). The Nuclear Posture Review and Russian 'De-Escalation': A Dangerous Solution to a Nonexistent Problem. Retrieved from <https://warontherocks.com/2018/02/nuclear-posture-review-russian-de-escalation-dangerous-solution-nonexistent-problem/>. Accessed on 17.03.2018.
6. Luzin, Pavel. (2018). Putin's Science Fiction. Retrieved from <http://intersectionproject.eu/article/security/putins-science-fiction>. Accessed on 17.03.2018.



THERE IS STILL A POSSIBILITY TO AVOID OPENING PANDORA'S BOX FULL OF CATASTROPHIC CONSEQUENCES SINCE BOTH THE NPR AND PUTIN'S ADDRESS CONTAIN CONCILIATORY OVERTURES, BUT FOR THIS THE TWO SIDES SHOULD REFRAIN FROM NUCLEAR THREATS, ADOPT POSITIVE DIPLOMATIC APPROACHES AND ENGAGE IN A MUTUAL STRATEGIC DIALOGUE ON A TRANSPARENT AND CONSTRUCTIVE PLATFORM.

ВОЗМОЖНОСТЬ ИЗБЕЖАТЬ ОТКРЫТИЯ ЯЩИКА ПАНДОРЫ, ПОЛНОГО КАТАСТРОФИЧЕСКИХ ПОСЛЕДСТВИЙ, ВСЕ ЕЩЕ СУЩЕСТВУЕТ, ТАК КАК В ОЯП, ТАК И В ОБРАЩЕНИИ ПУТИНА СОДЕРЖАТСЯ ПРИМИРИТЕЛЬНЫЕ НОТКИ, НО ДЛЯ ЭТОГО ОБЕ СТОРОНЫ ДОЛЖНЫ ВОЗДЕРЖИВАТЬСЯ ОТ ЯДЕРНЫХ УГРОЗ, ДЕЛАТЬ ВЫБОР В ПОЛЬЗУ ПОЗИТИВНЫХ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И УЧАСТВОВАТЬ ВО ВЗАИМНОМ СТРАТЕГИЧЕСКОМ ДИАЛОГЕ НА ПРОЗРАЧНОЙ И КОНСТРУКТИВНОЙ ПЛАТФОРМЕ.



в военных конфликтах приемлемо. Что еще более важно, существует серьезный риск того, что Вашингтон и Москва могут начать дестабилизирующую гонку ядерных вооружений, что увеличит риск просчетов и потенциал военной конфронтации. Реализация планов по ядерной модернизации будет стоить значительных затрат для обеих стран, особенно для России, поскольку ее экономика страдает от западных санкций, а текущие оборонные расходы почти в 10 раз меньше, чем у США. Возможность избежать открытия ящика Пандоры, полного катастрофических последствий, все еще существует, так как и в ОЯП, и в обращении Путина содержатся примирительные нотки, но для этого обе стороны должны воздерживаться от ядерных угроз, делать выбор в пользу позитивных дипломатических подходов и участвовать во взаимном стратегическом диалоге на прозрачной и конструктивной платформе. □

Источники:

1. U.S. Department of Defense. (2018). Nuclear Posture Review. Доступен по адресу: <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF>. Дата обращения: 15.03.2018.
2. Президент России. (2018). Послание Президента Федеральному Собранию. Доступен по адресу: <http://kremlin.ru/events/president/news/56957>. Дата обращения: 15.03.2018.
3. Boese, Wade. (2002). U.S. Withdraws From ABM Treaty; Global Response Muted. Доступен по адресу: https://www.armscontrol.org/act/2002_07-08/abmjul_aug02. Дата обращения: 16.03.2018.
4. Президент России. (2014). Военная доктрина Российской Федерации. Доступен по адресу: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>. Дата обращения: 16.03.2018.
5. Olikier, Olga and Baklitskiy, Andrey. (2018). The Nuclear Posture Review and Russian 'De-Escalation': A Dangerous Solution to a Nonexistent Problem. Доступен по адресу: <https://warontherocks.com/2018/02/nuclear-posture-review-russian-de-escalation-dangerous-solution-nonexistent-problem/>. Дата обращения: 17.03.2018.
6. Лузин, Павел. (2018). Wunderwaffe Владимира Путина. Доступен по адресу: <http://intersectionproject.eu/ru/article/security/wunderwaffe-vladimira-putina>. Дата обращения: 17.03.2018.

2017 YILINDA ÇİN'DE ASKERİ GELİŞMELER



OMİRBEK HANAYI

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
ARAŞTIRMACI

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

ҚЫТАЙДЫҢ 2017 ЖЫЛҒЫ ӘСКЕРИ ДАМУЫ

Çin astrolojisinde belirtildiği gibi, 2017 Horoz yılının Çin için siyasi, ekonomik ve askeri gelişmeler açısından oldukça verimli geçtiği ifade edilebilir. Çünkü 2017 yılında %6.9'luk oranla hızlı ve istikrarlı ekonomik büyüme trendini koruyan Çin, askeri alanda da belli başlı gelişmeler kaydetmiştir. Çin'de 2015'den beri devam eden askeri reformlara özellikle 2017'de hız kazandırılmıştır. Bu bağlamda ulusal savunma ve askeri alandaki reformları derinleştiren Çin, askeri tatbikat ve eğitimlerini artırmanın yanı sıra, özellikle savunma sanayi sektöründe önemli başarılar elde etmiştir.

Çin'in 2017'deki askeri reformları arasında dikkat çekici bir gelişme ise, özellikle reform sürecinde sivil ve askeri sektör arasındaki entegrasyonu geliştirme üzere bir üst düzey askeri komisyonun kurulması olmuştur. Örneğin, 22 Ocak 2017 tarihinde Pekin'de Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Politbüro Yürütme Komitesi'nin kararıyla Merkez Askeri-Sivil Entegrasyon Geliştirme Komisyonu (MASEGK) kurulmuştur. Karara göre, MASEGK, askeri-sivil entegrasyonu ile ilgili önemli konularda üst düzeyde karar verme özelliğine sahip olan merkezi koordinasyon kurulu konumunda olarak, tüm askeri-sivil entegrasyon faaliyetlerinden sorumludur. Doğrudan ÇKP Merkez Politbüro Yürütme Komitesi'ne bağlı olan MASEGK'nun Başkanı ise ÇKP Genel Sekreteri ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'dir. [1] 20 Haziran 2017 tarihinde Xi'nin başkanlığında düzenlenen MASEGK 1. Toplantısı'nda komisyonun kurumsal çalış-

Қытай астрологиясында айтылғандай, 2017 Тауық жылы Қытай үшін саяси, экономикалық және әскери даму тұрғысынан өте жемісті болды деп айтуға болады. Өйткені 2017 жылы 6,9%-дық көрсеткішпен қарқында және тұрақты экономикалық өсім үрдісін сақтаған Қытай, әскери салада да көзге көрінерлік жетістіктерге жетті. Қытайда 2015 жылдан бері жүргізіліп жатқан әскери реформаларға әсіресе 2017 жылы тіпті де серпін берілді. Осыған байланысты, ұлттық қорғаныс және әскери салалардағы реформаларын тереңдете түскен Қытай, әскери оқу-жаттығуларды арттырумен қатар, әсіресе, қорғаныс өнеркәсібінде елеулі табыстарға қол жеткізді.

Ең алдымен, реформа үдерісінде әскери және азаматтық салалар арасындағы интеграцияны қадағалау мақсатында жаңадан жоғары деңгейдегі әскери комиссияның құрылуы, Қытайдың 2017 жылғы әскери реформаларындағы елеулі өзгерістердің бірі болды. Мысалы, 2017 жылы 22 қаңтарда Пекинде Қытай Коммунистік партиясы (ҚКП) Орталық саяси бюросы Тұрақты комитетінің шешімімен Орталық әскери және азаматтық интеграцияны дамыту комиссиясы (ОӘАИДК) құрылды. Қарар бойынша, ОӘАИДК әскери және азаматтық интеграцияға қатысты маңызды мәселелер бойынша жоғары деңгейдегі шешімдер қабылдайтын орталық үйлестіру комитеті ретінде барлық әскери және азаматтық интеграциялық іс-қимылдарға жауапты болады. Тіке-

ma kuralları, stratejik öncelikleri ve yerel alt kurumlarının kurulmasına yönelik kararlar alınmıştır. [2] Kısa sürede çeşitli düzeydeki 31 alt kurumu oluşturulan MASEGK'nun, 22 Eylül 2017 tarihinde ise Xi'nin başkanlığında 2. Toplantısı gerçekleştirilmiştir. [3] Aslında Mart 2013'te Xi tarafından gündeme getirilen ve Mart 2015'te ulusal stratejik düzeyine çıkarılan asker-sivil entegrasyonu, Ekim 2015'te yayınlanan Çin'in 13. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın da stratejik önceliklerinden biri haline gelmiştir. [4] Ayrıca Çin'in 13. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında gerçekleştirilmesi gereken büyük 100 projenin 40'ı ise asker-sivil entegrasyonu ile ilgilidir. [5] Üstelik üst düzeydeki MASEGK'nun yeniden kurulması ve hızla geliştirilmesi, Pekin yönetiminin asker-sivil entegrasyonun gerekliliğine büyük önem vererek, savunma sanayi sektörünü güçlendirmeyi hedeflediğini göstermektedir. Çünkü 2017'de MASEGK bünyesinde alınan kararlar ve planların savunma sanayi sektörüne odaklandığı söylenebilir. Örneğin, Eylül 2017'deki MASEGK 2. Toplantısı'nda "13. Beş Yıllık Ulusal Savunma Sanayisini Bilimsel ve Teknolojik Kalkınma Planı", "13. Beş Yıllık Dönemde Askeri Lojistik Alanında Asker-Sivil Entegrasyonunu Derinleştirme Kararı" ve "Ulusal Savunma Sanayisinin Bilimsel ve Teknolojik Gelişmesinde Asker-Sivil Entegrasyonunu Derinleştirme Kararı" alınmıştır. [3] Tüm bu gelişmeler, Çin özel sektörünün savunma sanayi sektörüne katılması hızlandırmaktadır. Örneğin, Çin Ulusal Savunma Teknolojisi Üniversitesi'nin 2016 yılındaki verilerine göre, ülkede yüksek teknoloji alanında çalışan 80 binden fazla özel şirketin olmasına rağmen, bunların yaklaşık %1'i savunma sanayi sektöründe çalışmaktadır. [6] Eylül 2017'ye kadar ise savunma sanayi sektöründe çalışan özel şirketlerin sayısı 1700'den artmıştır. [7]

Savunma ve askeri alandaki reformları derinleştirmede kararlı olan Pekin yönetimi, 2017'de savunma bütçesini ilk defa 1 trilyon yuana çıkarmıştır. Örneğin, 5-15 Mart 2017 tarihlerinde Pekin'de düzenlenen 12. Çin Ulusal Halk Kongresi 5. Genel Toplantısı'nın kararına göre, Çin'in 2017 yıllık savunma bütçesi 2016 yılına göre %7'lik artışla 1.0444 trilyon yuan (yaklaşık 163 milyar dolar) olarak belirlenmiştir. Bu miktar Çin GSYİH'nin %1.38'ine denk gelmektedir. [8] Son 10 yılda

лей ҚКП Орталық саяси бюросы Тұрақты комитетіне қарайтын ОӘАИДК-нің басшысы да ҚКП Бас хатшысы әрі Қытай Төрағасы Си Цзиньпин. [1] 2017 жылы 20 маусымда Сидің басшылығымен өткен ОӘАИДК 1-ші отырысында комитеттің құрылымдық жұмыс тәртібі, стратегиялық басымдықтары мен жергілікті бөлімдерін құру туралы шешімдер қабылданды. [2] Қысқа мерзім ішінде түрлі деңгейдегі 31 жергілікті бөлімі құрылған ОӘАИДК-нің 2-ші отырысы да 2017 жылы 22 қыркүйекте Сидің басшылығымен өткізілді. [3] Әсілінде 2013 жылдың наурызында Си тарапынан алға қойылған әскери және азаматтық интеграция мәселесі, 2015 жылы наурызда ұлттық стратегия деңгейінде қарастырылып, 2015 жылы қазанда жарияланған Қытайдың XIII Бесжылдық даму жоспарындағы стратегиялық басымдықтарының біріне айналған болатын. Сонымен қатар, Қытайдың III Бесжылдық даму жоспары аясындағы 100 ірі жобаның 40-ы әскери және азаматтық интеграциямен байланысты. [5] Сөйтіп,

www.360doc.com



SAVUNMA VE ASKERİ ALANDAKİ REFORMLARI DERİNLEŞTİRMEDE KARARLI OLAN PEKİN YÖNETİMİ, 2017'DE SAVUNMA BÜTÇESİNİ İLK DEFA 1 TRİLYON YUANA ÇIKARMIŞTIR.

Çin'in yıllık savunma бütçесінін GSYİH'deki payı %1.33 civarındadır. 2010'dan sonra her yıl çift haneli artış сағлаған Çin savunма бütçесі, 2016'da 954.354 milyar yuan (yaklaşık 149 milyar dolar) olarak yıllık artışı ilk defa тек haneye inerek %7.6 olmuştur. [9] 2017'de Çin savunма бütçесінін önemli ölçüde artırılması, ülkedeki savunма ve askeri reformlarla doğrudan bağıldır. Söz konusu reformlar devam ederken, önümüzdeki yıllarda Çin'in savunма бütçесінін giderek artacağı söylenebilir. İngiltere'nin IHS Markit şirketi tarafından 2016'da yayınlanan Jane's Defence Budgets raporuna göre, 2020'de Çin'in savunма бütçесінін 233 milyar dolara ulaşacağı ve 2025'te ise tüm Asya-Pasifik ülkelerinin toplam savunма бütçесінін ашаacağı tahmin edilmektedir. [10]

Ayrıca 2017'de Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun (ÇHKO) komuta kademesi ve yönetim yapıсындаki reformlar daha da derinleştirilerek, orduda yeniden bazı yapılandırmalar gündeme gelmiştir. Örneğin, 18 Nisan 2017

жоғары деңгейдегі ОӘАИДК-нің жаңадан құрылуы және жылдам дамуы, Пекиннің әскери және азаматтық интеграцияның қажеттілігіне ерекше мән беріп, қорғаныс өнеркәсібін нығайтуды көздегенін көрсетеді. Өйткені 2017 жылы ОӘАИДК аясында қабылданған шешімдер мен жоспарлардың қорғаныс өнеркәсібіне бағытталған атап өткен жөн. Мысалы, 2017 жылы қыркүйекте өткен ОӘАИДК-нің 2-ші отырысында «XIII Бесжылдық ұлттық қорғаныс өнеркәсібінің ғылыми - технологиялық даму жоспары», «XIII Бесжылдық кезеңде әскери логистикаға саласындағы әскери және азаматтық интеграцияны тереңдету қарары» және «Ұлттық қорғаныс өнеркәсібінің ғылыми-технологиялық дамуында әскери және азаматтық интеграцияны тереңдету туралы қарар» қабылданған болатын. [3] Аталған жағдайлар Қытайдың жекеменшік секторының қорғаныс өнеркәсібіне қатысуын тездете түсті. Мысалы, Қытайдың Ұлттық қорғаныс технологиясы университетінің 2016 жылғы мәліметтері

**ҚОРҒАНЫС ЖӘНЕ ӘСКЕРИ
САЛАДАҒЫ РЕФОРМАЛАРДЫ
ТЕРЕҢДЕТУГЕ БАСЫМДЫЛЫҚ
БЕРГЕН ПЕКИН, 2017 ЖЫЛЫ АЛҒАШ
РЕТ ҚОРҒАНЫС БЮДЖЕТІН 1 ТРЛН.
ЮАНҒА ЖЕТКІЗДІ.**

”



tarihinde ÇKP Merkez Askeri Komisyonu Başkanı sıfatıyla Xi, ülkede yeniden yapılandırılan 84 birinci sınıf askeri kurum ve askeri birimin baş görevlilerini kabul etmiş ve talimatlar vermiştir. Böylece tüm ülkedeki eski 171 birinci sınıf askeri kurum ve askeri birimin 84 olarak yeniden yapılandırıldığı açıklanmıştır. [11] 27 Nisan 2017 tarihinde ÇKP Merkez Askeri Komisyonu, Çin Kara Kuvvetleri'nin önceki 18 ordusunun 13 ordu olarak yeniden yapılandırıldığını bildirmiştir. [12] Ağustos 2017'de ise yeniden yapılandırılan 13 ordunun



OCAK 2017'DE ÇİN ROKET KUVVETLERİ, SIVI YAKITLI DONG FENG 5C (DF-5C) KİTALARARASI BALİSTİK FÜZESİNİ İLK DEFA TEST ETMİŞTİR.

boyunша, елдегі жоғары технология саласында 80 мыңнан астам жекеменшік компания бар болып, олардың 1%-ға жетер-жетпесі ғана қорғаныс өнеркәсібіне қатысқан. [6] Ал, 2017 жылдың қыркүйегіне дейін қорғаныс өнеркәсібіне қатысқан жекеменшік компаниялардың саны 1700-ден асқан. [7]

Қорғаныс және әскери саладағы реформаларды тереңдетуге басымдылық берген Пекин, 2017 жылы алғаш рет қорғаныс бюджетін 1 трлн. юанға жеткізді. Мысалы, 2017



баşкомутанлары ve сiyasi komiserleri yeniden atanmıştır. [13] Söz konusu atamadan sonra 13 ordunun yönetim kurulu üyelerinin %90, savaş tugayı komutanlarının %40 ve askeri yük-seköğretim ve araştırma kurumları komutanlarının ise %50'sinin görev yeri değiştirilmiştir. [14] 26 Ağustos 2017 tarihinde ise Çin ordusunun Genelkurmay Başkanı ve Çin Kara Kuvvetleri Başkomutanı değişmiştir. [15] Ayrıca, 2017'de Çin ordusu genelinde alay komutanlarından yu-karı komuta kademesinin sayısı %30 azaltılmıştır. [13] Çin ordusunun tüm

**2017 ЖЫЛЫ
ҚАҢТАРДА ҚЫТАЙ
РАКЕТАЛЫҚ АРМИ-
ЯСЫ СҰЙЫҚ ОТЫН
ҚОЛДАНЫЛАТЫН
DONGFENG 5C
(DF-5C) ҚҰРЛЫҚА-
РАЛЫҚ БАЛЛИСТИ-
КАЛЫҚ ЗЫМЫРА-
НЫН АЛҒАШ РЕТ
СЫНАҚТАН ӨТКІЗДІ.**



жылы 5-15 наурызда Пекинде өткен Бүкілқытайлық халық өкілдерінің XII құрылтайының 5-ші жалпы отырысында Қытайдың 2017 жылғы қорғаныс бюджеті 2016 жылға қарағанда 7%-ға арттырылып 1,0444 трлн. юан (шамамен 163 млрд. доллар) болып бекітілді. Бұл сома Қытайдың ЖІӨ-нің 1,38%-на сәйкес келеді. [8] Атап айтқанда, соңғы 10 жылда Қытайдың жылдық қорғаныс бюджеті ЖІӨ-нің шамамен 1,33%-на тура келген еді. 2010 жылдан бастап жыл сайын екі орынды сандық көрсеткішпен өскен Қытайдың қорғаныс бюджеті, 2016 жылы 954,354 млрд. юанға (шамамен 149 млрд. доллар) жетіп, жылдық артуы алғаш рет бір орынды сандық көрсеткішке түсіп 7,6% болған еді. [9] Ал 2017 жылы Қытайдың қорғаныс бюджетінің айтарлықтай өсуі елдегі қорғаныс және әскери саладағы реформалармен тікелей байланысты. Аталған реформалар жалғасып жатқандықтан, алдағы жылдарда Қытайдың қорғаныс бюджеті жалғасты арта түседі деп айтуға болады. Ұлыбританияның IHS Markit компаниясының 2016 жылғы «Jane's Defence Budgets» есебіне қарағанда, Қытайдың қорғаныс бюджетінің 2020 жылы 233 млрд. долларға жететіні, ал 2025 жылы барлық Азия-Тынық мұхиты елдерінің қорғаныс бюджетінің қосындысынан асып түсетіні болжанауда. [10]

Сонымен қатар, 2017 жылы Қытай Халық азаттық армиясының (ҚХАА) командалық құрамы мен басқару жүйесіндегі реформалар тереңдетіліп, тұтас армияда қайта құрылымдау жүргізілді. Мысалы, 2017 жылы 18 сәуірінде Си ҚКП Орталық әскери істер комитетінің төрағасы ретінде қайта құрылымдалған бірінші дәрежелі 84 әскери құрылым мен әскери бөлімнің басшыларын қабылдады және арнайы бұйрықтар берді. Осылайша, бүкіл елдегі бірін-

komuta kademesindeki söz konusu değişikliklerin ordudaki kapsamlı reform ve yeniden yapılandırmalardan dolayı ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü Eylül 2015'te asker sayısını %13 oranda 300 bin azaltılacağı açıklanmış olup bu yapılandırmanın 2017'de kısmen gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Fakat Kara Kuvvetleri'nin bazı ordularını dağıtarak ve yeniden yapılandırarak asker sayısını azaltmaya çalışan Çin, aksine deniz kuvvetlerini genişletme çabasında da bulunmaktadır. Örneğin, 7 Şubat 2017 tarihinde Çin Kara Kuvvetleri 1. Ordusu 1. Tümeni ve 15 Şubat 2017 tarihinde ise Çin Kara Kuvvetleri 26. Ordusu Motorize Piyadesi 77. Tugayı Çin Deniz Kuvvetleri'ne devrilmiştir. [16] Dolayısıyla Çin, deniz kuvvetlerinin genişletilmesinde deniz piyadelerine daha çok ağırlık verdiği söylenebilir. Çünkü 1980'de kurulan Çin Deniz Kuvvetleri Deniz Piyadeleri özel bir askeri birlik olmasına rağmen, kapsamındaki iki tugayı ile Güney Çin Deniz Filosuna ait olarak özel bir komutanlık statüsüne daha önce sahip olmamıştır. Ancak Çin Deniz Kuvvetleri'nin genişletilmesi kapsamında Mayıs 2017'de Deniz Piyadeleri Özel Komutanlığı kurulmuştur. Önümüzdeki süreçte ise, eskiden 20 bin askeri olan Çin Deniz Kuvvetleri Deniz Piyadelerinin sayısının 100 bine kadar çıkartılabileceği tahmin edilmektedir. [17] [16]

Çin'in ordu yapısındaki reformlarıyla beraber ülke gelenindeki askeri okul, askeri araştırma enstitüsü ve askeri eğitim kuruluşlarında da kapsamlı reformlar gerçekleştirilmiştir. Örneğin, 29 Haziran 2017 tarihinde Çin Savunma Bakanlığı, ülkedeki tüm 67 askeri okulun sayısını 43'e indirerek yeniden yapılandırıldığını açıklamıştır. [18] 7 Temmuz 2017 tarihinde Çin Savunma Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Dairesi, ilk etapta ülkedeki 41 askeri araştırma enstitüyü askeri fabrikaya değiştirme kararını kabul etmiştir. [19] 19 Temmuz 2017 tarihinde ise Xi, ÇKP



26 NİSAN 2017 TARİHİNDE ÇİN DONANMASININ İLK KENDİ ÜRETİMİ OLAN 001A SINIFI UÇAK GEMİSİ ÜLKENİN KUZEY-DOĞUSUNDAKİ DALIAN ŞEHRİNDEKİ LİMANDAN BÜYÜK BİR TÖRENLE DENİZE İNDİRİLMİŞTİR.

2017 JYLY 26 СӘУІРДЕ, ҚЫТАЙДЫҢ ӘСКЕРИ-ТЕҢІЗ ФЛОТЫНЫҢ ӨЗІ ӨНДІРГЕН АЛҒАШҚЫ 001А ТИПТІ ҰШАҚ ТАСЫМАЛДАУШЫ КЕМЕСІ ЕЛДІҢ СОЛТУСТІК-ШЫҒЫСЫНДАҒЫ ДАЛЯНЬ ПОРТЫНДА СУҒА ТҮСІРІЛДІ.



ші дәрежелі барлық 171 әскери құрылым мен әскери бөлімнің 84 болып қайта құрылымдалғаны белгілі болды. 2017 жылы 27 сәуірде ҚКП Орталық әскери істер комитеті Қытай Құрлық армиясының бұрынғы 18 қосынының 13 қосын болып қайта құрылымдалғанын хабарлады. [12] 2017 жылы тамызда қайта құрылымдалған 13 қосынның командирлері мен саяси комиссарлары қайта тағайындалды. [13] Аталмыш тағайындалулардан кейін, 13 қосынның басшылық кеңесінің 90%-ы, әскери бригада командирлерінің 40%-ы және әскери жоғары оқу орындары мен ғылыми-зерттеу институттары басшыларының 50%-ы ауыстырылды. [14] 2017 жылы 26 тамызда ҚХАА Бас штабының басшысы мен Қытай Құрлық армиясының бас қолбасшысы ауыстырылды. Сондай-ақ, 2017 жылы тұтас Қытай армиясында полк командирлерінен жоғары командалық құрамның 30%-ы қысқартылды. [13] Қытай армиясының барлық командалық деңгейіндегі өзгерістердің тұтас армиядағы реформалау мен қайта құрылымдауға байланысты туындағанын айтуға болады. 2015 жылы қыркүйекте әскер санын 13%-ға яғни 300 мыңға қысқартатынын мәлімдеген Қытайдың бұл қысқартудың бір бөлімін 2017 жылы жүзеге асыруға тырысқаны байқалады. Бірақ, Қытай, құрлық әскерлерінің кейбір бөлімдерін тарату немесе қайта құрылымдау арқылы әскер санын қысқартуға тырысқанымен, керісінше теңіз армиясын кеңейтуге де күш салуда. Мысалы, 2017 жылы 7 ақпанда Қытай Құрлық армиясы 1-ші қосыны 1-ші дивизиясы, ал 2017 жылы 15 ақпанда Қытай Құрлық армиясы 26-шы қосыны 77-ші моторлы техникалы жаяу әскерлер бригадасы Қытай теңіз армиясының құрамына өтті. [16] Сондықтан Қытайдың әскери-теңіз күштерін кеңейтуде теңіз жаяу әскерлеріне көбірек басымдылық бергенін айта аламыз. Өйткені 1980

Merkez Askeri Komisyonu Başkanı sıfatıyla ülkedeki yeniden yapılandırılan askeri okul, askeri araştırma enstitüsü ve askeri eğitim kuruluşlarının komutanlarını kabul etmiştir. Toplantıda, yeniden yapılandırılan Çin Savunma Sanayi Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü, Çin Ulusal Savunma Üniversitesi ve Çin Ulusal Savunma Teknolojisi Üniversitesi'ne askeri sancak verilmiştir. [19] Ayrıca 24 Temmuz 2017 tarihinde ÇKP Merkez Askeri Komisyonu'na bağlı Askeri Bilimsel Araştırma Yönlendirme Komitesi kurulduğu açıklanmıştır. Çin basınına göre, yeniden kurulan komite yüksek teknolojlili askeri silah araştırma ve geliştirme çalışmalarından sorumludur. [20] Çin'in askeri okul, askeri araştırma enstitüsü ve askeri eğitim kuruluşlarındaki söz konusu yeniden yapılandırmalar ile ilgili değişiklikler, Pekin yönetiminin savunma sanayi sektörünün teknolojik ve bilimsel bilgi düzeyinin artırılmasına büyük önem verdiğinin somut örneğidir.

Çeşitli reformlarıyla ordu modernizasyonuna yönelik önemli adımlar atan Çin, 2017'de savunma sanayi sektöründe stratejik öneme sahip yüksek teknolojlili yerli silahların üretimi ve geliştirilmesinde büyük başarılar kazanmıştır. Bu bağlamda, ileri seviyedeki yeni nesil balistik füzelerini deneyen ve kamuoyuna tanıtan Çin Roket Kuvvetleri öne çıkmıştır. Örneğin, Ocak 2017'de Çin Roket Kuvvetleri, sıvı yakıtlı Dong Feng 5C (DF-5C) kıtalararası balistik füzesini ilk defa test etmiştir. Çin ordusunda 1981'den beri kullanımda olan DF-5 model kıtalararası balistik füzesinin DF-5A (1983) ve DF-5B'den (2015) sonraki geliştirilmiş bir versiyonu olan DF-5C, 75 bin ton TNT (TriNitroToluen) gücündeki 10 adet nükleer savaş başlığı taşıma ve yaklaşık 16 bin kilometrelik menzile ulaşma yeteneğine sahip olduğu bilinmektedir. [21] [22] Nisan 2017'de Çin Roket Kuvvetleri'nin günümüzde Çin'in en uzun menzile sahip kıtalararası balistik füzesi olan DF-41 kıtalararası balistik füzeleriyle donatılmaya hazır olduğu açıklanmıştır. Çin uzmanlarına göre, katı yakıtlı DF-41 füzesinin ağırlığı 60 tondan fazla, uzunluğu 16.5 metre ve çapı 2.78 metre olup, 12.5 bin kilometrelik menzile ulaşabilecektir. Hedef sapma payı sadece 100 metre olan DF-41 füzesi 6-10 adet nükleer savaş başlığı taşıyabilecektir. Ayrıca "Ülkenin Baş Silahı" adı verilen DF-41 kıtalararası balistik füzesinin 2018 yılında

жылы құрылған Қытай Теңіз армиясының Теңіз жаяу әскерлері арнайы жеке әскери бөлім болғанымен, қармағындағы екі бригадасымен Оңтүстік Қытай теңіз флотының құрамында болып, арнайы басшылық құрылымы болмады. Дегенмен, Қытай теңіз армиясының кеңеюіне байланысты 2017 жылы мамырда Теңіз жаяу әскерлерінің арнайы қолбасшылығы құрылды. Алдағы кезеңде, бұрынғы 20 мың жауынгері бар Қытай Теңіз жаяу әскерлерінің 100 мыңға дейін кеңейтілуі мүмкін. [17] [16]

Қытай армиясының құрылымдық реформаларымен қатар, әскери оқу орындары, әскери зерттеу институттары мен әскери оқу-жаттығу орындарында да кешенді реформалар жүргізілді. Мысалы, 2017 жылы 29 маусымда Қытай Қорғаныс министрлігі елдегі 67 әскери оқу орынның 43 болып қайта құрылымдалғанын жариялады. 2017 жылы 7 шілдеде Қытай Қорғаныс министрлігі Өнеркәсіп және технологиялар комитеті бірінші кезекте елдегі 41 әскери зерттеу институтын әскери заводтарға ауыстыру туралы қара қабылдады. [19] 2017 жылы 19 шілдеде Си ҚКП Орталық әскери істер комитетінің төрағасы ретінде қайта құрылымдалған әскери оқу орындары, әскери зерттеу институттары мен әскери оқу-жаттығу орындарының командирлерін қабылдады. Кездесуде қайта құрылымдалған Қытай қорғаныс өнеркәсібі ғылыми зерттеу институты, Қытай ұлттық қорғаныс университеті және Қытай ұлттық қорғаныс технологиялары университетіне әскери ту табысталды. [19] Сондай-ақ, 2017 жылы 24 шілдеде ҚКП Орталық әскери істер комитетіне қарасты Әскери ғылыми-зерттеуді үйлестіру комитеті құрылды. Қытай баспасөзіне қарағанда, жаңадан құрылған комитет жоғары технологиялық әскери қаруларды зерттеу және дамыту жұмыстарына жауапты болмақ. [20] Қытайдың әскери оқу орындары, әскери зерттеу институттары мен әскери оқу-жаттығу орындарындағы қайта құрылымдау мен өзгерістер, Пекиннің қорғаныс өнеркәсібінің технологиялық және ғылыми өресін көтеруге ерекше мән беруінің нақты мысалдары болып табылады.

Әртүрлі реформалар арқылы қарулы

Çin ordusunda hizmete alınabileceği tahmin edilmektedir. [23] [24] Temmuz 2017'de ise Çin Roket Kuvvetleri, kullanımdaki DF-31 (1998) ve DF-31A (2005) model kıtalararası balistik füzesinin geliştirilmiş bir versiyonu olan DF-31AG füzesini ilk kez kamuoyuna tanıtmıştır. DF-31A füzesine göre daha yüksek kabiliyetler ile donatılan DF-31AG füzesi, 11.5 bin kilometrelik menzile ulaşabilecektir ve alt güdümlü çoklu savaş başlığı taşıyabilmektedir. [25] Zaten birçok sayıdaki gemi savar füzesi, kısa ve orta menzilli balistik füzeleriyle donatılan Çin Roket Kuvvetleri'nin, özellikle son derece saldırgan kıtalararası balistik füzelerine büyük önem vermesi, Çin'in savunma sanayisindeki en önemli stratejik adımlarından birisi olarak görülebilir. Çünkü Çin'in yüksek tepki hızına, çok amaçlı harp başlığına ve yüksek doğrulukla vuruş yeteneğine sahip söz konusu kıtalararası balistik füzeleri, ABD başta olmak üzere birçok ülkeye karşı tehdit oluşturabilecek kapasitededir.

2017'de Çin'in savunma sanayi sektöründeki diğer büyük başarıları ise, özellikle askeri gemi üretiminde gündeme gelmiştir. Nitekim

күштерін модернизациялау жолында маңызды қадамдар жасаған Қытай, 2017 жылы қорғаныс өнеркәсібінде стратегиялық маңызға ие жоғары технологиялық өз қаруларын өндіру мен дамытуда үлкен жетістіктерге қол жеткізді. Бұл тұрғыда, жоғары деңгейдегі жаңа буын баллистикалық зымырандарын сынған және жариялаған Қытай Ракеталық армиясы көш бастады. Мысалы, 2017 жылы қаңтарда Қытай Ракеталық армиясы сұйық отын қолданылатын DongFeng 5C (DF-5C) құрлықаралық баллистикалық зымыранын алғаш рет сынақтан өткізді. Қытай армиясында 1981 жылдан бастап қолданылып келе жатқан DF-5 типті баллистикалық зымыранының DF-5A (1983) және DF-5B (2015) үлгісінен кейінгі дамытылған нұсқасы саналатын DF-5C зымыраны 75 мың тонна TNT (Тринитротолуол) күшіндегі 10 дана ядролық оқтұмсығын шамамен 16 мың шақырымға дейін жеткізе алатыны белгіліп болып отыр. [21] [22] 2017 жылы сәуірде Қытай Ракеталық армиясы қазірге дейін Қытайдың ең ұзақ қашықтықтағы құрлықаралық баллистикалық зымыраны



2017 жыл, Çin'in askeri gemi üretimi-
mindeki en önemli dönüm noktası
olarak değerlendirilebilir. Çünkü
2017'de denizi filosunu birçok yük-
sek seviyedeki korvet, destroyer ve
gözetim gemisiyle donatan Çin, ilk
kendi üretimi uçak gemisini suya in-
dirmiştir. Örneğin, 26 Nisan 2017
tarihinde Çin donanmasının ilk kendi
üretimi olan 001A sınıfı uçak gemisi
ülkenin kuzeydoğusundaki Dalian
şehrindeki limandan büyük bir tören-
le denize indirilmiştir. Kasım 2013'de
inşaatına başlayan ve Nisan 2017'de
suya indirilen söz konusu uçak ge-
misinin 2019'da hizmete alınması
beklenmektedir. [26] 001A sınıfı uçak
gemisinden önce Çin'in kendi üretimi
uçak gemisi olmamıştır. Çünkü Çin
deniz filosunda kullanımda bulunan
"Liaoning" (001) uçak gemisi, aslında
eski Sovyet yapımı bir uçak gemisiy-
di. Çin, 1998 yılında Ukrayna'dan 20
milyon dolara satın almış ve uzun
süren onarım sürecinden sonra Ey-
lül 2012'de orduya teslim etmiştir.
[27] Bu açıdan bakıldığında, Çin'in ilk
kendi üretimi uçak gemisi olmasıyla
001A sınıfı uçak gemisi, Çin'in savun-
ma sanayisinde büyük önem teşkil
etmektedir. Genel olarak, 2017'de Çin
Deniz Kuvvetleri'nin filolarına 2 adet
052D sınıfı güdümlü füze destroyer, 8
adet 056A sınıfı korvet, 2 adet 054A
sınıfı güdümlü füze firkateyn, 1 adet
901 sınıfı ikmal gemisi ve 1 adet 815A
sınıfı yardımcı genel istihbarat gemisi
başta olmak üzere toplam 30'a yakın
yerli üretim askeri gemi eklenmiştir.
[28] [26] İlki Mart 2014'de hizmete
giren yerli üretim 052D sınıfı güdüm-
lü füze destroyeri, Çin donanımının
052C destroyerinden sonra geliştirdi-
ği çok fonksiyonlu radar ve dikey
fırlatma rampasıyla donatılan yeni
nesil hava savunma destroyeridir.
Günümüzde Çin deniz filosunda 6
âdeti kullanılmaktadır. [29] Çin'in
056 sınıf korvetinin geliştirilmiş ver-
sionu olan 056A sınıfı korveti, Mart
2013'ten itibaren Çin deniz filosun-
da yoğun olarak kullanılmakta olup,
günümüzde 39 âdeti görevdedir. 89



**MART 2017'DE ÇİN'İN
BEŞİNCİ NESİL SAVAŞ
UÇAĞI OLAN CHENG-
DU J-20 HAYALET
UÇAĞININ KULL-
ANIMA VERİLDİĞİ
AÇIKLANMIŞTIR.**

**2017 ЖЫЛЫ НАУ-
РЫЗДА ҚЫТАЙДЫҢ
БЕСІНШІ БУЫН
СОҒЫС ҰШАҒЫ
САНАЛАТЫН
РАДАРҒА ТҮСПЕЙ-
ТІН CHENGDU J-20
ЖОЙҒЫШ ҰШАҒЫ-
НЫҢ ҚОЛДАНЫСҚА
БЕРІЛГЕНІ БЕЛГІЛІ
БОЛДЫ.**



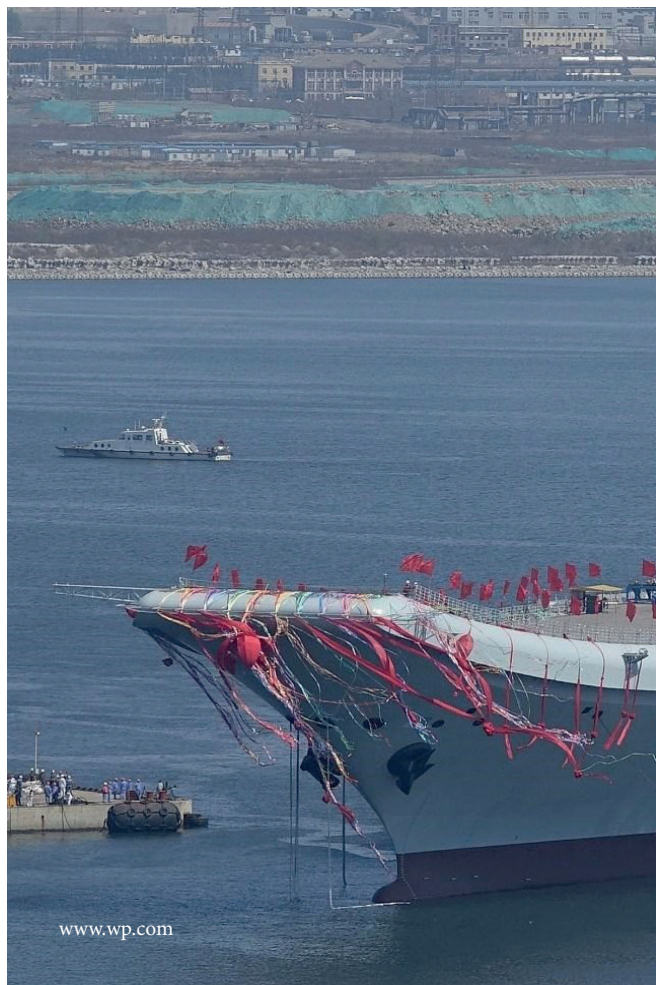
болып саналатын DF-41 құрлықа-
ралық баллистикалық зымыраны-
ның қолданысқа дайын екенін жа-
рияланды. Қытайлық мамандардың
айтуынша, қатты отын қолданыла-
тын DF-41 зымыранының салмағы
60 тоннадан астам, ұзындығы 16,5
метр және диаметрі 2,78 метр бо-
лып, 12,5 мың шақырымға жетеді.
Нысанадан ауытқуы тек қана 100
метр болатын DF-41 зымыраны
6-10 дана ядролық оқтұмсығын та-
сымалдай алады. Сондай-ақ, «Қы-
тайдың бас қаруы» деп аталған DF-
41 құрлықаралық баллистикалық
зымыранының 2018 жылы Қытай
армиясында қолданысқа кіретіні
болжануда. [23] [24] 2017 жылы
шілдеде Қытай Ракеталық армиясы
қолданыстағы DF-31 (1998) және
DF-31A (2005) типті құрлықара-
лық баллистикалық зымыранның
дамытылған нұсқасы DF-31AG зы-
мыранын алғаш рет жария етті. DF-
31A зымыранына қарағанда тіпті
де жоғары технологиямен жаб-
дықталған DF-31AG зымыраны өте
қуатты болып 11,5 мың шақырымға
дейін жетеді және толық басқары-
латын көп оқтұмсығын тасымал-
дай алады. [25] Онсыз да бірқатар
кемелерге қарсы зымырандар,
қысқа және орташа қашықтықтағы
баллистикалық зымырандармен
жабдықталған Қытай Ракеталық
армиясының, әсіресе, соққысы өте
жойқын құрлықаралық баллисти-
калық зымырандарға мән беруін,
Қытайдың қорғаныс өнеркәсібін-
дегі маңызды стратегиялық қада-
мы ретінде қарастыруға болады.
Себебі, Қытайдың жоғары қозға-
лыс жылдамдығына, көп мақсатты
оқтұмсығы мен жоғары дәлдікте
соққы беру қабілетіне ие аталмыш
құрлықаралық баллистикалық зы-
мырандары АҚШ бастаған көптеген
елдерге қауіп төндіруі мүмкін.

2017 жылы Қытайдың қорғаныс
өнеркәсібінің өзге де маңызды
жетістіктері, әсіресе, әскери кеме
өндіру саласында жарыққа шықты.

metre boyundaki ve 11,6 metre genişliğindeki 056A sınıf korveti Çin deniz filosunda yaygın bir şekilde kullanılmakta olup, Bangladeş ve Nijerya gibi ülkelere de ihracat edilmektedir. [30] [31] İlk ve tek âdet olan Hulun Lake (965) Eylül 2017'de kullanıma verilen 901 sınıfı ikmal gemisi, Çin'in eski 903 sınıfı ikmal geminin halefi olarak geliştirilen yeni nesil uzun menzilli lojistik destek gemisidir. Toplam uzunluğu yaklaşık 241 metre, genişliği 32 metre ve yüksekliği 10.8 metre olan 901 sınıfı ikmal gemisi, özel tanker kapasitesinin yanı sıra, yüksek lojistik, savunma ve hücum yetenekleriyle donatılmıştır. [32] Ayrıca, Haziran 2017'de ise Çin'in bu yana en büyük savaş gemisi olan 055 sınıfı füze güdümlü destroyerinin ilki denize indirilmiştir. Aslında tasarımı 1968'de başlanan destroyerin çalışmaları 1981'de durdurulmuş ve 2009'da tekrar ele alınmıştır. Uzunluğu yaklaşık 183 metre, genişliği 22 metre ve ağırlığı 11 bin ton olan 055 sınıfı destroyeri, son derece yüksek hava ve deniz savunma yetenekleriyle Çin deniz filosunda kilit önem teşkil edeceği beklenmektedir. [33]

2017'de gerek balistik füze gerek askeri gemi üretiminde stratejik ilerlemeler kaydeden Çin, ayrıca askeri uzay-havacılık sektöründe de büyük gelişmeler göstermiştir. Örneğin, Mart 2017'de Çin'in beşinci nesil savaş uçağı olan Chengdu J-20 hayalet uçağının kullanıma verildiği açıklanmıştır. Ocak 2011'de ilk uçuşunu gerçekleştiren Chengdu J-20, Kasım 2016'da ilk defa kamuoyuna tanıtılmıştır. Çift motorlu Chengdu J-20 jeti uzun menzillere saatte 2.100 kilometre hızla ulaşabilmenin yanı sıra, 6 adet uzun menzilli füze ve 2 adet kısa menzilli güdümlü füze taşıma kapasitesine sahiptir. Birçok teknik özellikleriyle Chengdu J-20'nin, dünyanın önde gelen beşinci nesil savaş uçakları F-22 Raptor ve F-35 Lightning II'den hemen sonra yer aldığı söylenebilir. [34] Ayrıca, Nisan 2017'de Çin'in ilk kargo uzay aracı Tianzhou-1, ülkenin uzay istasyonu Tiangong-2'ye başarıyla bağlanmıştır. Bu gelişme, ulusal güvenliği açısından uzay programlarına büyük önem veren Çin'in askeri uzay-havacılık alanındaki dikkat çekici bir başarısı sayılabilir. [35] Çin'in Chengdu J-20 ve Tianzhou-1 dâhil olmak üzere askeri uzay-havacılık alanındaki başarıları, Çin'in askeri gücü açısından büyük stratejik önem

Атап айтқанда, 2017 жылды Қытайдың әскери кеме өндірісіндегі ең маңызды бұрылыс кезеңі деп санауға болады. Себебі, 2017 жылы теңіз флотын бірқатар озық деңгейдегі корветтер, эскадралық миалы кемелер және құтқару кемелерімен жабдықтаған Қытай өзінің алғашқы отандық ұшақ тасымалдаушы кемесін де теңізге түсірді. Мысалы, 2017 жылы 26 сәуірде, Қытайдың әскери-теңіз флотының өзі өндірген алғашқы 001А типті ұшақ тасымалдаушы кемесі елдің солтүстік-шығысындағы Далянь портында суға түсірілді. 2013 жылы қарашада жасала басталып, 2017 жылы сәуірде суға түсірілген аталмыш ұшақ тасымалдаушы кемесі 2019 жылы қолданысқа кіреді деп күтілуде. [26] 001А типті ұшақ тасымалдаушы кемесінен бұрын Қытайдың өзі өндірген ұшақ тасымалдаушы кемесі болмаған еді. Қытайдың теңіз флотында қолданысындағы «Liaoning» (001) ұшақ



teşkil etmektedir.

Özet olarak, 2017'de Çin'in ulusal savunma ve askeri alandaki reformlarını derinleştirmesi ve askeri modernleşme çabalarını hızlandırmasının yanı sıra, savunma sanayi sektöründe stratejik öneme sahip yeni gelişmelerini ortaya çıkarması tesadüfi değildir. Çünkü 2017 yılı ÇHKO'nun kuruluşunun 90. yıldönümüne denk gelmiştir. Örneğin, 30 Temmuz 2017 tarihinde ÇHKO kuruluşunun 90. yıldönümü nedeniyle 12 binden fazla asker, 129 askeri uçak, 571 askeri aracın katılımıyla düzenlenen askeri geçit töreni de, Çin'in özellikle son yıllardaki askeri teknoloji gelişmelerini göstermiş oldu denilebilir. [36] Diğer taraftan, Çin'in yurtdışındaki ilk askeri üssünün kurulduğu 2017, ülkenin askeri gelişmesindeki en önemli dönüm noktası sayılabilir. Örneğin, Ağustos 2017 tarihinde, Çin'in yurtdışındaki ilk askeri üssü olan Cibuti askeri üssüne

tasымалдаушы кемесі әсілінде бұрынғы Кеңес одағы өндірген ұшақ тасымалдаушы кеме болатын. Қытай оны 1998 жылы Украинадан 20 млн. долларға сатып алып, ұзақ жөндеуден кейін 2012 жылы қыркүйекте теңіз флотына қосқан еді. [27] Осы тұрғыдан алғанда, Қытайдың өзі өндірген алғашқы ұшақ тасымалдаушы кемесі болып саналатын 001A ұшақ тасымалдаушы кемесі Қытайдың қорғаныс өнеркәсібі үшін өте маңызды. Жалпы, 2017 жылы Қытайдың әскери-теңіз флотына 2 дана 052D типті эскадралық миналы кеме, 8 дана 056A типті корвет, 2 дана 054A типті басқарылмалы ракеталық фрегат, 1 дана 901 типті құтқару кемесі және 1 дана 815A типті барлау кемесін қамтыған 30-ға жуық өздері өндірген соғыс кемелері қосылды. [28] [26] Алғашқысы 2014 жылдың наурызында қолданысқа кірген 052D типті соғыс кемесі Қытайдың 052C тибінен кей-



ÇHKO'nun askeri gemileri gönderilmiştir. [37] Bu, Çin'in 1958'de Kuzey Kore'den askerlerini çekmesinden bu yana ilk kez yurtdışına uzun dönemli askeri sevkiyatıdır. Cibuti'nin ticari ve stratejik öneminin yanı sıra, orada ABD, Fransa ve Japonya'nın da askeri üslerinin bulunduğu dikkate alındığında, Çin'in Cibuti'de askeri üs kurması, büyük stratejik değere sahiptir. Bu, ekonomik gelişme açısından dünyada öne çıkan Çin'in, artık askeri alanda da gelişerek dünya lideri olma çabasında bulunduğu bir göstergesidir. Çin her ne kadar "barışçıl bir yükseliş" göstermeye çalışsa da, son yıllarda ekonomik gelişmenin beraberinde askeri gelişmeye de daha çok ağırlık verdiği söylenebilir. Çin'in askeri gelişmeye büyük önem vermesinin arkasında, ülkenin bölgesel ve küresel jeopolitik ve jeostratejik çıkarları yer almaktadır. Özellikle son yıllarda artan Güney Çin Denizi tartışmaları, Kuzey Kore nükleer sorunu, Tayvan sorunu ve ABD'nin Güney Kore'de THAAD füze sistemini kurma çalışmalarından Çin son derecede endişe duymaktadır. Dolayısıyla 2015'ten itibaren başlanan kapsamlı reformlar çerçevesinde Çin ordusunun kurumsal yapısını güçlendirme ve askeri modernleşmeyi hızlandırma çabalarında bulunan Pekin yönetimi, ordunun komuta kademesi ve yönetim yapısı üzerinde ÇKP'nin etkinliğini artırmaya ve tüm askeri birimlerin tek merkezden yönetilmesine büyük önem vermektedir. Ekim 2017'deki ÇKP 19. Ulusal Kongresi'nde Xi, 2035'e kadar Çin ordusunun yeni silahlarla donatılacağını ve 2050'ye kadar dünyanın en güçlü ordusu olacağını açıklamıştır. Aslında, Çin'in 2017'daki askeri gelişmeleri, ülkenin son dönemdeki askeri stratejik değişimlerini yansıttığı söylenbilir. Önümüzdeki dönemde ise, Çin'in askeri gelişme seviyesi ülkenin siyasi, ekonomik gelişmelerine ve ulusal stratejik amaçlarına bağlı olarak devam edebilecektir. □

ін өзі өндірген жаңа буын эскадралық миналы кемесі болып, көп функциялы радар және тік атылатын ракеталы-зенитті қондырғымен жабдықталып, әуе шабуылынан қорғануға бағытталған. Қазіргі уақытта Қытайдың әскери-теңіз флотының қолданысында 6 данасы бар. [29] Қытайдың 056 типті корветінің жақсартылған нұсқасы бо-

лып табылатын 056A типті корветі, 2013 жылдың наурыз айынан бастап Қытайдың әскери-теңіз флотында кеңінен қолданылып қазірге дейін 39 данасы әскери қызмет атқаруда. Ұзындығы 89 метр және ені 11,6 метр болатын 056A типті корветі Қытайда кеңінен қолданылумен қатар, Бангладеш пен Нигерия сияқты елдерге де экспортталады. [30] [31] Алғашқы және жалғыз данасы – «Hulun Lake» (965) 2017 жылы қыркүйекте қолданысқа берілген 901 типті жеткізу кемесі, Қытайдың бұрынғы 903 типті жеткізу кемесінің жаңартылған жаңа буыны ретінде шалғай теңізге арналған логистикалық жеткізу кемесі болып табылады. Жалпы ұзындығы 241 метр, ені 32 метр және биіктігі 10,8 метр болатын 901 типті жеткізу кемесі, арнайы танкерлік сыйымдылықпен қатар, жоғары деңгейдегі логистикалық, қорғаныс және шабуыл мүмкіндіктеріне ие. [32] Сондай-ақ, 2017 жылы маусымда Қытайдың қазірге дейінгі ең ірі әскери кемесі 055 типті эскадралық миналы кемесінің алғашқысы суға түсірілді. Бастапқыда 1968 жылы басталған кеме жұмысы 1981 жылы тоқтатылып, 2009 жылы қайта қалға алынған болатын. Ұзындығы шамамен 183 метр, биіктігі 22 метр және салмағы 11 мың тонна болатын 055 типті эскадралық миналы кемесінің өте жоғары деңгейдегі әуе және теңіз қорғаныс мүмкіндіктері бар болып, Қытайдың әскери-теңіз флоты үшін айырықша маңызға ие болады деп қаралуда. [33]

2017 жылы баллистикалық зымырандар мен әскери кеме жасауда стратегиялық жетістіктерге жеткен Қытай, әскери авиация және ғарыш саласында да айтулы табыстарға қол жеткізді. Мысалы, 2017 жылы наурызда Қытайдың бесінші буын соғыс ұшағы саналатын радарға түспейтін Chengdu J-20 жойғыш ұшағының қолданысқа берілгені белгілі болды. 2011 жылы қаңтарда алғашқы ұшу сынағынан өткен J-20 жойғыш ұшағы алғашқы рет 2016 жылы қарашада таныстырылған болатын. Қос қозғалтқышты J-20 жойғыш ұшағы алыс аралықтарға сағатына 2100 километрлік жылдамдықпен 6 дана алыс аралықты зымыран мен 2 дана қысқа аралықты басқарылатын зымыранды алып

ұша алады. J-20 жойғыш ұшағының бірқатар озық техникалық ерекшеліктерімен әлемнің ең мықты бесінші буын ұшақтары саналатын F-22 Raptor мен F-35 Lightning II-ден ғана кейін тұратынын айтуға болады. [34] Сонымен қатар, 2017 жылы сәуірде Қытайдың Tianzhou-1 ғарыш жүк кемесі Tiangong-2 ғарыш станциясына табысты түрде жалғанды. Бұл жағдай, ұлттық қауіпсіздік тұрғысынан ғарыштық бағдарламаларға үлкен мән беріп отырған Қытай үшін әскери авиация және ғарыш саласындағы тамаша жетістік деуге болады. [35] Қытайдың Chengdu J-20 жойғыш ұшағы мен Tianzhou-1 ғарыш жүк кемесі сынды әскери авиация және ғарыш саласындағы жетістіктері елдің әскери күші тұрғысынан стратегиялық маңызға ие.

Қорытып айтқанда, 2017 жылы Қытайдың ұлттық қорғаныс және әскери реформаларын тереңдетіп, қарулы күштерін модернизациялауды жеделдетумен қатар, қорғаныс өнеркәсібінде стратегиялық маңызға ие жетістіктерге жетуі тосын жағдай емес. Өйткені, 2017 жылы ҚХАА құрылғанының 90 жылдығына сәйкес келді. Мысалы, 2017 жылы 30 шілдеде ҚХАА құрылғанының 90 жылдығына орай 12 мыңнан астам әскер, 129 әскери ұшақ пен 571 әскери техниканың қатысуымен өткізілген әскери шеру де Қытайдың соңғы жылдардағы әскери техникалық жетістіктерін көрсеткен болатын. [36] Сондай-ақ, Қытайдың шетелдегі алғашқы әскери базасы құрылған 2017 жылды Қытайдың әскери дамуындағы маңызды бұрылыс кезеңі деуге болады. Мысалы, 2017 жылы тамызда Қытай өзінің шетелдегі алғашқы әскери базасы - Джибути әскери базасына әскери кемелерін жіберді. [37] Бұл, Қытайдың 1958 жылы Солтүстік Кореядан әскерін шығарғаннан бері шетелге ұзақ уақытқа алғаш рет әскер жіберуі. Джибутидің са-



26 NİSAN 2017 TARİHİNDE ÇİN DONANMASININ İLK KENDİ ÜRETİMİ OLAN 001A SINIFI UÇAK GEMİSİ ÜLKENİN KUZEY-DOĞUSUNDAKİ DALİAN ŞEHİRİNDEKİ LİMANDAN BÜYÜK BİR TÖRENLE DENİZE İNDİRİLMİŞTİR.

2017 ЖЫЛЫ 26 СӘУІРДЕ, ҚЫТАЙДЫҢ ӘСКЕРИ-ТЕҢІЗ ФЛОТЫНЫҢ ӨЗІ ӨНДІРГЕН АЛҒАШҚЫ 001А ТИПТІ ҰШАҚ ТАСЫМАЛДАУШЫ КЕМЕСІ ЕЛДІҢ СОЛТҮСТІК-ШЫҒЫСЫНДАҒЫ ДАЛЯНЬ ПОРТЫНДА СУҒА ТҮСІРІЛДІ.



уда және стратегиялық орынының маңыздылығымен қатар, онда АҚШ, Франция және Жапонияның әскери базаларының орналасқанын ескерсек, Қытайдың Джибутиде әскери базасын құруы стратегиялық маңызға ие. Өйткені бұл, экономикалық даму тұрғысынан әлемде алға шыққан Қытайдың әскери даму тұрғысынан әлемдік көшбасшы болуға құлшынып отырғанының бір көрінісі болмақ. Қытай қаншалықты «бейбіт дамуға» тырысса да, соңғы жылдары экономикалық дамумен қатар әскери дамуға да айырықша көңіл бөлінгенін айта аламыз. Қытайдың әскери дамуға баса назар аударуының астарында өзінің аймақтық және жаһандық геосаяси және геостратегиялық мүдделері жатыр. Әсіресе соңғы жылдары шиеленісе түскен Оңтүстік Қытай теңізі мәселесі, Солтүстік Кореяның ядролық мәселесі, Тайвань мәселесі және АҚШ-тың Оңтүстік Кореядағы THAAD зымыранға қарсы қорғаныс жүйесін құруға талпынысы Қытайдың ерекше алаңдаушылығын туғызып отыр. Сондықтан, 2015 жылдан бастап кешенді реформалар шеңберінде Қытай армиясының құрылымдық жүйесін нығайту және әскери модернизацияны жеделдетуге барынша күш салған Пекин, армияның басшылық құрылымы мен басқару жүйесінде ҚКП-ның ықпалын арттыруға және тұтас әскери бөлімдерді бір орталықтан басқаруға үлкен мән берді. 2017 жылы қазанда өткен ҚКП XIX құрылтайында Си, 2035 жылға дейін Қытай армиясының толықтай жаңа заманауи қарулармен жабдықталатынын, ал 2050 жылға дейін әлемнің ең күшті армиясына айналатынын мәлімдеген болатын. Шын мәнінде, Қытайдың 2017 жылы әскери дамуы елдегі соңғы әскери стратегиялық өзгерістерді көрсетеді. Алдағы уақытта, Қытайдың әскери даму деңгейі оның саяси және экономикалық дамуына, сондай-ақ ұлттық стратегиялық мақсаттарына байланысты болады. □

Kaynaklar:

- 1.中共中央政治局召开会议 (ÇKP Merkez Politbüro Yürütme Komitesi toplandı). Alınan yer: http://news.xinhuanet.com/politics/2017-01/22/c_1120363831.htm Erişim tarihi: 19.02.2018
- 2.习近平主持召开中央军民融合发展委员会第一次全体会议(Xi Jinping Merkez Askeri-Sivil Entegrasyon Geliştirme Komisyonu 1. Toplantısı'na başkanlık etti). Alınan yer: http://www.mod.gov.cn/shouye/2017-06/20/content_4783364.htm Erişim tarihi: 19.02.2018
- 3.习近平: 向军民融合发展重点领域聚焦用力(Xi Jinping: askeri-sivil entegrasyonunu geliştirmeye odaklanmalıyız). Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/politics/2017-09/22/c_1121709932.htm Erişim tarihi: 20.02.2018
- 4.十八大以来, 习近平这样部署军民融合(ÇKP 18. Ulusal Kongresi'nden bu yana Xi Jinping askeri-sivil entegrasyonunu uygulamaya koydu). Alınan yer: http://china.chinadaily.com.cn/2017-07/26/content_30250787.htm Erişim tarihi: 20.02.2018
5. “十三五”体现中国国家战略的百大工程项目(“13. Beş Yılda” Çin'in ulusal stratejisini yansıtan büyük 100 proje). Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/politics/2016-03/05/c_1118240939.htm Erişim tarihi: 20.02.2018
- 6.军民融合上升为国家战略(Asker-sivil entegrasyonu ulusal stratejiye dönüştü). Alınan yer: <http://www.cinic.org.cn/index.php?m=content&c=index&a=show&catid=16&id=386989> Erişim tarihi: 20.02.2018
- 7.军民融合突破在即(Asker-sivil entegrasyon alanında büyük atılım). Alınan yer: <http://www.stcn.com/2017/0926/13661298.shtml> Erişim tarihi: 21.02.2018
- 8.2017年中国国防支出预算约1万亿元增长7%(Çin'in 2017 yıllık savunma bütçesi 1 trilyon yuana çıkarak %7 arttı). Alınan yer: http://www.mof.gov.cn/zhengwuxinxi/caijingshidian/xinhuanet/201703/t20170307_2547990.html Erişim tarihi: 21.02.2018
- 9.国防预算增7% 破万亿(Savunma bütçesi %7 artarak 1 trilyon yuana ulaştı). Alınan yer: <http://www.wenxuecity.com/news/2017/03/03/6069059.html> Erişim tarihi: 21.02.2018
10. 2016's \$1.57 Trillion Global Defence Spend to Kick off Decade of Growth, IHS Markit Says. Alınan yer: <http://news.ihsmarkit.com/press-release/2016s-15-trillion-global-defence-spend-kick-decade-growth-ih-s-markit-says> Erişim tarihi: 21.02.2018
11. 全军新调整组建84个军级单位, 习近平发布训令(Tüm ordunun birinci sınıf askeri kurum ve askeri birimleri 84 olarak yeniden yapılandırıldı ve Xi Jinping talimatlar verdi). Alınan yer: http://news.xinhuanet.com/politics/2017-04/19/c_129550371.htm Erişim tarihi: 22.02.2018
12. 以原18个集团军为基础, 调整组建13个集团军(Önceki 18 ordu temelinde 13 ordu yeniden yapılandırıldı). Alınan yer: http://www.mod.gov.cn/info/2017-04/27/content_4779505.htm Erişim tarihi: 22.02.2018
13. 13个集团军主官人选均确定, 原有集团军主官全换岗 (13 ordunun yeni komutanları belirlendi, önceki komutanları tamamen değiştirildi). Alınan yer: <http://www.thepaper.cn/newsDetailforward1765430> Erişim tarihi: 22.02.2018
14. 陆军探索走开干部大范围交流路子(Kara kuvvetlerinde büyük çapta komuta kademesi değiştiriliyor). Alınan yer: http://www.81.cn/fjfbmap/content/2017-12/09/content_193865.htm Erişim tarihi: 22.02.2018
15. 中央军委联合参谋部参谋长李作成会见巴基斯坦陆军参谋长(Genelkurmay Başkanı Li Zuocheng Pakistan Kara Kuvvetleri Başkomutanı ile görüştü). Alınan yer: http://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1775796 Erişim tarihi: 23.02.2018
16. 解放军海军陆战队扩编7旅10万兵(ÇHKO Deniz Piyadeleri 7 tugaya ve 100 bine dek genişletilecektir). Alınan yer: <http://news.takungpao.com/mainland/focus/2017-03/3432285.html> Erişim tarihi: 23.02.2018
17. 海军陆战队新领导层亮相(ÇHKO Deniz Piyadeleri'nin yeni komutanları belirlendi). Alınan yer: http://www.guancha.cn/politics/2017_05_28_410553.shtml Erişim tarihi: 23.02.2018
18. 国防部公布调整改革后军队院校名称(Savunma Bakanlığı yeniden yapılandırılan askeri okulları açıkladı). Alınan yer: http://www.mod.gov.cn/topnews/2017-06/29/content_4783986.htm Erişim tarihi: 26.02.2018

19. 国防科工局召开军工科研院所转制工作推进会(Savunma Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Dairesi askeri araştırma enstitülerini değiştirmeye yönelik toplantı yaptı). Alınan yer: <http://www.sastind.gov.cn/n112/n117/c6793425/content.html> Erişim tarihi: 26.02.2018
20. 中央军委军事科学研究指导委员会今年诞生(ÇKP Merkez Askeri Komisyonu Askeri Bilimsel Araştırma Yönlendirme Komitesi kuruldu). Alınan yer: http://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1741323 Erişim tarihi: 26.02.2018
21. China Tests Missile With 10 Warheads. Alınan yer: <http://freebeacon.com/national-security/china-tests-missile-10-warheads/> Erişim tarihi: 27.02.2018
22. 中国新版东风5C导弹都有哪些超越(Çin'in yeni nesil DF-5C balistik füzesinin özellikleri nedir). Alınan yer: <http://mil.news.sina.com.cn/jssd/2017-12-07/doc-ifypnsin6720934.shtml> Erişim tarihi: 27.02.2018
23. 中国火箭军或已部署两个东风41导弹旅(Çin Roket Kuvvetleri'nin eki tugayı DF-41 balistik füzeleriyle donatılmıştır). Alınan yer: <http://mil.news.sina.com.cn/jssd/2017-02-07/doc-ifyafcyw0544932.shtml> Erişim tarihi: 28.02.2018
24. 央视罕见披露中国洲际弹道导弹东风-41(CCTV, Çin'in DF-41kıtalararası balistik füzesini tanıttı). Alınan yer: <http://m.news.cctv.com/2017/11/27/ARTI9VUMsHTzkFJWzqM-H8zM1171127.shtml> Erişim tarihi: 28.02.2018
25. 东风31AG导弹搭载了这项黑科技(DF-31AG füzesi yüksek kabiliyetlere sahip). Alınan yer: <http://mil.news.sina.com.cn/jssd/2017-12-06/doc-ifypikwu1557380.shtml> Erişim tarihi: 28.02.2018
26. 2017年海军新增“利器”大盘点(2017'de Deniz Kuvvetleri "büyük silahlar" envantere ekledi). Alınan yer: http://www.mod.gov.cn/photos/2017-12/20/content_4800342.htm Erişim tarihi: 01.03.2018
27. 辽宁号航空母舰(Liaoning Uçak Gemisi). Alınan yer: <https://baike.baidu.com/item/%E8%BE%BD%E5%AE%81%E5%8F%B7%E8%88%AA%E7%A9%BA%E6%AF%8D%E8%88%B0> Erişim tarihi: 01.03.2018
28. 盘点中国海军2017年入列的16艘新战舰(2017'de Çin Deniz Kuvvetleri'nin filolarına yeniden eklenmiş 16 askeri gemi). Alınan yer: https://m.sohu.com/a/212450017_685252? f=m-article-10feeds6 Erişim tarihi: 02.03.2018
29. 052D型驱逐舰缩小甚至迫平与海军强国技术差距(052D sınıfı füze güdümlü destroyerleri güçlü devletlerle aramızdaki teknolojik farkı azalttı hatta kapattı). Alınan yer: <http://military.people.com.cn/n1/2017/0429/c1011-29244676.html> Erişim tarihi: 05.03.2018
30. 056系列第39艘(056 sınıfı korvetin 39'uncu üdeti). Alınan yer: <http://mil.qianlong.com/2017/1130/2213940.shtml> Erişim tarihi: 05.03.2018
31. Kyle Mizokami. A Look at China's Growing International Arms Trade. Alınan yer: <https://news.usni.org/2015/05/07/a-look-at-chinas-growing-international-arms-trade> Erişim tarihi: 05.03.2018
32. 我国新型综合补给舰901型首舰呼伦湖号交接入列(Çin'in yeni 901 sınıfı ikmal gemisinin ilki Hulun Lake hizmete girdi). Alınan yer: http://www.guancha.cn/military-affairs/2017_09_01_425345.shtml Erişim tarihi: 06.03.2018
33. 等了49年! 中国航母编队第一艘舰队旗舰终于要下水(Çin'in bu yana 49 yıl bekleten büyük füze güdümlü destroyerinin ilki denize indirildi). Alınan yer: http://blog.sina.com.cn/s/blog_6a043dea0102wtwx.html Erişim tarihi: 06.03.2018
34. 歼-20已经进入人民空军序列(Chengdu J-20 hayalet uçağı kullanıma verildi). Alınan yer: http://www.guancha.cn/military-affairs/2017_03_09_398016.shtml Erişim tarihi: 07.03.2018
35. Tianzhou-1 uzay aracı Tiangong-2 uzay laboratuvarına başarılı kenetlendi. Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/english/europe/2017-04/25/c_136234672.htm Erişim tarihi: 07.03.2018
36. 建军90周年阅兵最受瞩目的十大武器装备(ÇHKO kuruluşunun 90. yıldönümünü kutlama töreninde dikkat çeken 10 büyük silah). Alınan yer: <http://military.people.com.cn/n1/2017/0730/c1011-29437426.html> Erişim tarihi: 12.03.2018
37. 中国人民解放军驻吉布提保障基地成立(ÇHKO'nun Cibuti'deki askeri üssü kuruldu). Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/2017-07/11/c_129652748.htm Erişim tarihi: 12.03.2018

ASSET ALLOCATION OF THE UNIFIED ACCUMULATIVE PENSION FUND OF KAZAKHSTAN



DANIYAR NURBAYEV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ АКТИВОВ ЕДИНОГО НАКОПИТЕЛЬНОГО ПЕНСИОННОГО ФОНДА

In 1998, Kazakhstan started its move from a pay-as-you-go system¹ inherited from the Soviet Union to the system based on defined contribution accounts. The newly defined contribution system first introduced in Chile in 1970s is advocated by the World Bank as the best-fitted system for the world with a rising share of old people in the general population (World Bank, 1994). The new system was implemented in order to help the government of Kazakhstan to reduce expenditures and promote capital market development in the country. Moreover, it was expected that the new system would make future retirees independent from the government by giving them the opportunity to determine their future pensions by themselves by saving a 10% of their monthly income in the state-owned or private accumulative pension funds, the aim of which is to invest collected money and generate income. The government, in its turn, pledged to guarantee safety of pension assets and ensure that annual investment returns on workers'



IT WAS EXPECTED THAT THE NEW SYSTEM WOULD MAKE FUTURE RETIREES INDEPENDENT FROM THE GOVERNMENT BY GIVING THEM THE OPPORTUNITY TO DETERMINE THEIR FUTURE PENSIONS BY THEMSELVES.

НОВАЯ СИСТЕМА ДОЛЖНА БЫЛА ПОЗВОЛИТЬ БУДУЩИМ ПЕНСИОНЕРАМ ПЕРЕСТАТЬ БЫТЬ ЗАВИСИМЫМИ ОТ ПОЛИТИКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА, ПРЕДОСТАВИВ ИМ ВОЗМОЖНОСТЬ САМОСТОЯТЕЛЬНО ОПРЕДЕЛЯТЬ РАЗМЕРЫ СВОИХ БУДУЩИХ ПЕНСИИ.



В 1998 году Казахстан начал осуществлять переход от солидарной пенсионной системы, унаследованной от СССР, к накопительной системе, базирующейся на фиксированных взносах, перечисляемых на сберегательные счета. По мнению Всемирного банка, система с установленными взносами, впервые внедренная в Чили в 1970-х годах, наилучшим образом соотносится с текущей ситуацией в мире, где доля пожилых людей в общем составе населения продолжает увеличиваться (World Bank, 1994). Внедрение новой системы должно было позволить правительству Казахстана сократить расходы, а также способствовать развитию рынка капитала в стране. Кроме того, новая система должна была позволить будущим пенсионерам перестать быть зависимыми от политики правительства, предоставив им возможность самостоятельно определять размеры своих будущих пенсии, перечисляя 10% от своего ежемесячного дохода в государственные или частные накопительные пенсионные фонды, которые бы инвестировали полученные средства, содействуя получению доходов. В

¹ The pay-as-you-go system means that current workers pay contributions from their salaries to finance pensions of current retirees.

contributions would not be lower than official inflation rates.

However, in the beginning of 2013, Kazakhstan started to implement a new pension reform. In January 2013, President Nazarbayev ordered to establish the Unified Accumulative Pension Fund (UAPF) that would consolidate all pension assets and liabilities of the private accumulative pension funds. One of the reasons prompting the changes in the pension system was the idea to operate the economy of scale particularly given that investment returns of the private pension funds had been lower than the inflation rates over the years. As a result, after the law on the pension provision was adopted in June 2013, all the pension funds in Kazakhstan were unified into the UAPF within a one-year period (Zakon.kz, 2013).

It is important to note that the main goal of the UAPF is to ensure adequate living standards of future retirees by preserving and increasing their savings. Thus, the UAPF should get higher returns on investment with a moderate risk. In general, the fund's net investment returns depend on a number of factors,

свою очередь, правительство обязалось гарантировать безопасность пенсионных активов позаботившись о том, чтобы ежегодные, инвестиционные доходы пенсионных накоплений трудящихся не были ниже официального уровня инфляции.

Однако, в начале 2013 года в Казахстане был запущен новый этап реформирования пенсионной системы. В январе 2013 года президент Назарбаев распорядился создать Единый накопительный пенсионный фонд (ЕНПФ), которому были бы переданы все пенсионные активы и обязательства частных накопительных пенсионных фондов. Учитывая тот факт, что в течении нескольких лет подряд инвестиционный доход частных пенсионных фондов был ниже уровня инфляции, идея воспользоваться эффектом масштаба дала толчок к реформированию пенсионной системы. В итоге, после того, как в июне 2013 года Закон «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан» был принят в новой редакции, все пенсионные фонды были объединены в единый фонд в течение года (Zakon, 2013).





such as the asset allocation policy, the ability of a manager to find a security with a higher return and with a lower risk according to the asset allocation policy (manager's ability), and administrative costs of the pension fund.

The net investment return (NIR) equation is presented below:

$$NIR = \text{investment return} - \text{administrative costs} \quad (1)$$

$$F(\text{Investment return}) = (\text{asset allocation policy}; \text{manager's ability}) \quad (2)$$

Equation 1 shows that the increase in administrative costs decreases NIR. As can be seen from equation 2, the investment return depends on two parameters – the asset allocation policy and the manager's ability.

In most cases, administrative costs (staff salaries, rent, utilities etc.) are fixed costs. According to the theory of economies of scale,

Важно отметить, что основной целью ЕНПФ является гарантирование адекватного уровня жизни будущих пенсионеров путем сохранения и преувеличения их сбережений. Таким образом, в задачи ЕНПФ входит получение более высоких инвестиционных доходов при умеренном уровне риска. Как правило, уровень чистой инвестиционной доходности фонда зависит от ряда факторов, в число которых входят политика распределения активов, способности менеджмента инвестировать в ценные бумаги с высокой ожидаемой доходностью при относительно малых рисках, действуя при этом в рамках политики распределения активов (способности успешного менеджера), а также административные расходы на обслуживание пенсионных фондов.

Ниже приведена формула расчета чистой прибыли (ЧП):

an increase in the size of output results in the production of goods and services at decreased per-unit costs. In our case, an increased portfolio value allows to increase investment returns, while administrative costs remain constant providing an increase in NIR. By unifying the pension funds, the government manages to decrease the share of administrative costs in NIR. However, it is uncertain how the unification affects the investment return. Does the UAPF have an appropriate asset allocation policy and good managers?

Today it is almost impossible to measure the manager's ability to invest properly. However, in order to define whether the UAPF has an appropriate asset allocation, it is possible to undertake a comparative analysis of the asset allocation dynamics of pension funds around the world. Ibbotson and Kaplan (2000) in their research noted that 90% of a pension fund's investment return depends on the asset allocation. The statement seems correct because a manager, who is constrained by the asset allocation policy, would have a problem with finding a proper asset to invest. Therefore, it is essential to understand how to achieve the right asset allocation for the UAPF. Each investment instrument (equities, bonds, deposits and cash, etc.) has its own return and risk. As a result, the risk-return tradeoff is at the core of any fund's asset allocation strategy.

Thus, in order to study the case of the asset allocation of the UAPF it would be useful to look at the asset allocation policy conducted by the OECD and non-OECD countries. As shown in Table 1, the OECD and non-OECD countries pursue similar asset allocation policies, while the UAPF's asset allocation differs significantly. The UAPF's shares in equity and other investments are very low, while the



ONE OF THE REASONS PROMPTING THE CHANGES IN THE PENSION SYSTEM WAS THE IDEA TO OPERATE THE ECONOMY OF SCALE.

ИДЕЯ ВОСПОЛЬЗОВАТЬСЯ ЭФФЕКТОМ МАСШТАБА ДАЛА ТОЛЧОК К РЕФОРМИРОВАНИЮ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ.



ЧП= инвестиционный доход - административные расходы (1)

Инвестиционный доход = (распределение активов; способности менеджера) (2)

Из формулы 1 видно, что увеличение административных расходов уменьшает ЧП. При этом, как видно из формулы 2, доходность инвестиций зависит от двух параметров, таких как политика распределения активов и способности менеджера.

В большинстве случаев административные расходы (оклады сотрудников, стоимость аренды, коммунальные услуги и т. д.) являются фиксированными расходами. Согласно принципу эффекта масштаба, увеличение масштабов производства приводит к снижению производственных расходов на товары или услуги. В нашем случае, увеличение стоимости инвестиционного портфеля приводит к увеличению доходности инвестиций, а так как административные расходы остаются на том же уровне, то результатом является увеличение ЧП. Объединение всех пенсионных фондов позволило правительству сократить долю административных расходов в ЧП. Однако, открытым остается вопрос о влиянии консолидации активов на инвестиционный доход. Помимо этого, остается неясным есть ли у ЕНПФ высококвалифицированные менеджеры, способные проводить распределение активов надлежащим образом.

На сегодняшний момент практически невозможно провести оценку навыков менеджера инвестировать средства должным образом. Однако, для того, чтобы определить проводит ли ЕНПФ оптимальную политику распределения активов, мы можем провести сравнительный анализ динамики распределения активов других пенсионных фон-

Table 1: Asset allocation in 2016: OECD, non-OECD, UAPF

Unweighted averages % Невзвешенные средние значения, %	Equities Акции	Bills and bonds Векселя и облигаций	Cash and deposits Денежные средства и вклады	Other Прочие	Real net investment return, 5 years Чистая доходность инвестиций, 5 лет
Oecd Countries / Оэср	15.63	40.10	7.01	37.34	4.3
32 Non - Oecd Countries Не входящие в Оэср	18.78	49.53	10.66	21.3	3.9
Uapf / Енпф	2.18	89.32	7.55	8.51	0.24

Source: National Bank of Kazakhstan, OECD Global Pension Statistics, author's calculations.

Таблица 1: Динамика распределение активов в 2016 году: страны-члены ОЭСР и другие государства, ЕНПФ

Источник: Национальный банк Казахстана, Глобальная пенсионная статистика ОЭСР, расчеты авторов.

share of bills and bonds is substantially high.

It can also be seen that the UAPF has the lowest Real Net Investment Return (RNIR). This low RNIR can be explained in two ways. First, the fund invests too much in bills and bonds, which usually give a lower return in comparison with equities, which, according to Siegel (1998), are the best instrument for long-term investments². Second, since the UAPF portfolio has low diversification, it is risky, meaning that the dependence on one instrument increases a risk of losses, which leads to lower total profitability. The more diversified portfolio is the lower risk of losses it has. In fact, the portfolio's overall risk depends on risks of individual assets and the relationship (covariance) between assets. According to the portfolio theory, the portfolio risk can be reduced by choosing asset classes with a low or negative covariance, such as equities and bonds. For example, if there is a downward trend in prices of bonds, prices of equities move in the opposite direction. Due to this fact, the chance to incur losses with a portfolio containing both equities and bonds is low, which, in turn, means a low risk.

The analysis results show that the UAPF has the inefficient asset allocation.

² In the long-run, equities gain a substantially higher return than other investments instruments.



**90% OF A PENSION
FUND'S INVESTMENT
RETURN DEPENDS ON
THE ASSET ALLOCA-
TION.**

**90% ДОХОДНОСТИ
ПЕНСИОННОГО
ФОНДА ЗАВИСИТ
ОТ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ
АКТИВОВ.**



дов по всему миру. Согласно исследованиям Ибботсона и Каплана (2000), 90% доходности пенсионного фонда зависит от распределения активов. Как представляется, данное заявление является справедливым, так как менеджер, ограниченный рамками политики распределения активов, будет испытывать сложности с поиском подходящего актива для инвестирования. Исходя из этого, важно получить ответ на вопрос о том, как добиться правильного распределения активов для ЕНПФ. Каждый инвестиционный инструмент, будь то акции, облигации, депозиты и наличные деньги и т.д., имеет свое соотношение прибыли и рисков. В результате, компромисс между риском и доходностью является основой стратегии распределения активов любого фонда.

Таким образом, перед тем как приступить к рассмотрению особенностей распределения активов ЕНПФ следует обратиться к практике распределением активов пенсионных фондов как в странах-членах ОЭСР, так и в других государствах. Как показано в таблице 1, страны-члены ОЭСР и страны, не входящие в эту организацию, придерживаются схожих стратегий распределения активов, в то время как политика распределение активов ЕНПФ существенно отличается. Так, доля акции и других инвестиционных инструментов в портфеле ЕНПФ

tion since the fund invests about 90% of its assets in bonds and bills. A higher investment concentration leads to a higher risk, because bonds and bills do not yield a high investment return. To be able to gain a higher return, the UAPF should reconsider its investment policy by starting to invest more in equities. □

References:

1. World Bank. (1994). Averting the old age crisis: policies to protect the old and promote growth. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/973571468174557899/Averting-the-old-age-crisis-policies-to-protect-the-old-and-promote-growth>. Accessed on 25.01.2018.
2. Zakon.kz. (2013). About Pension Provision in the Republic of Kazakhstan. Retrieved from https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31408637. Accessed on 25.01.2018.
3. Ibbotson, R. G, and P. D. Kaplan. (2000.) Does asset allocation policy explain 40, 90, or 100 percent of performance? Financial Analysts Journal, 56, 2633.
4. OECD. (2017). Pension Markets in Focus, 2017 edition. Retrieved from <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/globalpensionstatistics.htm>. Accessed on 25.01.2018.
5. Siegel, Jeremy. (1998). Stocks for the Long Run. New York: McGraw-Hill.

довольно низкая, тогда как доля векселей и облигаций весьма значительна.

Из таблицы мы также можем заметить, что ЕНПФ имеет самый низкий уровень реальной чистой прибыли (РЧП). Столь низкий показатель РЧП можно объяснить двумя обстоятельствами. Во-первых, фонд вложил слишком много средств в векселя и облигации, доходность которых значительно ниже по сравнению с акциями. Так, согласно исследованиям Сигель (1998), акции являются лучшим инвестиционным активом для долгосрочных инвестиций¹. Во-вторых, поскольку портфель ЕНПФ слабо диверсифицирован, он обладает высокими рисками, так как фокусирование лишь на одном виде активов повышает риск убытков, что приводит к снижению общей доходности. Чем более диверси-

1 В долгосрочной перспективе акции получают значительно более высокую доходность, чем другие инвестиционные инструменты.



TO BE ABLE TO GAIN A HIGHER RETURN, THE UAPF SHOULD RECONSIDER ITS INVESTMENT POLICY BY STARTING TO INVEST MORE IN EQUITIES.

ЧТОБЫ ИМЕТЬ ВОЗМОЖНОСТЬ ПОЛУЧАТЬ БОЛЬШУЮ ПРИБЫЛЬ, ЕНПФ ДОЛЖЕН ПЕРЕСМОТРЕТЬ СВОЮ ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПОЛИТИКУ, НАЧАВ ИНВЕСТИРОВАТЬ В АКЦИИ.



фицирован портфель, тем меньшими рисками он обладает. Фактически, общий риск портфеля зависит как от рисков по отдельным активам, так и от корреляции между отдельными парами активов. Согласно теории портфеля, общий риск портфеля может быть уменьшен посредством выбора активов с низкой или отрицательной корреляцией, таких как акции и облигации. Так, к примеру, в ситуации, когда цены на облигации начинают падать, цены на акции движутся в противоположном направлении. В связи с этим, вероятность того, что портфель, содержащий как акции, так и облигации, понесет убытки, остается невысокой, что, в свою очередь, означает низкие риски.

Результаты проведенного анализа показывают, что ЕНПФ проводит неэффективную политику распределения активов, поскольку фонд инвестирует порядка 90% своих активов в облигации и векселя. Портфели с высокой концентрацией

инвестиций подвержены повышенным рискам, поскольку облигации и векселя не дают высокий инвестиционный доход. Чтобы иметь возможность получать большую прибыль, ЕНПФ должен пересмотреть свою инвестиционную политику, начав инвестировать в акции. □

Источники:

1. World Bank. (1994). Averting the old age crisis: policies to protect the old and promote growth. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/973571468174557899/Averting-the-old-age-crisis-policies-to-protect-the-old-and-promote-growth> Accessed on 25.01.2018.
2. Zakon.kz. (2013). About Pension Provision in the Republic of Kazakhstan. Retrieved from https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31408637 Accessed on 25.01.2018.
3. Ibbotson, R. G. and P. D. Kaplan. (2000.) Does asset allocation policy explain 40, 90, or 100 percent of performance? Financial Analysts Journal, 56, 2633.
4. OECD. (2017). Pension Markets in Focus, 2017 edition. Retrieved from <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/globalpensionstatistics.htm> Accessed on 25.01.2018.
5. Siegel, Jeremy. (1998). Stocks for the Long Run. New York: McGraw-Hill.



AZERBAIJAN AND TURKMENISTAN ON THE WAY TO INTENSIFYING THEIR CASPIAN TALKS



LIDIYA PARKHOMCHIK

On February 19, 2018, the first meeting of the joint working group on the future development of energy cooperation between the Azerbaijani and Turkmen governments took place in Baku. The working group was established under the memorandum of understanding signed between the parties on the sidelines of the official visit of Turkmen President Gurbanguly Berdimuhamedov to Azerbaijan on August 8, 2017. Recognizing that there is a great potential and broad opportunities for the creation of a diversified system of energy supplies to the world markets via the Caspian Sea, the parties exchanged views



**THE FIRST MEETING
OF THE JOINT WORK-
ING GROUP ON THE
FUTURE DEVELOP-
MENT OF ENERGY
COOPERATION BE-
TWEEN THE AZERBAI-
JANI AND TURKMEN
GOVERNMENTS TOOK
PLACE IN BAKU.**



on the issue of strengthening energy ties between the two countries.

It is worth noting that Azerbaijani Deputy Foreign Minister Khalaf Khalafov, who is also a member of the special working group on the Caspian Sea's legal status at the level of the deputy foreign ministers, and Chairman of the State Enterprise for Caspian Sea Affairs under the President of Turkmenistan Murat Atadjanov were appointed as heads of the respective delegations. Such appointments show the understanding shared by Baku and Ashgabat that the development of fruitful cooperation in the energy sphere depends on the success of the Caspian talks, including in finalizing the conven-



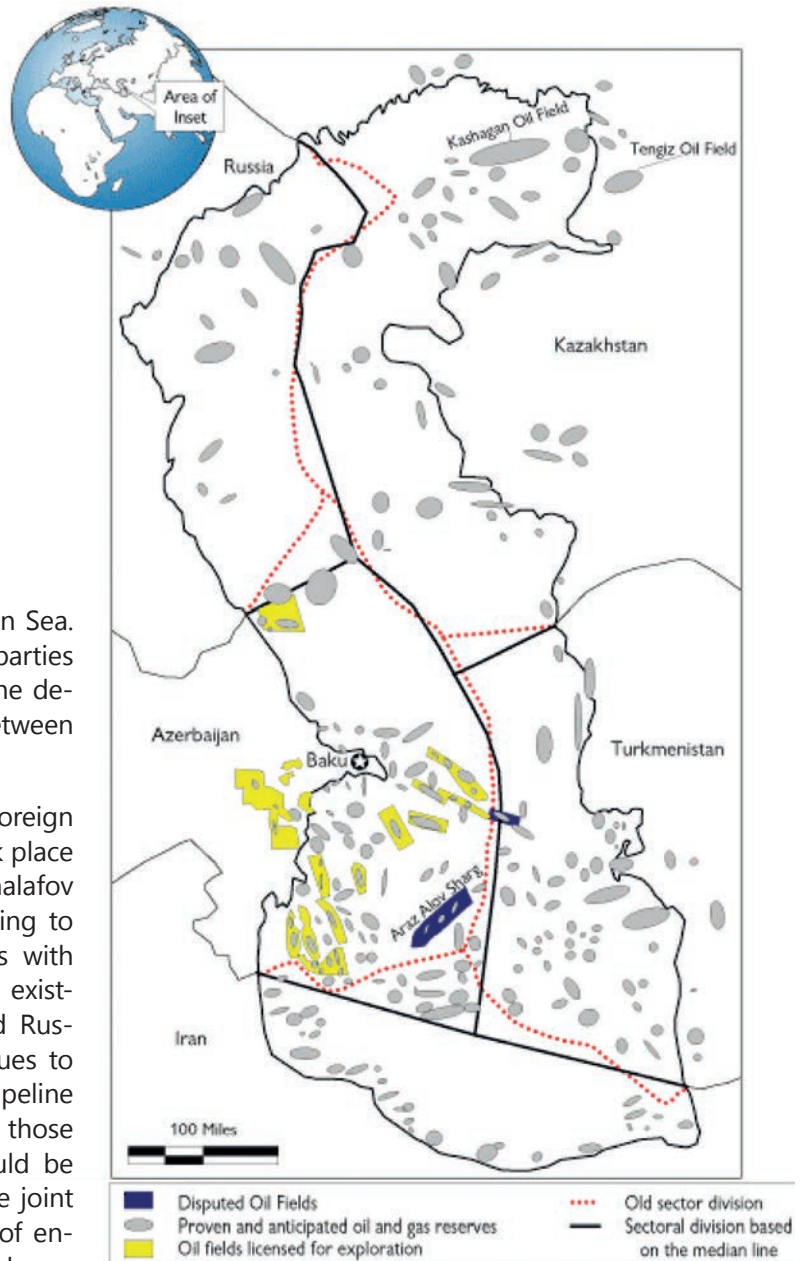
THE CREATION OF THE JOINT WORKING GROUP ON THE DEVELOPMENT OF ENERGY COOPERATION COULD BE CONSIDERED AS A DIALOGUE PLATFORM NECESSARY FOR SOLVING THE ISSUES RELATED TO THE DISPUTABLE OFFSHORE OIL AND GAS FIELDS.



tion on the legal status of the Caspian Sea. As a result, during the meeting, the parties touched upon the issues related to the delimitation of the Caspian seabed between Azerbaijan and Turkmenistan.

In fact, after the recent meeting of the foreign ministers of the Caspian Five that took place in Moscow on December 5, 2017, Khalafov confirmed that Azerbaijan was planning to develop the delimitation agreements with Iran and Turkmenistan similar to the existing agreements with Kazakhstan and Russia. Indeed, the Turkmen side continues to stress that the Trans-Caspian gas pipeline can be built with the consent of only those countries whose seabed sectors would be crossed. Therefore, the creation of the joint working group on the development of energy cooperation could be considered as a dialogue platform necessary for solving the issues related to the disputable offshore oil and gas fields.

It appears that the activity of the newly established working group could result in a further enlargement of the list of two-party legal agreements, which paved the way for the joint exploration of a number of crude oil fields located on the borders of the national sectors of the Caspian Sea. If Baku and Ashgabat reach an understanding on the need to join efforts in developing the disputable



www.iv-g.livejournal.com

fields, especially the Serdar/Kyapaz oil field, it will be possible for the parties to expand energy projects in the Caspian Sea creating a resource base for the Trans-Caspian pipeline, the construction of which could reduce Europe's dependency on Russian gas via the South Gas Corridor project.

www.says.com

CASHLESS CARD PAYMENTS GREW BY 120% IN KAZAKHSTAN

DANIYAR NURBAYEV

According to the National Bank of Kazakhstan (NBK), cashless card payments grew by 120% in the country – to 29.92 million transactions in 2017. The volume of cashless transactions during the same period grew by 114.5% to 411.33 billion tenge. At the same time, cash withdrawals grew by 10.97% to 23.6 million transactions. The volume of cash withdrawals grew by 24.4% to 1.18 trillion tenge. Thus, in 2017, the number of cashless transactions surpassed the number of cash withdrawals for the first time. However, it is important to note that the monetary volume of cash withdrawals significantly exceeds the monetary volume of cashless payments, meaning that the majority of the population who own payment

“

**THE COUNTRY BE-
COMES MORE DIGI-
TALIZED WITH MORE
AND MORE PEOPLE
PREFERRING CASH-
LESS PAYMENTS.**

”

cards still prefer cash transactions rather than cashless ones. Nevertheless, the above statistics clearly shows that the country becomes more digitalized with more and more people preferring cashless payments, the share of which is growing very fast.

The NBK notes that cashless transactions consist of “POS – terminal”, “ATM”, “bank kiosk”, “internet” and “other” transactions. Cashless internet transactions had the highest growth rate in terms of their volume and number. For example, the number of transactions grew by 188.76% to 11.55 million transactions, while the volume of transactions grew by 248.95% to 172.9 billion tenge. Moreover, cashless internet transactions account for the highest share (41.5%) of all cashless transactions

in 2017. The number of cashless POS – terminal transactions grew by 128.6% while cashless ATM transactions and cashless bank kiosk transactions decreased by 18.4% to 0.9 million transactions and by 67.7% to 10,000 transactions, respectively.

A quick growth of internet transactions is quite probably due to the increasing computer literacy of the population. However, it is worth mentioning that the development strategies of some Kazakhstani banks are partially responsible for this up-



CASHLESS INTERNET TRANSACTIONS HAD THE HIGHEST GROWTH RATE IN TERMS OF THEIR VOLUME AND NUMBER.



ward trend. Today, more and more Kazakhstani banks offer some kind of cashback if card users choose cashless payments for their everyday transactions. Therefore, it is economically profitable for the population to choose cashless payments and that is why the number of transactions is fast growing. Since these banks do not plan to close their cashback programs, we can definitely expect that the trend will continue, and there will be more cashless transactions in Kazakhstan in 2018.





ADVANCEMENTS IN REGIONAL INDUSTRIAL COOPERATION BETWEEN KAZAKHSTAN AND UZBEKISTAN

KANAT MAKHANOV

On February 19, 2018, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Kazakhstan to Uzbekistan Yerik Utembayev paid a working visit to the Andijan region of Uzbekistan, where he held a number of meetings with the purpose of establishing stronger ties in bilateral regional and industrial cooperation. During the meeting with hokim (governor) of the Andijan region Shukhratbek Abdurakhmanov, issues of cross-border cooperation in various fields like engineering, agriculture, the textile industry, tourism, as well as science and education were discussed. Yerik Utembayev also met with the faculty and students of the Andijan State University delivering a



THE CURRENT DYNAMICS OF TRADE RELATIONS AND ECONOMIC COOPERATION BETWEEN THE TWO LARGEST COUNTRIES IN CENTRAL ASIA IS STRICTLY POSITIVE.



detailed speech about the prospects for inter-university cooperation between the two countries. According to Utembayev, interregional cooperation is an important area of cooperation between Kazakhstan and Uzbekistan. Therefore, it is necessary to take advantage of the potential of the regions, as well as to create conditions appropriate for bilateral investments in both countries.

The current dynamics of trade relations and economic cooperation between the two largest countries in Central Asia is strictly positive. The bilateral trade grew by 31.2% in 2017 reaching \$1.99 billion. It is worth mentioning that the bilateral trade between Kazakhstan and Uzbekistan is highly diversified. 36% of

Kazakhstan's exports to Uzbekistan are cereals, metals account for 13%, around 10% are parts and accessories of motor vehicles, and only 6% are oil products. The imports from Uzbekistan consist of fruits and vegetables (51.3%), natural gas (18.4%), and textiles and clothing (8.5%). There is much progress in private sector cooperation between the two countries. One of the most important improvements was the facilitation of border crossing and transportation.

Some unnecessary trade barriers between the two countries were already eliminated in 2016, which resulted in a trade increase. Several meetings were held since then at various official levels. In the beginning of 2017, the parties specified an increase of the bilateral trade to \$5 billion as a mid-term objective,



**KAZAKHSTAN AND
UZBEKISTAN PAY
MUCH ATTENTION
TO DEVELOPING
COOPERATION
BETWEEN THEIR
NON-EXTRACTIVE
INDUSTRIES AT THE
REGIONAL LEVEL.**



which is being gradually implemented. Nevertheless, Uzbekistan is still to take the position it deserves among the trade partners of Kazakhstan. Despite being a neighboring country, the share of Uzbekistan in Kazakhstan's overall trade reached 2.6% in 2017. It is interesting to note that Kazakhstan and Uzbekistan pay much attention to developing cooperation between their non-extractive industries at the regional level, which is beneficial in many ways. For instance, regional cooperation always implies the involvement of businesses of a smaller scale and increases the competition in regional markets. Regional cooperation also signifies less administrative barriers since firms can handle cross-border transactions without the direct involvement of the central governments. Apart from that, regional cooperation often leads to a more effective allocation of resources when it comes to public spending.

www.kun.uz



**DAUREN ABEN**

On March 2, 2018, Ambassador Kairat Umarov, the Permanent Representative of Kazakhstan to the United Nations (UN), signed the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons on behalf of the Republic of Kazakhstan in accordance with the authority granted to Umarov by President Nazarbayev. An official signing ceremony was held at the UN Headquarters in New York on the day of the 26th anniversary of Kazakhstan's accession to this international organization. It was a logical step for Kazakhstan, which positions itself as a staunch supporter of nuclear disarmament and the global nonproliferation regime, as evidenced by its January 2018 presidency agenda in the UN Security Council.



THE SIGNING OF THE NUCLEAR WEAPON BAN TREATY WAS A LOGICAL STEP FOR KAZAKHSTAN, WHICH POSITIONS ITSELF AS A STAUNCH SUPPORTER OF NUCLEAR DISARMAMENT AND THE GLOBAL NONPROLIFERATION REGIME.



The Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons is regarded as the first legally binding international instrument that prohibits nuclear arms, with the goal of leading towards their total elimination. After being negotiated at the two-round UN conference conducted in March and June-July 2017 in New York, it was adopted with the support of 122 UN member states on July 7, 2017 and opened for signature on September 20, 2017. However, about 40 states, including all five de jure nuclear powers (China, France, Russia, the United Kingdom and the United States) and all four de facto nuclear states (India, Israel, North Korea and Pakistan), boycotted the conference. To enter into force, the treaty must be signed and ratified by at least 50 countries. To date, 57 UN member states have signed the treaty, and six

of the signatory states have ratified it.

It is worth noting that the negotiations on the ban treaty became a logical continuation of the three international conferences on the humanitarian impact of nuclear weapons, which were held in Norway, Mexico and Austria, respectively, in 2013-2014. It is not therefore a coincidence that in October 2017 the Norwegian Nobel Committee awarded the Nobel Peace Prize to the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN), a coalition of grassroots non-government organizations from across the world, "for its work to draw attention to the catastrophic humanitarian consequences of any use of nuclear weapons and for its ground-breaking efforts to achieve a treaty-based prohibition of such weapons". In its turn, ICAN issued a statement saying that the Nobel Peace Prize was "a tribute to the tireless efforts of many millions of campaigners and concerned citizens worldwide" who have long protested against nuclear weapons, as well "to



**THE TREATY'S
MAIN PROVISIONS
ARE IN LINE WITH
KAZAKHSTAN'S
STANCE ON NUCLE-
AR DISARMAMENT,
AND THE DOCU-
MENT SHOULD
BE REGARDED AS
THE FIRST STEP,
THOUGH IMPER-
FECT, TOWARDS
A NUCLEAR-WEA-
PON-FREE WORLD.**



the survivors of the atomic bombings of Hiroshima and Nagasaki and victims of nuclear test explosions around the world".

Treaty supporters believe that the legal ban would create political and moral pressures on the nuclear weapon states and their allies to become involved in talks on verifiable and irreversible nuclear disarmament. However, the nuclear weapon ban treaty is likely to remain an unfulfilled promise since under the current global security environment the nuclear powers is unlikely to support it. Doubts also persist if the treaty is the best method for achieving complete nuclear disarmament as many interested parties favor a gradual and carefully monitored multilateral process using a step-by-step approach within the existing international frameworks. In any case, the treaty's main provisions are in line with Kazakhstan's stance on nuclear disarmament, and the document should be regarded as the first step, though imperfect, towards a nuclear-weapon-free world.





LIDIYA PARKHOMCHIK

From February 26 to March 1, 2018, the 50th meeting of the special working group on the development of the Convention on the Legal Status of the Caspian Sea was held in Moscow. The deputy foreign ministers of the Caspian Five took part in the consultations. During the meeting, the parties discussed the implementation of decisions reached at the recent meeting of the Caspian Five foreign ministers held in Moscow on December 4-5, 2017. According to the communique issued after the February talks, the heads of the delegations from Azerbaijan, Iran, Kazakhstan, Russia and Turkmenistan successfully verified the texts of the draft convention in Russian, Farsi and English as part of the efforts to finalize preparations for the upcoming 5th Caspian Summit in Astana.



DURING THE 50TH MEETING OF THE SPECIAL WORKING GROUP, THE PARTIES SUCCESSFULLY VERIFIED THE TEXTS OF THE DRAFT CONVENTION IN RUSSIAN, FARSI AND ENGLISH AS PART OF EFFORTS TO FINALIZE PREPARATIONS FOR THE UPCOMING 5TH CASPIAN SUMMIT IN ASTANA.



Moreover, it was stated that during the Astana Summit the heads of the Caspian coastal states would be presented a draft protocol on the environmental impact assessment in a trans-boundary context, which was developed for the Framework Convention for the Protection of the Maritime Environment of the Caspian Sea signed in Tehran on November 4, 2003. As a result, if the protocol, the fourth and final one supplementing the Framework Convention, is to be approved and signed during the high-ranking meeting, this would give the legal ground for further development of the trans-Caspian projects, including the construction of maritime pipelines.

It is worth mentioning that the progress achieved has raised hopes that there will be no further delay with conducting the Caspian Summit in

Astana, which would mark the end of the long-running dispute about the Caspian Sea's legal regime. In fact, as was already announced by Foreign Minister of Kazakhstan Kairat Abdrakhmanov, the Astana Summit could take place in the second half of 2018. Since the parties have already agreed the text of the five-party Convention, the choice of the date of the high level Caspian talks is a purely technical question. However, it appears that there will be at least two more meetings before the summit. For instance, during the recent meeting of the special working group, the participants agreed that the next consultations would take place in Kazakhstan, with the date to be agreed through diplomatic



SINCE THE PARTIES HAVE ALREADY AGREED THE TEXT OF THE FIVE-PARTY CONVENTION, THE CHOICE OF THE DATE OF THE HIGH LEVEL CASPIAN TALKS IS A PURELY TECHNICAL QUESTION.



channels. Moreover, there is a need to hold one more Caspian states' Foreign Ministers meeting, which should determine the exact dates of the Caspian Summit in Astana. Under these circumstances, the Kazakh foreign minister's assumption in relation to the summit date is entirely justified.

As a result, possibilities still remain to expand the list of the five-party agreements to be signed in Astana. However, it needs to be seen whether the Caspian partners, especially Turkmenistan that strongly lobbies for the agreements on trade and economic cooperation, as well as on transportation, will be able to intensify the multilateral dialogue on the issue of new agreements.



EBRD FORECASTS A POSITIVE OUTCOME FOR KAZAKHSTAN'S ECONOMY IN 2018



www.aeconomiafeminina.files.wordpress.com

KANAT MAKHANOV

Hans Holzhaacker, Associate Director and Lead Economist in Central Asia at the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), announced the outlook for the economic growth in Kazakhstan in 2018. In general, the forecast for Kazakhstan is positive. This is largely due to the stability of oil prices that will probably stay around \$60 per barrel providing a favorable international environment. According to the outlook of the EBRD, the GDP growth in Kazakhstan in 2018 will be at 3.5-4%. The EBRD also forecasts the growth of exports and investments in the economy of Kazakhstan that will stimulate exports and support private consumption. The inflation rate will stay within the range specified by the National



ACCORDING TO THE OUTLOOK OF THE EBRD, THE GDP GROWTH IN KAZAKHSTAN IN 2018 WILL BE AT 3.5-4%.



Bank, but will not go lower than 6% due to the pressure of private consumption.

The EBRD keeps track of the key economic indicators in 37 countries that include post-Soviet and Eastern-European transition economies, as well as Turkey. Its policy priorities in these countries include promoting a sustainable economic growth, the green economy and the transition to the market economic system. The cumulative EBRD investments in Kazakhstan amount to €7.2 billion, of which €2.6 billion are current portfolio projects. Similar to other countries, the priority areas of the EBRD projects in Kazakhstan are sustainable development, green energy, market transition, regional economies, etc. Thus, around €1.7 billion of EBRD investments inject-

ed into Kazakhstan's economy went to the renewable energy sector. In 2017, the EBRD implemented 25 projects worth €586 million in Kazakhstan. 43% of the current EBRD investments in Kazakhstan are being made in infrastructure development and 42% – in the energy sector.

The projections of the EBRD tend to be highly accurate. The last year's EBRD outlook for Kazakhstan (3.8%) was very close to the real GDP growth (4.0%). This year's forecast is also in line with the projections of the Ministry of the National Economy of Kazakhstan, which also expects a 4.0% of growth in 2018. On the other hand, this differs significantly from the most recent outlook of the World Bank, which forecasts a 2.6% growth. The only fundamental difference between the projections is the scenario for oil prices, which are expected to stay around \$60 per barrel, according to the EBRD, whereas the World Bank expects



DESPITE THE FAVORABLE INTERNATIONAL ENVIRONMENT FACILITATING THE ECONOMIC GROWTH IN MANY PARTS OF THE WORLD, THE VOLATILITY OF OIL PRICES STILL PLAY A DECISIVE ROLE IN SHAPING THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN.



a downturn of oil prices in 2018. Currently, oil prices are at a turning point after a constant growth that has lasted since mid-2017. The EBRD projections point to the ever-lasting problem of the dependence of Kazakhstan's economy on oil prices. Despite the favorable international environment facilitating the economic growth in many parts of the world, the volatility of oil prices still play a decisive role in shaping the economy of Kazakhstan. Recently published data on Kazakhstan's foreign trade for 2017 has shown a 25% growth. However, this growth was almost totally due to the growth of exports of mineral resources, which discards the economic diversification policy of the government. At the same time, the 4% annual growth is a highly important point at which Kazakhstan will manage to stay above the world average rate of growth and match other developing economies.





KASE INDEX GREW BY ABOUT 60% IN 2017

DANIYAR NURBAYEV

According to the Kazakhstan Stock Exchange (KASE), the stock market index of KASE reached 2,164 points at the beginning of 2018. The index grew by 58.3% from 1,367 points at the beginning of 2017. It is worth mentioning that the current KASE index is the highest for the last 10 years. The last time when the index was at similar level was in August 2008.

The highest ever level of the index was reached in July 2007 (2,876), when the country's economy was



**THE HIGHEST EVER
LEVEL OF THE
KASE INDEX WAS
REACHED IN JULY
2007 (2,876).**



overheated by high oil prices and a large inflow of investments. However, in 2008 the global financial crisis led to the collapse in oil prices and the outflow of investments from emerging countries, including Kazakhstan. As a result, the KASE index fell to 540 at the beginning of 2009. Since that plunge the index was not able to reach the 2,000 threshold, only reaching 1,940 at the beginning of 2011.

The index reached its current level mainly because of diminished devaluation expectations, which were high during 2014-2015. In 2014, oil prices

dropped again from about \$100 per barrel to around \$40 per barrel, and most of developing countries and trade partners of Kazakhstan devalued their currencies. Therefore, the population expected that the National Bank of Kazakhstan (NBK) would also devalue the national currency, tenge. However, the NBK decided not to devalue the currency and instead keep the exchange rate of tenge stable by reducing its liquidity. The absence of liquidity seriously affected the stock exchange, and the KASE index fell from about 1,300 in July 2014 to about 800 at the end of 2014. The level of the index was around 800 until the end of 2015. Starting from the beginning of 2016, the index began a gradual growth because in August 2015 the NBK adopted a new monetary policy and allowed the national curren-



SINCE THE ADOPTION OF THE NEW POLICY, THE NBK HAS BEEN HIGHLY TRANSPARENT AND SHOWED THAT IT IS NOT GOING TO RENEGE FROM ITS COMMITMENT TO KEEP PRICES STABLE.



cy to float freely, meaning that there was no need to keep low tenge liquidity anymore.

Not only high liquidity was the reason for a growth from 800 at the beginning of 2016 to about 2,200 at the beginning of 2018, but also the high credibility of the NBK. Since the adoption of the new policy, the NBK has been highly transparent and showed that it is not going to renege from its commitment to keep prices stable. Thus, economic agents were convinced in the stability of prices and the NBK's monetary policy, which made them invest more in Kazakhstani assets. Hence, it can be expected that if there are not serious external and internal political and economic changes, the index will continue to grow further.

KASE

STRONG WOMEN OF ASIAN POLITICS



GULNAR NADIROVA

Women's involvement in politics has become so commonplace that the surprise is not the presence of women in key political positions, but rather their absence there. Active women functionaries can be found in different parties and movements, not only in the West, but also in the Asian countries with more traditional conservative societies, where, apparently, women usually play a more modest role in public life for a number of historical, cultural, religious, or psychological limitations.

Nevertheless, Sirimavo Bandaranaike, the stateswoman and politician of Sri Lanka (Ceylon), became the first female prime minister in the world history. Surprisingly, until she was 43, she was not engaged in active political activity, and only after the tragic death of her husband Solomon Bandaranaike, who was the founder of the Sri Lankan Freedom Party (SLFP) and prime

minister, she agreed to lead his party and take part in the elections. The authority and charisma of her husband, obviously, compensated her lack of political experience in the minds of her supporters, but when she became the prime minister in 1960, Sirimavo Bandaranaike quickly gained experience and continued to implement her husband's political principles. In domestic politics, the government under her leadership pursued progressive economic reforms and nationalized foreign oil companies, and in foreign policy it actively participated in the Non-Aligned Movement, thus creating certain authority for the country and the prime minister herself.

It must be admitted that her carrier was not always accompanied by success: the party she led was defeated and withdrew from power, then won again, but Sirimavo Bandaranaike tried to fulfill her campaign promises. In particular, in 1972, she

convened a constituent assembly, where the SLFP party gave the country a republican constitution, based on which Ceylon became an independent state – the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka, and Bandaranaike took an oath as the prime minister of the new state.

In the same year, the last British military base was withdrawn from the country. After another defeat of her party in the parliamentary elections, she was barred from political activity for many years, but 17 years later Sirimavo Bandaranaike was able to return to politics. During this time, there were significant changes, which affected the country's destiny and the destiny of her family. Her daughter Chandrika Kumaratunga Bandaranaike came to the political arena and, repeating her mother's fate in many details, became the prime minister at the head of the coalition of the People's Alliance. From 1994 to 2005, she was the fifth president of Sri Lanka and the only female president of that country to date.

The daughter of two former prime ministers, she graduated in 1970 from the Institute for Political Studies in Paris and actively participated in the student protests of 1968 in France. After returning home, when her mother's government launched a large-scale program of socialist reforms, she conducted political activities in various spheres and took part in the implementation of the land reform. However, after the murder of her husband Vijaya Kumaratunga, the leader of the Sri Lanka Mahajana Party, she left the country with her children and returned only in 1991.

However, in 1994, at the head of



**ACTIVE WOMEN
FUNCTIONARIES
CAN BE FOUND IN
DIFFERENT PARTIES
AND MOVEMENTS,
NOT ONLY IN THE
WEST, BUT ALSO IN
THE ASIAN COUN-
TRIES WITH MORE
TRADITIONAL CON-
SERVATIVE SOCIET-
IES.**



the SLFP, Chandrika Kumaratunga became the prime minister and then the president of the country, appointing her mother to the post of the prime minister. At the beginning of her career as the president, she took conciliatory steps towards the Liberation Tigers of Tamil Eelam in an attempt to end the ongoing civil war, but her initiatives failed. Difficult relations with this separatist organization, including the failed attempt on her life, which led to a partial loss of vision, clouded the whole period of her presidency. After the official completion of two terms as the president, Kumaratunga became an authoritative politician of international scope. She was elected a member of the Council of Women Leaders of the World, an international network of current and former women presidents and prime ministers whose mission is to mobilize female leaders around the world for collective action on issues critical to women and equitable development. She is a frequent participant and a member of the Clinton Global Initiative. Chandrika Kumaratunga is a member of the Global Leadership Foundation, a non-profit organization that works to support democratic leadership, prevent and resolve conflicts through mediation and the promotion of good governance in the form of democratic institutions, open markets, human rights and the rule of law. In February 2017, Kumaratunga accepted the invitation to join the International Council of Patrons of the Asian University for Women (AUW) in Bangladesh. The university is a product of the East-West partnerships (Bill and Melinda Gates Foundation, Open Society Foundation, IKEA Foundation, etc.) and regional cooperation.

It is an outstanding humanitarian and scientific university seeking to educate the next generation of women leaders. In the AUW, students study at high theoretical and practical levels topics from politics, philosophy and economics to bio-informatics and public health, and educational processes involve international faculties, conferences, internships, community service and independent research.

In 2015, Chandrika Kumaratunga returned to politics and was appointed the Chairman of the Office of National Unity and Reconciliation in Sri Lanka.

The history of this family is inter-



WOMEN HAD TO TAKE THE PLACE OF THEIR HUSBANDS KILLED BY POLITICAL OPPONENTS, DEMONSTRATING THEIR LOYALTY AND DEDICATION NOT ONLY TO THE IDENTITY OF THE VICTIMS, BUT ALSO TO THEIR POLITICAL CONVICTIONS AND IDEOLOGICAL HERITAGE.



twined with the history of the country and its nationalism movement. Women had to take the place of their husbands killed by political opponents, demonstrating their loyalty and dedication not only to the identity of the victims, but also to their political convictions and ideological heritage. The family tradition and the atmosphere, as well as high-quality education, have played a significant role, too. Moreover, this political family is not the only one in South and South-East Asia, where women, along with men, are at the head of parties, movements, governments and states in difficult periods of national history.

www.sega.org.mk



Women participation in politics



LIDIYA PARKHOMCHIK

In early March 2018, a cargo train from Russia arrived in Iran along the 10-km long Astara (Azerbaijan) – Astara (Iran) railway line, which was constructed within the framework of the International North-South Transport Corridor (INSTC). After covering a distance of over 4,300 kilometers, the train with 330 tons of wood worth around \$132,000 reached its destination at the Iranian Astara's dock. In fact, it was the second cargo train commissioned via the route. The first six 55-ton wagon freight train from Russia's Saint Petersburg arrived at Iran's Astara via Azerbaijan on February 8, 2018. The successful arrival of the first test train at Astara, which was attended by Ali Khodaei, Director General of Iran Railways in the Northwestern Region, and Panah



THE SUCCESSFUL ARRIVAL OF THE FIRST TEST TRAIN FROM RUSSIA TO IRAN MADE IT POSSIBLE TO CONFIRM THAT THE ASTARA-ASTARA RAILWAY LINE WILL OFFICIALLY BE PUT INTO OPERATION IN MARCH 2018.



Karimov, Deputy Chief of Freight Transportation Department of Azerbaijan Railways, indicated that the Astara-Astara railway line will officially be put into operation in March 2018.

It is not an exaggeration to say that the commissioning of the Astara-Astara route will not only open a new chapter in bilateral cooperation between Iran and Azerbaijan, but will also move the parties closer to the realization of the INSTC project. In fact, a completed section of the railroad was tested in early May 2017 shortly after the construction of the bridge over the Astarachay River. The Astara-Astara railway line project with a total cost of €51 million also includes four terminals for the handling of containers, oil, grain, and general cargo. It was initially planned

that the route would become operative in January 2017, but due to several delays the current expected launch date is March 2018.

It is also important to note that in January 2018 the Iranian government officially approved the agreement to receive a \$500 million loan from Azerbaijan for the construction of the 175 km-long Resht-Astara railway that will be an integral part of the INSTC contributing to the integration between the Azerbaijani and Iranian railway systems. The loan will cover a half of the construction costs, while the other half will be subsidized from

“

SINCE IN JANUARY 2018 THE IRANIAN GOVERNMENT OFFICIALLY APPROVED THE AGREEMENT TO RECEIVE A \$500 MILLION LOAN FROM AZERBAIJAN FOR THE CONSTRUCTION OF THE 175 KM-LONG RESHT-ASTARA RAILWAY, IT IS OF GREAT IMPORTANCE FOR THE INSTC PROJECT TO FINALIZE THE CONSTRUCTION WORKS ON THE IRANIAN TERRITORY.

”

other sources. It is expected that the construction works would be completed within three years.

As a result, it is only after this railway section is commissioned that the INSTC, which aims to connect Northern Europe with Southeast Asia serving as a link uniting the railways of Azerbaijan, Iran and Russia, could start to operate at its maximum capacity. Since at the first stage the INSTC member states plan to transport five million tons of cargo per year with a further increase to more than 10 million tons, it is of great importance to finalize the construction works on the Iranian territory.



www.africanexponent.com

NUMBER OF WEALTHY PEOPLE ROSE FASTER IN CIS THAN ANYWHERE ELSE IN 2017

KANAT MAKHANOV

According to the annual World Wealth Report by the Knight Frank consulting company, in 2017, the number of citizens of the CIS including Russia with a fortune of \$5 million or more reached 42,390 people. The number of citizens holding \$50 million or more totaled 2,870 people, and the owners of wealth worth more than \$500 million reached 250 people. In 2017, among all the regions included into the report, which are Africa, Australia, Latin America & Caribbean, Middle East, Europe, Asia and North America, the CIS countries altogether have shown the most rapid growth of the number of rich people in all categories. Thus, the number of individuals holding \$5 million or more in the CIS increased by 27% compared to the world's total of 9%. For wealth of \$50 million or more, these percentages are 26% vs 10%, whereas for wealth owners of \$500 million of wealth or more the figures are 19% and 11%, respectively. The number of wealthy people is also

“

IN 2017, AMONG ALL THE REGIONS INCLUDED INTO THE REPORT, THE CIS COUNTRIES ALTOGETHER HAVE SHOWN THE MOST RAPID GROWTH OF THE NUMBER OF RICH PEOPLE IN ALL CATEGORIES.

”

increasing rapidly in developing parts of the world like Latin America and Asia but not in Africa, though. Knight Frank is an international consulting company engaged in research on the distribution of welfare on the planet since 2007. The Wealth Report looks at global prime property trends and wealth, and examines the prime and super-prime property markets.

Another interesting aspect is that wealthy people of the CIS are more eager to emigrate from the region and prefer to keep their wealth in foreign countries compared to other parts of the world. Thus, the CIS has the highest percentage of wealthy people already holding a second passport or dual nationality compared to the world average – 58% vs 34%. Half of the wealthy people in the CIS (50%) consider a second passport or dual nationality, whereas the world average is 29%. The percentage of wealthy people considering emigrating permanently is also the highest for the CIS (45%) among all the regions of the world. Moreover, the CIS has the

highest percentage (39%) of wealthy people planning to buy a new home in 2018 overseas. According to the report, Africa and the CIS are the only regions where a further increase of the accumulated wealth of the richest people is expected by the end of 2018.

The statistics on the CIS in the Wealth Report almost entirely refers to Russia. For instance, out of 2,870 people with wealth worth \$50 million or more 2,620 are Russian citizens. Interestingly, the growth of rich people's wealth in Russia during 2016-2017 went hand in hand with the general eco-



THE EAGERNESS OF WEALTHY PEOPLE IN THE CIS TO KEEP THEIR WEALTH IN FOREIGN COUNTRIES INDICATE THE UNCERTAINTY CONCERNING POLITICAL AND SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS AND DISTRUST IN INSTITUTIONS AND PROPERTY RIGHTS IN THE REGION.



nomical stagnation and downturn of the average disposable income of the population, contributing to the capital outflow, income inequality and social tension. The eagerness of wealthy people in the CIS to keep their wealth in foreign countries indicates the uncertainty concerning political and socio-economic conditions and distrust in institutions and property rights in the region. Further projections of the Wealth Report for 2018-2022 forecast a relative slowdown of the increase in the number of wealthy people in the CIS.



**DANIYAR NURBAYEV**

According to President of the European Commission Jean-Claude Juncker, the Commission adopted a proposal for a new Macro-Financial Assistance program for Ukraine in the amount of €1 billion. The assistance is aimed to help resolve the country's problems with the balance of payments, which suffers from a deficit because of the difficulties in the economy.

Earlier, Finance Minister of Ukraine Alexander Danilyuk announced that they had requested the Macro-Financial Assistance from the European Union (EU). The minister noted that according to their calculations the country needs €1.8 billion and they would try to receive this amount of assistance from the EU.

It is important to note that the country



UKRAINE HAS ALREADY RECEIVED ABOUT €2.81 BILLION FROM THE EUROPEAN UNION UNDER THE MACRO-FINANCIAL ASSISTANCE.



has already received about €2.81 billion from the EU under the Macro-Financial Assistance. The first loan under the assistance was obtained during 2014-2015 in the amount of €1.61 billion. Later, in 2016, the country got €600 million from the EU, and in 2017 the country got the same amount of support. At the beginning of 2018, the country also expected €600 million from the EU. However, the country was not able to implement all the necessary requirements for the assistance, and it was not given to the country.

It is important to note that Ukraine also gets support from the International Monetary Fund (IMF). In March 2015, the IMF approved a four-year \$17.5 billion loan to support the Ukrainian economy and strengthen the local currency. The fund provided the first tranche of the loan in the same month in the amount of \$5 billion. The

second disbursement of \$1.7 billion was transferred in August 2015. After the second tranche, the IMF decided to delay its third tranche due to some concerns related to extreme corruption and the slow pace of reforms in the country. However, after more than a year the fund decided to transfer the third tranche of \$1 billion in September 2016. Finally, in March 2017, the country received the fourth tranche in the amount of \$1 billion.

In general, currently, the country is

“

EVEN THOUGH THE ECONOMY IS GRADUALLY RECOVERING, THE COUNTRY WILL SEEK FURTHER ASSISTANCE FROM THE DONOR ORGANIZATIONS.

”

highly dependent on the funds from the international organizations and will quite probably try to meet all the requirements set by them. Even though the economy is gradually recovering, the country will seek further assistance from the donor organizations. For example, Finance Minister of Ukraine Alexander Danilyuk stated that the government was negotiating a new assistance program with the EU, which is expected to be launched in March 2019.



www.xjdaily.com

ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ DEVLET BAŞKANLIĞI İÇİN İKİ DÖNEM SINIRLAMASINI KALDIRDI



OMİRBEK HANAYİ

12 Mart 2018 tarihinde Çin Ulusal Halk Kongresi (ÇUHK), devlet başkanlığı ve başkan yardımcılığı için en fazla 2 dönem sınırlamasını kaldırdı. Ülkede devlet başkanlığı ve başkan yardımcılığı için beşer yıllık iki dönemden oluşan on yıllık görev sınırının kaldırılmasına yönelik Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi tarafından yapılan anayasa değişikliği teklifi, başkent Pekin'deki Büyük Halk Salonu'nda düzenlenen 13. ÇUHK 1. Genel Toplantısı'nda onaylandı. ÇUHK'de oylamaya katılan 2,964 delegenin 2,958'i "evet" oyu ve sadece 2'si "hayır" oyu kullanırken, 3'i ise çekimser kaldı.

Ülkenin en üst düzey yasama organı olan ÇUHK'nin söz konusu anayasa değişikliği, Çin açısından büyük bir tarihi karar denilebilir. Çünkü Çin Anayasası'nın 78. Maddesi'ne göre,



12 MART 2018 TARİHİNDE ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ (ÇUHK), DEVLET BAŞKANLIĞI VE BAŞKAN YARDIMCILIĞI İÇİN EN FAZLA 2 DÖNEM SINIRLAMASINI KALDIRDI.



ülkede devlet başkanı ve başkan yardımcısı, en fazla beşer yıldan iki dönem görev yapabiliyordu. 1982 yılında Çin'in devrimci lideri Deng Xiaoping'in teklifiyle anayasaya eklenmiş olan bu madde, bu yana Çin'de devlet başkanlığı ve başkan yardımcılığı görevinin her on yıl sonra devredilmesini sağlıyordu. Örneğin, Çin'in önceki devlet başkanları Hu Jintao ve Jiang Zemin de on yıl devlet başkanlığı yaptıktan sonra görevi devretmişti. Mart 2013'de devlet başkanlığı görevini üstlenen Xi Jinping'in ise, beşer yıllık iki dönemden oluşan on yıllık rotasyonun ilk beş yıllık dönemini bu ay tamamlamış olup görevinin ikinci beş yıllık dönemi ise 2023'e kadar sürecek. Ancak anayasa değişikliğiyle devlet başkanlığı ve başkan yardımcılığı için en fazla 2 dönem sınırlamasının kaldırılması, görevdeki Devlet Başkanı ve ÇKP Genel Sekreteri Xi'nin süresiz olarak devlet başkanlığı görevi-

ni yürütmesini sağlayacaktır. Zaten, göreve geldiğinden bu yana izlediği politikasıyla Xi, Çin'in kurucu lideri Mao Zedong ve devrimci lideri Deng'den sonra ülkenin en güçlü lideri olarak ta tanımlanmaktaydı. Ayrıca, 18-24 Ekim 2017 tarihlerinde gerçekleşen ÇKP 19. Ulusal Kongresi'ne onaylanan ÇKP Parti Tüzüğü'ndeki değişiklik sayesinde, Xi'nin adı ve onun "Yeni Dönemde Çin'e Özgü Sosyalizm Doktrini" parti tüzüğüne eklenmişti. Böylece, Mao ve Deng'den sonra yaşarken adı ve doktrini ÇKP Parti Tüzüğü'ne giren Xi'nin süresiz olarak ÇKP Genel Sekreteri görevine devam edeceği belli olmuştu. Çin'in siyasi yapısına göre ÇKP Genel Sekreter ülkenin en yüksek lideri konumundadır. Diğer yandan, Ekim 2017'deki ÇKP 19. Ulusal Kongresi'nde yeni seçilen Merkez Politbürosu Yürütme Komitesi'nin Xi ve Başbakan Li Keqiang'dan başka 5 üyesinin de 60 yaş üzerinde olmaları da, Xi'den sonraki halefin hala belirlenmediğini göstermişti. Bu açılarıdan bakıldığında, ÇUHK'nin devlet başkanlığı ve başkan yardımcılığı için en fazla 2 dönem sınırlamasını kaldırmasıyla, Xi'nin süresiz olarak Devlet

Başkanı ve ÇKP Genel Sekreteri görevine devam edeceği kesin olarak söylenebilir.

Çin'de en çok sosyal medyada büyük endişeyle karşılanan bu durum, önümüzdeki yıllarda ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısının yanı sıra, dış politikasını da etkileyebilir. Zaten tek parti ÇKP tarafından yönetilmekte olan Çin'de devlet başkanının süresiz olarak görevini yürütebilecek olması, ülkedeki insan hakları ve özgürlükler konusunda yeni endişelere yol açabilir. Son yıllarda Pekin yönetiminin askeri gelişmeye büyük önem vermesinin yanı sıra, bölgesel ve küresel alandaki siyasi, ekonomik, diplomatik ve kültürel etkisini artırmaya çalışması, önümüzdeki süreçte Çin'in daha aktif bir dış politika izleyeceğini işaret etmektedir. Günümüzde Çin dış politikasının en önemli projelerinden olan Tek Kuşak Tek Yol girişiminin doğrudan Xi tarafından başlatıldığı düşünüldüğünde, Xi'nin süresiz olarak görevine devam edecek olabilmesi, önümüzdeki yıllarda da Çin'in dış politikasındaki jeoekonomik ve jeostratejik yaklaşımının da direkt Xi'ye bağlı kalacağını gösterebilir.

ÇİN'DE EN ÇOK SOSYAL MEDYADA BÜYÜK ENDİŞEYLE KARŞILANAN BU DURUM, ÖNÜMÜZDEKİ YILLARDA ÜLKENİN SİYASİ, EKONOMİK VE SOSYAL YAPISININ YANI SİRA, DIŞ POLİTİKASINI DA ETKİLEYEBİLİR.





HISTORIC VISIT OF UZBEK PRESIDENT TO TAJIKISTAN

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

On March 9-10, 2018, Uzbek President Shavkat Mirziyoyev paid a state visit to Tajikistan, the first by an Uzbek leader in the last 18 years, which was expected to resolve several issues previously complicating the relations between the two states. As a result of the high-level negotiations, the parties signed a package of more than 28 intergovernmental agreements and business contracts worth \$20.5 million. The most notable among them are the agreement on the abolition of visa requirements for citizens of each state travelling to the other for up to 30 days and the agreement on the delimitation of parts of the Tajik-Uzbek border, as well as the joint statement



MIRZIYOYEV'S MEETING WITH RAHMON WAS ANTICIPATED WITH SOME SENSE OF OPTIMISM GIVEN THAT SIGNIFICANT PROGRESS HAD BEEN ALREADY MADE IN MENDING THE RELATIONS BETWEEN THE TWO COUNTRIES EVEN PRIOR TO HIS VISIT.



on strengthening friendship and good-neighbornliness. It is worth mentioning that two meetings of the Tajik-Uzbek intergovernmental commission co-chaired by Uzbek Prime Minister Abdulla Aripov and Tajik Prime Minister Kohir Rasulzada were held prior to the visit, in Dushanbe and Ferghana on January 10 and February 24, respectively, in order to finalize the package of bilateral documents to be signed by the presidents, which indicates the complicated nature of the relations between the neighbors.

The visit came against the backdrop of the change in Uzbekistan's foreign policy guidelines that now assign a central role to establishing stable and good relations with the neigh-

boring states. Following Mirziyoyev's arrival to power, his schedule has mainly been filled with visits to the capitals of all the Central Asian states, except for Dushanbe. Therefore, his meeting with Rahmon was anticipated with some sense of optimism given that significant progress had been already made in mending the relations between the two countries even prior to Mirziyoyev's visit. Perhaps, nowhere is this thaw more evident than in the softened stance of Uzbekistan towards the construction of the Roghun hydroelectric power plant (HPP) in Tajikistan. Tajikistan that suffers from regular electricity outages views the construction of the HPP as a solution to ease its energy shortage and a source of extra revenue that seems especially attractive for the cash-strapped country. If former President Karimov was strongly against any HPP projects, the current Uzbek leadership has adopted a more conciliatory tone. In the joint statement of the presidents issued following the visit, Uzbekistan even expressed "its readiness to consider the possibility of participation in the construction of the hydropower plants in Tajikistan, including the Rogun HPP".

Previously, Tashkent's resistance to the project resulted in the economic sanctions such as

halting gas and electricity supplies as well as closing border crossings. Thanks to the change in the position of Uzbekistan the parties now consider resuming the supply of the Uzbek gas to Tajikistan and have already reached an agreement on the export of 1.5 billion kilowatt hours of electricity from Tajikistan to Uzbekistan, thus restoring the previously operational unified energy grid. On another related issue, before the visit both parties announced the opening of 10 new border crossings, which is another major development given that previously only two crossings out of 16 were open.

Following the visit, Mirziyoyev has announced that no unsettled issues are left between Tajikistan and Uzbekistan, which may open a way to restoring mutually beneficial economic cooperation. Both parties set the goal of reaching \$1 billion in trade turnover over the next few years, which would represent almost a tenfold increase from \$110 million in 2017. It seems that Tashkent's current willingness to cooperate with its neighboring states is mostly driven by economic considerations: Uzbekistan is ready to take advantage of its location at the center of the region bordering all four other Central Asian states and thus become the main regional trade hub.



FOLLOWING THE VISIT, MIRZIYOYEV HAS ANNOUNCED THAT NO UNSETTLED ISSUES ARE LEFT BETWEEN TAJIKISTAN AND UZBEKISTAN, WHICH MAY OPEN A WAY TO RESTORING MUTUALLY BENEFICIAL ECONOMIC COOPERATION.



FOREIGN MINISTERS OF THE SYRIAN CEASEFIRE GUARANTOR STATES MET IN ASTANA

DAUREN ABEN

On March 16, 2018, the foreign ministers of the three guarantor states of the ceasefire regime in Syria – Javad Zarif of Iran, Sergey Lavrov of Russia and Mevlut Cavusoglu of Turkey – met in Astana. The meeting took place against the backdrop of the Syrian government offensive backed by Russia and Iran in eastern Ghouta, which is considered the last major rebel bastion, and the Turkish-led operation in the northern Syrian town of Afrin held by Syrian Kurdish militia. The recent escalation of violence in Syria, especially in eastern Ghouta where thousands of civilians are deprived of essential food and medicine and face difficulties in leaving the combat zone, raise questions about the prospects for a peaceful settlement of the Sy-



THE YEAR-LONG TALKS IN ASTANA PROVED THEIR EFFECTIVENESS BY ALLOWING THE WARRING PARTIES TO AGREE ON CONCRETE STEPS SUCH AS THE CEASE-FIRE MONITORING MECHANISM AND FOUR DE-ESCALATION ZONES, WHICH MADE IT POSSIBLE TO SIGNIFICANTLY REDUCE THE LEVEL OF VIOLENCE IN SYRIA.



rian civil war, which has entered its eighth year.

Opening the meeting, Kazakhstan's Minister of Foreign Affairs Kairat Abdrakhmanov emphasized the importance of the Astana process launched in January 2017 to support the UN peace negotiations in Geneva. In Abdrakhmanov's view, the year-long talks in Astana proved their effectiveness by allowing the warring parties to agree on concrete steps such as the cease-fire monitoring mechanism and four de-escalation zones, which made it possible to significantly reduce the level of violence in Syria and create opportunities for providing humanitarian assistance to the civilian population. At the same time, the Kazakh minister deplored the dreadful situation in eastern Ghouta and called on all the stakeholders to observe UN Security

Council Resolution 2401 adopted on February 24, 2018, which demands a cessation of hostilities without delay for at least 30 consecutive day. According to Kairat Abdrakhmanov, a final settlement of the Syrian crisis is only possible through a direct and inclusive dialogue between the parties.

During the ministerial meeting, the foreign ministers of the three guarantor states exchanged views on the Astana process results achieved to date and outlined further steps to resolve the situation in Syria. In a joint statement adopted following the meeting, the ministers reiterated their conviction that the Syrian conflict had no military solution, but confirmed a determination to continue cooperation for the elimination of the Islamic State, Jabhat al-Nusra and other terrorist entities acting in Syria and the prevention of their redeployment to other countries and regions. The ministers reaffirmed their commitment to the outcomes of the Congress of Syrian National Dialogue held in Sochi in January 2018, in particular, the formation of the Cons-



**THE MINISTERS
CONFIRMED A DE-
TERMINATION TO
CONTINUE COOP-
ERATION FOR THE
ELIMINATION OF
THE ISLAMIC STATE,
JABHAT AL-NUSRA
AND OTHER TER-
RORIST ENTITIES
ACTING IN SYRIA
AND THE PREVEN-
TION OF THEIR
REDEPLOYMENT TO
OTHER COUNTRIES
AND REGIONS.**



titutional Committee and the forthcoming launch of its work in Geneva. They also welcomed the first session of the working group on the release of detainees/hostages, the transfer of bodies and the search for missing persons held in Astana prior to the ministerial meeting. The working group had been established during the eighth high-level international meeting of the Astana process in December 2017.

As the foreign ministers announced in their statement, Turkey would host a trilateral summit of the Iranian, Russian and Turkish presidents on April 4, while the next high-level meeting on Syria would be held in Astana in mid-May 2018. It is clear that the three guarantor states pursue their own objectives in Syria, but their temporary alliance offers hope for an eventual peace in this war-torn country. Meanwhile, the Syrian Observatory for Human Rights, a war monitoring information office based in the United Kingdom, reported that about 511,000 people had been killed in the Syrian war since 2011.



**ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK**

On March 18, 2018, incumbent Russian President Vladimir Putin won a landslide victory with 76.6% of votes, securing his fourth term in office until 2024. According to the preliminary results, only three of the other seven candidates, communist Pavel Grudinin (11.01%), nationalist hardliner Vladimir Zhirinovskiy (5.66%), and liberal candidate Ksenia Sobchak (1.67%) exceeded the 1% mark. It was evident that Putin who campaigned under the slogan "Strong President – Strong Russia!" would face little competition with his most vocal critic Alexey Navalny barred from running in the election. Almost 74,500 observers including 1,513 foreign observers were present to monitor the election on the voting day at the 100,000 polling stations across the country. While recogniz-



THE EXCEPTIONALLY HIGH APPROVAL RATING OF PUTIN, AROUND 80%, MADE OBSERVERS TO VIEW THIS ELECTION MORE AS A VOTE OF CONFIDENCE TO THE INCUMBENT THAT WOULD ALLOW HIM TO CLAIM AN UNDISPUTABLE MANDATE FOR ANOTHER SIX-YEAR TERM.



ing some electoral irregularities and violations, the Russian Central Election Commission declared the overall result as legitimate.

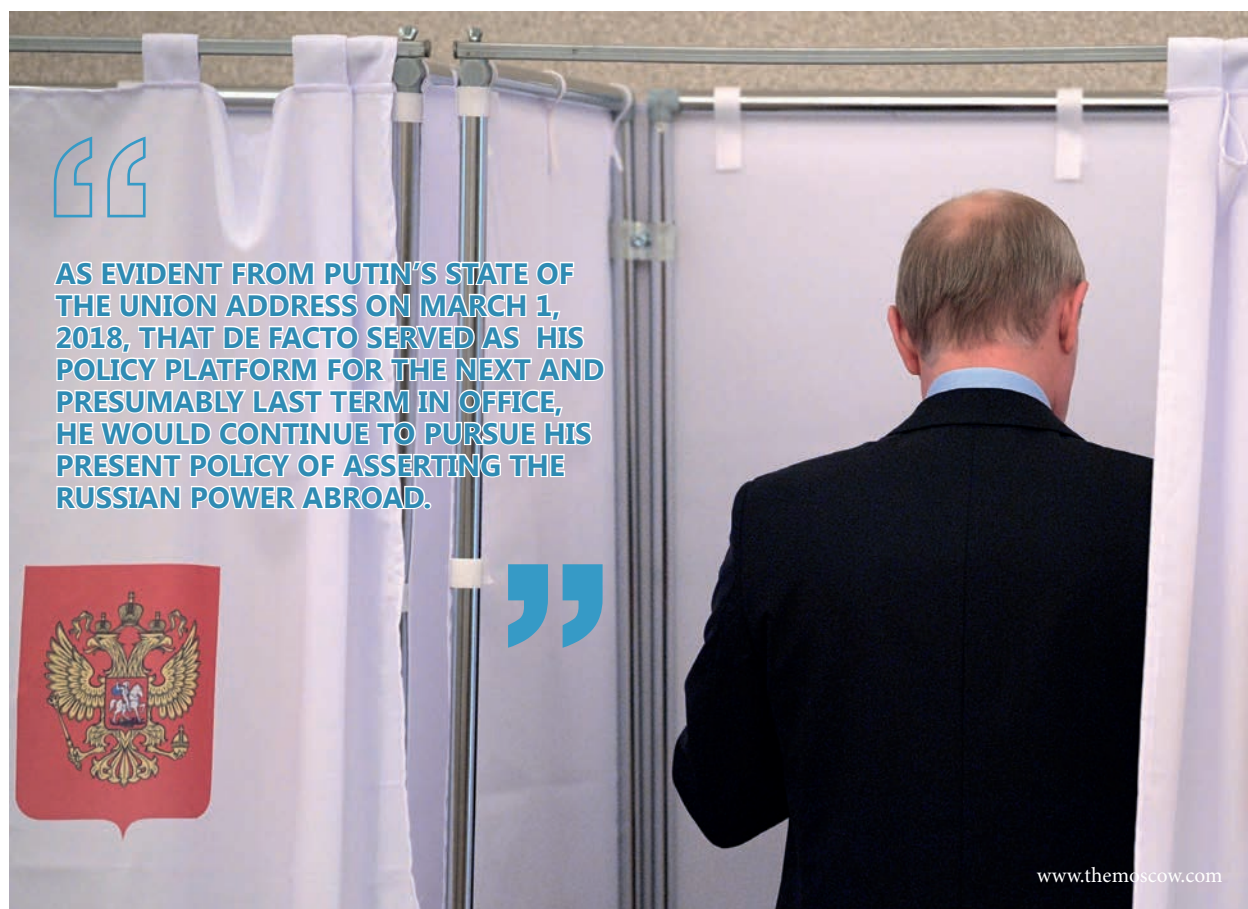
The exceptionally high approval rating of Putin, around 80%, made observers to view this election more as a vote of confidence to the incumbent that would allow him to claim an undisputable mandate for another six-year term. In this regard, the turnout was seen as a key measurement of Putin's legitimacy. Although for months preceding the election day there was a risk of a low turnout due to the predictability of the election's outcome, in the end the tense relations of Russia with the West have helped to mobilize the population, allowing the turnout to reach 67%, or 72 million out of 108 million registered voters. This is a higher figure than in the last presidential election of 2012. Among the

85 regions and republics of the Russian Federation the highest turnout of over 90% was registered in Kamchatka and the Caucasus republics of Kabardino-Balkaria, Chechnya and Dagestan.

At the same time in Crimea that was annexed in 2014 from Ukraine the turnout was 71% with Putin getting 90.19%. Many argue that the 2017 decision of the Russian Parliament to move the election date to March 18, the day of Russia's annexation of the peninsula, is no coincidence and was yet another tool to mobilize the population in order to increase the turnout. A day before the election, Ukraine's Ministry of Foreign Affairs issued a statement that strongly condemned the decision to hold the elections "on the temporarily occupied territory" saying that its results would be null and void and not recognized by both Ukraine and the interna-

tional community. On March 19, France and Norway issued official statements announcing their decisions not to recognize the outcomes of the Russian presidential election in the occupied Crimea, while Jan Petersen, the head of the OSCE/ODIHR Election Observation Mission to Russia, stated in an interview that the organization did not conduct any activities in the peninsula since there was no consensus over its status among the OSCE member states.

As evident from Putin's State of the Union address on March 1, 2018, that de facto served as his policy platform for the next and presumably last term in office, he would continue to pursue his present policy of asserting the Russian power abroad that so far came at a cost of worsening relations with the West and damaged economy that had suffered from recession two years in a row.



www.sintesis.mx

S&P CONFIRMS KAZAKHSTAN'S SOVEREIGN CREDIT RATING AT "BBB-/A-3"

KANAT MAKHANOV

Kazakhstan's sovereign ratings have been confirmed at "BBB-/A-3" by the S&P Global Ratings report released on March 11, 2018. Credit ratings on liabilities in foreign and national currency also stay at "BBB-/stable/A-3". The agency expects that until 2021 Kazakhstan will maintain relatively strong ratings on such rating components as the net general government debt and the net external asset position. The evaluation implies that in the next two years there will be no new significant financial requirements within the framework of agreements between the Kazakhstani authorities and international investors.



THE AGENCY'S RATINGS OF KAZAKHSTAN RELY LARGELY ON THE GOVERNMENT'S STILL RELATIVELY STRONG BALANCE SHEET, BUILT ON THE PAST BUDGETARY SURPLUSES, WHICH WERE ACCUMULATED IN THE NFRK DURING THE ERA OF HIGH COMMODITY PRICES.



The current S&P sovereign credit ratings of Kazakhstan are classified as "lower medium grade" and correspond to those of Portugal, Bulgaria, Colombia, Hungary, Indonesia, India, Morocco, and Romania. Despite certain negative circumstances such as the freezing of \$22.6 billion in the accounts of the National Fund of the Republic of Kazakhstan (NFRK), deterioration in Kazakhstan's fiscal and external balance sheets, debt/GDP ratio of 22.7 the report for Kazakhstan is largely positive. S&P also expressed their expectations that the NFRK, whose assets nearly equal 20% of Kazakhstan's GDP, will not be affected by the ongoing dispute with external investors and that the government's liquid assets

will largely offset its liabilities over 2018-2021. Thus, the agency's ratings of Kazakhstan rely largely on the government's still relatively strong balance sheet built on the past budgetary surpluses, which were accumulated in the NFRK during the era of high commodity prices. However, the report does not discard the negative outcome scenario and points to some of the major risks. Essentially the accuracy of the forecasts made by the credit rating agencies remains constrained by the future policy responses of Kazakhstan to certain challenges, and this is rather difficult to predict given the highly centralized political environment. The current Moody's rating of Kazakhstan is Baa3, whereas that of Fitch Ratings is BBB.

The S&P's rating of "BBB-/A-3" can be perceived as a good outcome given that there were many risks that could have lowered it. The two



ONE OF THE MOST IMPORTANT POINTS THAT THE S&P GLOBAL RATINGS REPORT BRINGS OUT IS THAT KAZAKHSTAN IS A COUNTRY WITH WEAK AND OPAQUE INSTITUTIONS THAT MAKE UNPREDICTABLE DECISIONS, WHICH BY ITSELF IS A RISK FACTOR.



fundamental factors that support Kazakhstan's current rating are its recovering economy with about 4% of real growth in 2017 and predominantly positive or neutral expectations for commodity prices. However, one of the most important points that the S&P Global Ratings report brings out is that Kazakhstan is a country with weak and opaque institutions that make unpredictable decisions, which by itself is a negative factor. For instance, the freeze of \$22.6 billion in assets owned by the NFRK due to the dispute with Moldovan investor Anatolie Stati could have played a serious negative role deteriorating the reputation of Kazakhstan in the eyes of international investors. The credit rating agencies also make uncertain predictions, and their ratings of Kazakhstan therefore contain a certain component of risk that is entirely based on the country's institutional weaknesses.



lailandaarne.com



THE ECONOMY OF UZBEKISTAN IS EXPECTED TO GROW BY 5% IN 2018

DANIYAR NURBAYEV

According to the International Monetary Fund (IMF), the economy of Uzbekistan will grow by 5% in 2018. The growth rate for 2019 is projected at the same rate. It is important to note that in the previous years the country had higher growth rates. For example, the country's GDP grew by 5.3%, 7.8% and 7.9% in 2017, 2016 and 2015, respectively.

The IMF notes that one of the main reasons for the lower economic



ONE OF THE MAIN REASONS FOR THE LOWER ECONOMIC GROWTH RATES IN 2018 AND 2019 WILL BE RELATIVELY HIGH INFLATION IN UZBEKISTAN.



growth rates will be relatively high inflation in the country. Inflation (consumer price index) is expected to be at 16.9% and 10.1% in 2018 and 2019, respectively. The rates are lower than the country had in 2017 – 18.9% but still higher than in the predevaluation period. For instance, inflation was 7.9% and 8.4% in 2016 and 2015, respectively. However, this high inflation should not be treated as a bad sign because it is typical to have high inflation rates for countries that are implementing new policies for the liberalization of their economy.

The fund also notes that the country's GDP per capita will be the lowest since 2015. In fact, the GDP per capita in U.S. dollars in 2018 (\$1,238) will be almost two times less

than it was in 2015 (\$2,124). The GDP per capita in U.S. dollars fell sharply in 2017 to \$1,491 from \$2,094 in 2016. The main reason of the dramatic decline was the

www.sloveniatimes.com



currency devaluation in the country held in September 2017, when the national currency, sum, depreciated by almost 96% from about 4,200 sums per dollar to



8,100 sums per dollar. However, it is expected that the GDP per capita will grow by 17.5% in 2019 reaching \$1,455.

Since the country has high levels of inflation, it is quite unlikely that the Uzbek government will be willing to support the growth of the economy through fiscal channels. Thus, the fiscal deficit of the state budget is forecasted at 1.3% of the country's GDP in 2018 and 2019. However, the rate is still higher than it was in the previous years. For example, in 2017 the budget deficit was 0.1% of GDP, while in 2016 and 2015 the deficit was 0.8% and 1.2%, respectively.

“

IT IS QUITE UNLIKELY THAT THE UZBEK GOVERNMENT WILL BE WILLING TO SUPPORT THE GROWTH OF THE ECONOMY THROUGH FISCAL CHANNELS.

”

01.03.18 TARİHİNDE ULUSLARARASI BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DR. SHYNARA JUMADILOVA "ŞİRKET MALİ DURUMU TAHMİNİ: YÖNTEMLER VE YAKLAŞIMLAR" KONUSU SEMİNER VERDİ.

2018 ЖЫЛҒЫ 1 НАУРЫЗДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ОҚЫТУШЫСЫ ДОКТОР ШЫНАРА ДЖУМАДИЛОВА «КОМПАНИЯНЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ: ӘДІСТЕР МЕН ТӘСІЛДЕР» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Шынара Джумадилова семинарында компанияның қаржыландыру үдерісі туралы толық мағлұмат беріп, бұл үдерістің деректер жинаудан басталатынын және соның нәтижесінде жасалатын талдаудан пайдалы ақпарат алуға болатынын мәлімдеді. Бүгінгі таңда экономикалық талдау жасау үшін Eviews, Stat, SPSS сияқты әртүрлі бағдарламаларды қолдануға болатынын айтты. Джумадилова бұл бағдарламалар арқылы жасалған есептеулерге сүйене отырып, белгілі бір экономикалық модель қалыптастыруға болатынын атап өтті. Бұған қоса, бұл модельдер статикалық және динамикалық болуы мүмкін екенін айтты. Зерттеулердегі көрсеткіштердің құбылмалылығына қарамастан, деректердің кездейсоқ емес екенін мәлімдеді.

Микроэкономикалық зерттеулерде компаниялардың қаржылық жағдайын, бухгалтерлік есепті, терминологияны, қаржы және басқа да тиісті ғылым салаларын білу керек екенін тілге тиек етті. Джумадилованың айтуынша, белгілі бір құбылысты ұзақ уақыт бойы зерттеу





Sunumunda Shynara Jumadilova, şirket finansmanı süreci hakkında ayrıntılı bilgiler sundu. Bu sürecin veri toplama ile başladığını ve bunun neticesinde analizden daha yararlı bilgiler çıkabileceğini dile getirdi. Bugünlerde ekonomik analiz yapmak için türlü Eviews, Stat, SPSS gibi yazılım programlarının mevcut olduğunu dile getirdi. Bu programlar ile yapılan hesaplamalara dayanarak, belirli bir ekonomik model oluşturulabileceğini vurgulayan Jumadilova, modellerin durağan ve dinamik olabileceğini vurguladı. Araştırmalarda rakamların değişkenlik göstermelerine rağmen, verilerin tamamen rasgele olmadığını ifade etti.

Mikroekonomik araştırmalarda şirketlerin mali durumu, muhasebe, ilgili terminoloji, finans ve diğer ilgili bilim dallarında bilgi sahibi olunması gerektiğini belirtti. Jumadilova belli bir olguyu uzun süre içinde araştırmak için, mevsimsel dalgalanmaların saptamasının gerektiğini açıkladı. Shynara Zhumadilova, doktora tezinde Kazakistan'ın en büyük petrol şirketi Kazmunaigas'ın finansal durumunu modelleme konusuna değindi. 2010-2011 yıllarında Kazmunaigas gelişmesinin zirvesinde olduğunu lakin 2015 yılındaki petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak ekonomik sıkıntılar nedeniyle bu çapta büyük firmaların bile finansal durumlarının belirgin ölçülerde sarsılabilme ihtimalinin olduğunu anlattı.

үшін маусымдық ауытқуларды анықтау қажет. Шынара Джумадилова докторлық диссертациясында Қазақстанның ең ірі мұнай компаниясы – «Қазмұнайгаздың» қаржылық жағдайын модельдеуге тоқталып өтті. Ол 2010-2011 жылдары «ҚазМұнайГаз» компаниясы өз дамуының шырқау шегіне жеткенін, алайда 2015 жылы мұнай бағасының төмендеуіне байланысты орын алған экономикалық қиындықтар тіпті ірі компаниялардың қаржылық жағдайына соққы болғанын айтты.

Семинар барысында Шынара Джумадилова өз зерттеулерінің Қазақстан экономикасының қазіргі жағдайына және тұтастай алғанда экономиканың бәсеңдеуіне байланысты екенін мәлімдеді. Оның айтуынша, 2014 жылғы дағдарыстан кейін «Қазмұнайгаздың» экономикалық көрсеткіштері белгілі бір қиындықтарды бастан кешірді. Мұнай және газ экспорты Қазақстан экономикасы үшін ірі табыс көзі екендігін және экономиканың дағдарыстардан зардап шекпеуі үшін Қазақстан экономикасын әртараптандыру керектігін айтты. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, өңдеу өнеркәсібінің өнімдерінен бастап туризмге дейінгі салалар экономикалық табысқа үлес қоса алатынын атап өтті.

Семинар соңында қатысушылар қазақстандық ұлттық компаниялардың ашықтығы мен есеп берушілігі, сондай-ақ Қазақстанның қаржылық тұрақтылығы бойынша пікір алмасты. □



Seminerin devamında, Shynara Jumadilova, araştırmasını Kazakistan ekonomisinin mevcut durumuna ve genel olarak ekonominin düşüşüne bağlı olduğunu ifade etti. Bununla birlikte, Shynar Jumadilova'ya göre, 2014 krizinden sonra Kazmunaigas'ın ekonomik performansında belli sıkıntıların baş gösterdiğini ilettiler. Bu doğrultuda Kazakistan ekonomisinin önemli gelir kaynaklarından birisi olan petrol ve gaz ihracatından oluştuğunu ve ekonominin

krizlerden fazla etkilenmemesi için Kazakistan ekonomisini çeşitlendirmesi gerektiğini ifade etti. Bu doğrultuda dünya tecrübelerinin gösterdiği gibi imalat sanayi ürünlerinden turizme kadar farklı alanlarında ekonomik gelirler katkı sağlayabileceğini vurguladı.

Seminerin sonunda katılımcılar Kazakistan ulusal şirketlerinin şeffaflığı ve hesap verebilirliği ile Kazakistan'ın mali istikrarı konularında görüş alışverişinde bulundular. □



7 MART 2018 TARİHİNDE AV-RASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZHAN CANALTAY "RUSYA'NIN EMEK PİYASASI: BEKLENTİLER VE ENGELLER" KONUSU SEMİNER VERDİ.

2018 жылдың 7 наурызында ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДИРЕКТОРЫНЫҢ ОРЫНБАСАРЫ ЖЕНГИЗХАН ЖАНАЛТАЙ «РЕСЕЙ ЕҢБЕК НАРЫҒЫ: ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ МЕН КЕДЕРГІЛЕРІ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Cengizhan Canaltay seminerinde ana hatlarıyla Rusya'daki nüfus sayısı ve doğum oranlarının yıllar itibariyle dinamikleri ile çalışabilir işçilerin sayısı ve yaş durumu hakkında çeşitli bilgiler sundu. Canaltay Rusya'nın son

Женгизхан Жаналтай семинарында Ресей халқының саны, туу көрсеткіштерінің динамикасы және еңбекке қабілетті азаматтардың саны мен жасы туралы толық ақпарат берді. Жаналтай Ресейдің демографиялық ахуалы, яғни халықтың өсіп-өнуі соңғы 20 жылда үнемі өзгеріс үстінде болғанын, бірақ жалпы жағдайының нашарлағанын мәлімдеді. 2000-2015 жылдары Ресей халқының саны 2,5 миллионға азайып, 144 миллионға жеткенін, сондай-ақ еңбекке қабілетті халықтың жасы барған сайын ұлғайғанын айтты. Ол осы екі жағдай Ресейдің еңбек нарығы алдында тұрған ең үлкен мәселелер екенін тілге тиек етті.

2015 жылы Ресейдегі еңбекке қабілетті халықтың орташа жасы 40,6-ға жеткенін және 2011-2015 жылдары еңбекке қабілетті халық тобы 3,6 миллион адамға азайғанын атап өтті. Сонымен қатар, 30 жасқа дейінгі топтың еңбекке жарамды халықтың жалпы санының тек 22%-ын ғана құрағанын мәлімдеді. Семинар барысында Жаналтай Ресейдің халық санының өсу мәселесінің маңызды тұстарына тоқталып өтті.

Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін Ресейде





20 yıldır demografik durumunun inişli çıkışlı bir grafik izlediğini fakat genel durumunun ise kötüye gittiğini ifade etti. Rusya'nın nüfusunun 2000-2015 yılları arasında yaklaşık 2,5 milyon kişi azalarak 144 milyona düşmesinin yanı sıra çalışabilir durumdaki nüfusunda giderek yaşlandığını belirtti. Bu iki olumsuz durumun Rusya'nın emek piyasasının karşılaştığı en büyük sorunlar arasında yer aldığını vurguladı.

Bu noktada vermiş olduğu bilgiler içerisinde Rusya'da çalışabilir nüfusun ortalama yaşının 2015'de 40,6'ya çıktığını ve 2011-2015 yılları arasında ise 3,6 milyon kişinin çalışabilir nüfus grubundan ayrıldığını dile getirdi. Öte yandan 30 yaş altı grubunun toplam çalışabilir nüfus sayısının sadece 22%'sini oluşturduğunu belirtti. Seminerin devamında Rusya'nın nüfus dinamiği konusunda önemli kırılma noktaları hakkında değişik bilgiler sundu.

Bunların arasında Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından Rusya'da doğum oranlarının ciddi şekilde düşmesine bağlı olarak nüfus artışında belirgin bir gerileme yaşandığını ifade etti. Örneğin Rusya'da doğurganlık oranının 1987'de kadın başına 2,2 doğum oranından 1993'de 1,38'e indikten sonra 1999'da tarihinin en düşük seviyesi olan 1,15'e düştüğünü ve daha sonra kademeli olarak yükselmeye başladığını belirtti. Doğum oranlarındaki sert

туу көрсеткіштері күрт төмендегендіктен халық санының айтарлықтай азаюы байқалды. Мысалы, 1987 жылы Ресейдегі туу көрсеткіші бір әйелге шаққанда 2,2 бала болса, 1993 жылы 1,38-ге дейін төмендеді, ал 1999 жылы 1,15-ті құрап, ең төмен деңгейге жетті. Содан кейін туу көрсеткіші біртіндеп көтеріле бастады. Бала туу көрсеткішінің күрт төмендеуі халықтың өсуіне теріс әсер етті. Сондықтан 2000 жылы туу мен өлім-жітім арасындағы айырмашылық шамамен 1 миллионға жетті.

Ресей үкіметінің 2007 жылы іске асырған аналық капитал бағдарламасының арқасында туу көрсеткіштері айтарлықтай өсіп, 2015 жылы 1,8-ге жетті. Алайда, Біріккен Ұлттар Ұйымының есептеулеріне сәйкес, елдердің халық санының өсу динамикасы тұрақты болу үшін бұл көрсеткіш кемінде 2,1 деңгейінде болу қажет. Осыған байланысты соңғы жылдары Ресейдегі жағдай жақсара бастаса да, мұның жеткіліксіз екенін айтты. Туудың төмен деңгейі болашақта Ресейдің демографиялық жағдайына кері әсер етіп, еңбек нарығында қызметкерлердің жеткіліксіздігіне алып келуі мүмкін екенін атап өтті. Женгизхан Жаналтайдың айтуынша, қазіргі жағдайда Ресейдің еңбекке қабілетті халық жасының ұлғаюы мен жергілікті қызметкерлердің жеткіліксіздігі мәселесін табиғи жолмен шешу қиын. Сондықтан да

düşüşün nüfus artışını olumsuz etkilemesi nedeniyle doğum ve ölüm sayıları arasındaki farkın 2000 yılında neredeyse 1 milyona çıktığının altını çizdi.

Rus hükümetinin 2007 yılında uygulamaya koyduğu aile yardım paketi sayesinde doğurganlık oranlarında belirgin artış yaşanarak 2015 yılında bu rakamın 1,8 seviyesine ulaştığını ifade etti. Lakin Birleşmiş Milletlerin hesaplamalarına göre ülkelerin sürdürülebilir bir nüfus dinamiğine sahip olmaları için bu rakamın en az 2,1 olması gerektiğini dile getirdi. Bu açıdan bakıldığında her ne kadar Rusya'daki durum son yıllarda iyileşmeye başlasa da bunun yeterli görülmemekte olduğunu vurguladı. Doğurganlık oranındaki düşük sayılabilecek bu rakamın Rusya'nın gelecekte demografi ve emek piyasasında yeterli düzeyde çalışan bulma konularında ciddi sorunlar yaşayabileceğini işaret etmekte olduğunu altını çizdi. Şu an ki durumda Rusya'nın emek piyasasındaki yaşlılık ve yetersiz sayıda yerli işçi bulma sorununu doğal yollardan halletmesinin zor görünmekte olduğunu ifade ederek kısa ve uzun dönemli göç politikalarına ağırlık verilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Seminerin sonunda katılımcılar Rusya ve Orta Asya'da emek piyasası ve nüfus dinamikleri konularında görüş alışverişinde bulundular. □



қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді көші-қон саясатына баса назар аударған жөн.

Семинар соңында қатысушылар Ресей мен Орталық Азиядағы еңбек нарығы мен халық санының динамикасы туралы пікір алмасты. □



16 MART 2018 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NDE "İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ VE MEHMET AKİF ERSOY'U ANMA HAFTASI İLE 18 MART ÇANAKKALE DENİZ ZAFERİ VE ŞEHİTLER GÜNÜ ANISINA" PANEL DÜZENLENDİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 16 НАУРЫЗЫНДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА ТҮРКИЯНЫҢ ҰЛТТЫҚ ӘНҰРАНЫНЫҢ ҚАБЫЛДАНУЫ МЕН МЕХМЕТ АКИФ ЭРСОЙДЫ ЕСКЕ АЛУ АПТАСЫ ЖӘНЕ 18 НАУРЫЗ ЧАНАККАЛЕ ТЕҢІЗ ЖЕҢІСІ МЕН ШЕЙІТТЕРДІ ЕСКЕ АЛУ ШАРАСЫ ӨТТІ.

Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулдығының қолдауымен Еуразия ғылыми-зерттеу институты әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті мен Шет тілдер және іскерлік карьера университетімен бірлесіп, Түрік әуе жолдары (ТНУ) демеушілігімен Түркияның ұлттық әнұранының қабылдануы мен Мехмет Акиф Эрсойды еске алу аптасы және 18 наурыз Чанаккале теңіз жеңісі мен шейіттерді еске алу шарасын өткізді. Жиынға Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз, арнайы шақырылған баяндамашы жазушы Мұстафа Өзчелик, Шет тілдер және іскерлік карьера университетінің ректоры профессор, доктор Сабри Хизметли және әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультетінің деканы, PhD, Ықтияр Палтөре баяндамашы ретінде қатысты.

Жиын екі елдің мемлекеттік әнұрандарын





Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosluğu himayelerinde, Avrasya Araştırma Enstitüsü Al-Farabi Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi ve Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi'nin katkılarıyla ve Türk Hava Yolları (THY) sponsorluğunda "İstiklal Marşı'nın Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'un Anma Haftası ile 18 Mart Çanakkale Deniz Zaferi ve Şehitler Günü Anısına" Panel düzenlendi. Panelde Almatı Başkonsolosu Sayın Rıza Kağan Yılmaz, davetli konuşmacı yazar Mustafa Özçelik, Mesleki Kariyer Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Sabri Hizmetli, Al-Farabi Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Dekanı Dr. Yktiyar Paltore konuşmacı olarak katıldılar.

Panel saygı duruşu ile iki ülkenin istiklal marşlarının okunması ile başladı. Panel açılış konuşmasında Enstitü müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale Savaşı'nda büyük bir zafer kazanan Türk ordusunun

орындаумен басталды. Дөңгелек үстелдің ашылуында сөз сөйлеген институт директоры, доцент, доктор Вакур Сүмер Түркияның ұлттық әнұранының авторы Мехмет Акиф Эрсой Чанаккале соғысында үлкен жеңіске жеткен түрік әскерінің ерлігін жырлап, ұрпақ жадында мәңгі өшпестей етіп есте қалдырғанын айтты. Чанаккале теңіз жеңісінің 103 жылдығы ел көлемінде тойланып жатқанын айтқан Сүмер, тарих сахнасынан жоғалып кету қаупімен бетпе-бет келген түрік халқы осы жеңіспен әлемдік тарихтың бағытын өзгерткенін тілге тиек етті. Оның айтуынша, 1915 жылы Антанта әскерлері Чанаккале (Дарданелл) бұғазы арқылы өткенде, жағдай мүлде басқаша болар еді.

Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз өз сөзін жиынды ұйымдастырған мекемелер мен қатысушыларға алғыс білдіру-



kahramanlıklarını şiire dökerek ölümsüzleştirdiğini belirtti. Zaferin 103'üncü senesini coşku ve gururla karşıladıklarını açıklayan Sümer, tarih sahnesinden silinme tehdidiyle karşı karşıya kalan Türk milletinin, bu zaferle dünya tarihinin seyrini değiştirdiğini dile getirdi. Konuşmasının devamında 1915 yılında İtilaf devletlerinin donanmasının Çanakkale Boğazı'nı geçmesi durumunda bugün dünyanın siyasi coğrafyasının tamamen değişmiş olabileceğini anlattı.

Almatı Başkonsolosu Sayın Rıza Kağan Yılmaz açılış konuşmasına paneli organize eden kurumlara ve katılımcılara teşekkür ederek başladı. Mehmet Akif Ersoy'un eserleri ve hayatı hakkında çeşitli bilgiler vermenin yanı sıra İstiklal Marşı'nın yazım süreci üzerine bilgiler paylaştı. Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale'de cepheyi görmediği halde bu ruhu layıkıyla mısralarına yansıtmayı başardığını dile getirdi. Akif'in İstiklal

ден бастады. Ол Мехмет Акиф Эрсойдың шығармалары мен өмірі жайлы баяндап, Түркияның ұлттық әнұранының жазылуына қатысты ақпаратпен бөлісті. Мехмет Акиф Эрсой Чанаккаледе майданда болмаса да, ұлттық рухты өлең жолдарына түсіре білгенін атап өтті. Акиф әнұранда ұлт тарихын, мінез-құлқын және қандай құндылықтар үшін жанын пиде ете алатынын жазды. Рыза Қаған Йылмаздың айтуынша, түрік ұлтын жақсы түсіну үшін мемлекеттік әнұранды оқу қажет. Түркияның ұлттық әнұранында жырланған рух 15-шілдедегі төңкеріс әрекетіне қарсы тұрып, Афринде өз құқықтары үшін күрескен рухқа ұласқанын атап көрсетті. Түркияның сыртқы саясатының негізінде адам өмірі жатқанын, әркім өз елінде еркін өмір сүруге лайықты екенін мәлімдеді.

Шет тілдер және іскерлік карьера универ-



Marşı'nda bir milletin tarihini, karakterini ve hangi değerler uğruna şehit olabileceğini yazdığını ifade etmenin yanı sıra Türk milletini doğru tanımak isteyenlerin İstiklal Marşı'nı okuması gerektiğini belirtti. İstiklal Marşı'nda ortaya konan bu ruhun 15 Temmuz'daki darbe girişimine karşı duran ve Afrin'de hak ve hukuk için mücadele eden ruh olduğunun altını çizdi. Türkiye'nin dış politikasının temelinde insanın bulunduğunu belirterek, herkesin kendi topraklarında hür yaşamayı gayesinin taşıdığını vurguladı.

Mesleki Kariyer Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sayın Sabri Hizmetli, konuşmasında şiirin toplumlar için önemine dikkat çekti. Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli ve Mehmet Akif'in eserleriyle halka milli ve manevi değerlerin anlatıldığını ve hatırlatıldığını ifade etti. Bu konuda şairlerin şiirleri ile halklarına sıkıntılı dönemler-

ситетінің ректоры профессор, доктор Сабри Хизметли өз сөзінде қоғам үшін поэзияның маңыздылығына назар аударды. Қожа Ахмет Ясауи, Юнус Эмре, Қажы Бекташ Вели және Мехмет Акиф сынды ғұлама тұлғалар туындылары арқылы халыққа ұлттық және рухани құндылықтарды насихаттағанын айтты. Ел басына күн туғанда осындай айтулы ақындар халқын өлеңдерімен жылытып, рухына нәр беріп, үзілмес үміт отын ұялатқанын тілге тиек етті. Мехмет Акиф те өз заманында Чанаккале дастаны, мемлекеттік әнұран және басқа да өлеңдері арқылы бұл міндетті жүзеге асырған өнегелі тұлғалардың бірі болғанын айтты. Осы орайда жыл сайын Еуразия ғылыми-зерттеу институтымен бірге Мехмет Акиф Эрсой мен оның шығармаларын еске алу шарасын өткізетіндерін мәлімдеді.

de cesaret ve ümit aşılayan saygın kişiler olduklarını dile getirdi. Mehmet Akif'in de kendi zamanında Çanakkale destanı ve İstiklal Marşı'nın yanı sıra yazdığı şiirler ile bu görevi layığıyla yerine getiren saygın kişilerden birisi olduğunu belirtti. Bu doğrultuda her yıl Avrasya Araştırma Enstitüsü ile birlikte ve başka çalışmalarda Mehmet Akif Ersoy'u ve eserlerini hatırlattıklarını ifade etti.

Al-Farabi Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Dekanı Sayın Dr. Ykhtiyar Paltore konuşmasında, Kazakistan'ı bağımsız ülke olarak tanıyan ilk ülkenin Türkiye olduğunu dile getirerek, Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkilere

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультетінің деканы, PhD, Ықтияр Палтөре өз кезегінде Қазақстанды тәуелсіз ел ретінде Түркия елі ең бірінші болып танығанын атап өтіп, Түркия мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастарға тоқталып өтті. Мемлекеттік әнұранның әрбір сөзі зор маңызға ие екенін атап көрсеткен Палтөре Мехмет Акиф Эрсой Түркияның ұлттық әнұранын қиын кезеңде жазғанын айтты. Екі елдің туларын салыстырған Палтөре Түркия мен Қазақстан тарихи-мәдени түп тамыры бір бауырлас халықтар саналатынын және екі елдің әрдайым бір-біріне тілектес бола-



деғінді. İstiklal Marşı'nın yazımında her bir sözün çok anlamlı olduğunu vurgulayan Paltore, Mehmet Akif Ersoy'un İstiklal Marşı'nı zor bir dönemde yazdığını ifade etti. İki ülkenin bayraklarını kıyaslayan Paltöre, Türkiye ile Kazakistan'ın aynı kökten olduğunu açıklayarak, iki ülkenin her zaman birbirine sahip çıkacağıна emin olduğunu dile getirdi. Mehmet Akif Ersoy'un Türkiye için önemini anlatan Paltore, Ersoy'un sadece kendi dönemini değil daha sonraki dönemleri de etkileyecek olan eserler bıraktığını dile getirdi. Konuşmasının sonunda Paltore, Türkiye ile Kazakistan varken Mehmet Akif Ersoy gibi büyük aydınlarımızın unutulmayacağını ve gelecek nesillere yol gösterece-

тынын айтты. Ол Мехмет Акиф Эрсойдың Түркия үшін маңыздылығын айқындап, замандастары мен өзінен кейінгі ұрпақтарға кемел туындыларды қалдырғанын тілге тиек етті. Сөз соңында Палтөре Түркия мен Қазақстан елдері үшін Мехмет Акиф Эрсой сынды болашақ ұрпаққа жол сілтейтін ұлы тұлғалардың аты ешқашан өшпейтінін айтты.

Жазушы Мұстафа Өзчелик: «Отан Анадан Атамекенге сәлем», – деп өз сөзін бастады. Жиынды ұйымдастыруға үлес қосқан барлық ұйымдарға өз алғысын білдірді. Осы шараның арқасында Қазақстанға екінші рет келгенін, алғаш сапарында Түркия



ғини белітті.

Yazar Mustafa Özçelik konuşmasına 'ana-yurttan ata yurda' selamlar diyerek başladı. Panelin düzenlemesine katkı sağlayan kurumlara teşekkür etti. Düzenlenen panel sayesinde Kazakistan'a ikinci kere geldiğini ve ilk gelişinde Türkiye Yazarlar Birliği tarafından iki yılda bir düzenlenen Türkçenin Uluslararası Şiir Şölenleri'nin 12.sinde Türkistan'da Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde Mağcan Cumabayulı ödülünü aldığını dile getirdi. Mağcan Cumabayulı'nın 'uzaktaki kardeşime' adlı şiirini Türkiye'nin Kurtuluş Şavası sırasında yazdığını hatta bazı kaynaklara göre maddi yardım toparlayarak gönderdiğinin belirtildiğini ifade etti.

Çanakkale Savaşı'nın dünya çapında bilinen bir savaş olduğunu ve sonuçlarının ise dünya'nın dengesini değiştirdiğini belirtti. Savaş sırasında Genelkurmay bu savaşın neden yapıldığını anlatan, askere ve millete moral verecek ve geleceğe aktarılabilir

Жазушылар одағы тарапынан екі жылда бір рет өткізілетін 12-ші Халықаралық поэзия фестивалінде Түркістан қаласында Ахмет Ясауи университетінде Мағжан Жұмабайұлы атындағы арнайы сыйлықтың иегері болғанын айтты. Мағжан Жұмабайұлы «Алыстағы бауырыма» атты өлеңін Түркияның ұлт-азаттық қозғалысы кезінде жазғанын, тіпті кейбір деректер бойынша бауырлас елге қаржылай көмек жинап жібергенін айтты.

Чанаккале соғысы туралы бүкіл әлем білетінін және соғыс нәтижесі күш тепе-теңдігін өзгерткенін айтты. Соғыс кезінде Бас штаб бұл соғыстың неліктен жүргізіліп жатқанын түсіндіріп, жауынгерлер мен халықтың рухын асқақтататын және ұрпақтан-ұрпаққа жеткізілетін мәтінді жазу үшін көптеген ақын-жазушылардың майданға аттанғанын, алайда қажетті нәтижеге қол жеткізе алмағанын айтты. Оның пайымдауынша, тарих кітаптарында тарихи



bir metnin yazılması adına pek çok yazar, şair ve sanatçının cepheye götürüldüğünü lakin istenilen ruhu içeren bir yazının ortaya çıkmadığını ifade etti. Bu noktada tarih kitaplarının tarihsel olayları anlattığını fakat o dönemlerin ruhunu ancak şairlerin yansıtabileceğini dile getirdi. Mehmet Akif'in cepheyi görmediği halde o ruhu mısralarına yansıtmanın yanı sıra bir milletin tarihini ve değerlerini anlatan ve 103 yıl sonrasında bile okunduğunda o ruhu yansıtabilen bir eser olduğunu vurguladı. Zaman içerisinde Çanakkale destanı ve İstiklal Marşı'nın yaşattığı o ruhu yüzlerce yazar ve şairin yeniden yaşatmak istemelerine rağmen hiçbirinin bu iki eser kadar etkili olamadığının altını çizdi.

Konuşmasının devamında Mehmet Akif'i Mehmet Akif yapan özelliklerden bahsederken onun oldukça iyi eğitim aldığını, Farsça ve Fransızca bildiğini, dini eğitiminin bulunduğunu ve Türk edebiyatı konusunda da oldukça bilgili olduğunu belirtti. Bunun spor ile ilgilendiğini ifade ederek oldukça donanımlı birisi olduğunu dile getirdi. Özçelik İstiklal Marşı'ndan bazı mısraları okuyarak bunların anlam ve önemi üzerine görüşlerini paylaştı. Mehmet Akif'in İstiklal Marşı'nı yazmadan öncede belli başlı eserlerinin bulunduğunu belirterek onun yazdığı 'Cenk Şarkısı' ve 'Ordu Marşı'nın İstiklal Marşı'na benzediğini vurguladı. Mustafa Özçelik, Kurtuluş Savaşı'nda askeri önderin Mustafa Kemal Atatürk, manevi önde gelen önderlerden birisinin de Mehmet Akif olduğunu ifade etti. Konuşmasının sonunda Türk milletini anlamak isteyenlerin İstiklal Marşı'na bakabileceğini çünkü orada bizi millet yapan tüm değerlerin yer aldığını ifade ederek, Kazakistan'da da Mehmet Akif'in her sene anılmasından dolayı mutluluk duyduğunu belirterek sözlerini bitirdi.

Panel, kapanış konuşmasının ardından sona ermiştir. □



оқиғалар баяндалса, сол кезеңнің рухын тек ақындар ғана жеткізе алады. Мехмет Акиф майданды көрмесе де ұлттық рухты өлең жолдарына түсіріп, ұлт тарихы мен құндылықтарын жырлап, 103 жыл өткеннен кейін де өз өзектілігін жоғалтпаған дарынды туынды жасағанын айтты. Уақыт өте келе жүздеген ақын-жазушылар Чанаккале дастаны мен ұлттық әнұран сияқты халыққа отаншылдық рух беретін өлеңдер шығарғанына қарамастан, олардың ешқайсысы осы екі туындыдай әсерлі болып шықпағанын тілге тиек етті.

Сөзін жалғастыра отырып, Мехмет Акифтың басты ерекшеліктеріне тоқталып өтті. Оның өте жақсы білім иесі болғанын, парсы және француз тілдерін жетік меңгергенін, діни білімі болғанын және түрік әдебиетін жақсы білгенін атап өтті. Сондай-ақ, Мехмет Акифтың спортпен шұғылданатын жан-жақты тұлға болғанын айтты. Өзчелик ұлттық әнұранның кейбір шумақтарын оқып, олардың мағынасы мен маңыздылығына қатысты өз ойларын ортаға салды. Мехмет Акифтің ұлттық әнұранға дейінгі негізгі еңбектеріне тоқталып өтіп, «Шайқас әні» мен «Әскер маршы» әнұранға ұқсас болғанын мәлімдеді. Мұстафа Өзчелик Түрік тәуелсіздік соғысында Мұстафа Кемаль Ататүрік әскери көшбасшы болса, Мехмет Акиф Эрсой жетекші рухани көшбасшылардың бірі болғанын мәлімдеді. Сөз соңында түрік халқының дүниетанымын түсіну үшін ұлттық әнұранды оқу керектігін, өйткені онда түрік ұлтының барлық құндылықтары көрсетілгенін айтты. Қазақстанда да жыл сайын Мехмет Акиф Эрсойды еске алу шарасы өткізіліп отыратынына ризашылығын білдіріп, өз сөзін аяқтады.

Қорытынды сөз сөйлегеннен кейін жиын аяқталды. □

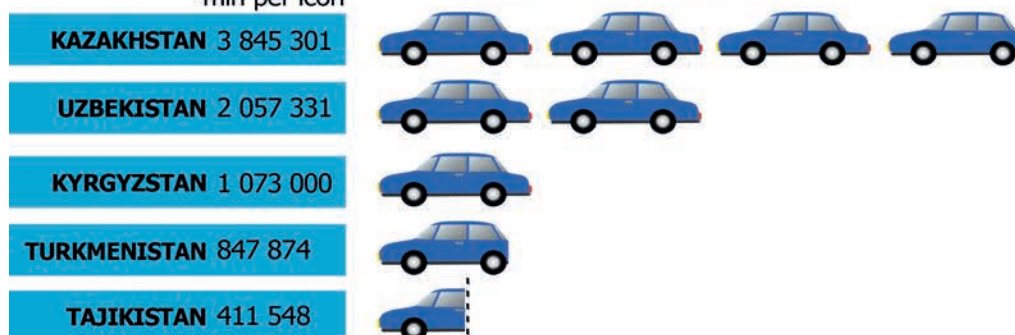


ERI Infographic No.5

ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ КӨЛІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ/ ORTA ASYA'DA ULAŞIM ALTYAPISI TRANSPORT INFRASTRUCTURE IN CENTRAL ASIA

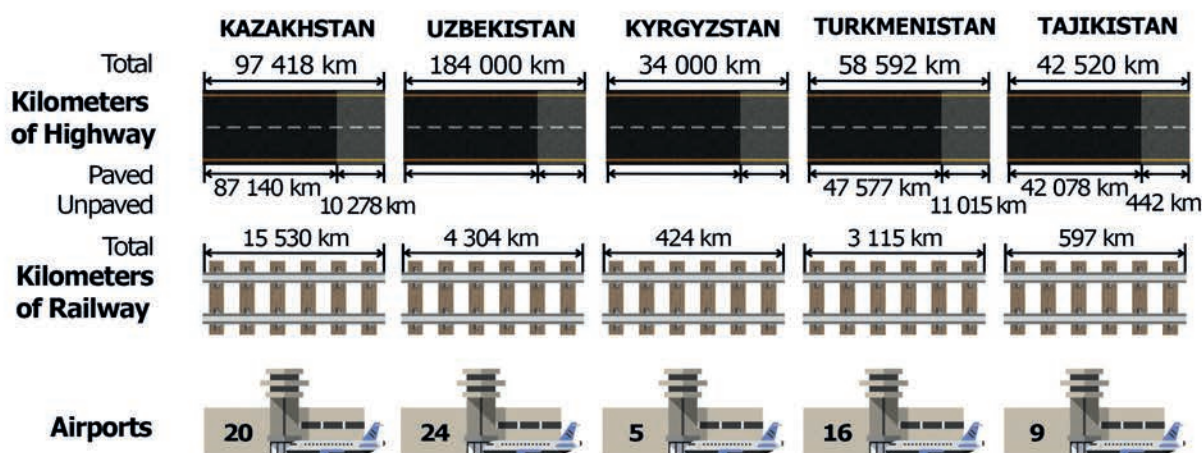
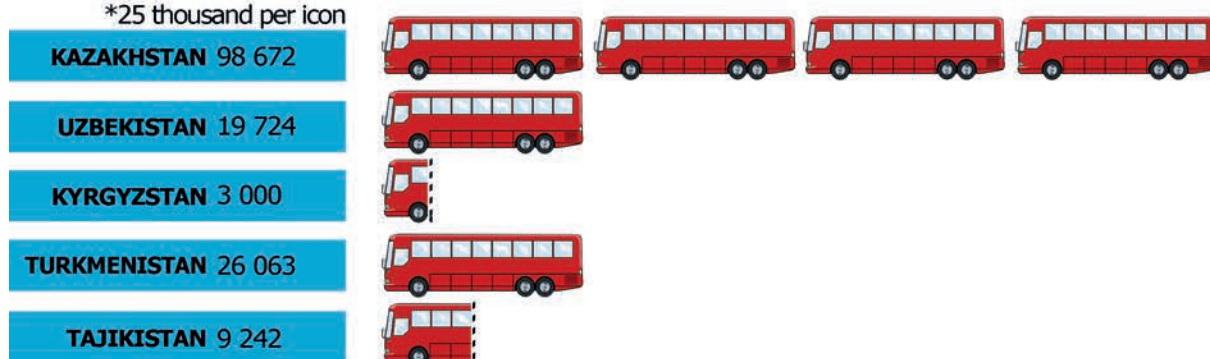
*mln per icon

Number of Registered Vehicles



*25 thousand per icon

Motor Coaches, Buses and Trolleybuses



Source: World Health Organization. Global Health Observatory data repository: Registered vehicles,

Data by country. Available at: <http://apps.who.int>

Central Intelligence Agency. The World Factbook: Field listing: Roadways. Available at: <https://www.cia.gov>

World Bank. Rail lines (total route-km). Available at: <https://data.worldbank.org>

UN Economic Commission for Europe. Statistical: Transport. Available at: <http://w3.unece.org>

How to cite: Eurasian Research Institute, (2018). Transport Infrastructure in Central Asia ERI Infographics No.5

Akademik Türkçe Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu verilmeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Nisan 2018 Sayı: 28
Сәуір 2018 жыл №28